

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞTA MARMARA DENİZİ OLMAK ÜZERE
DENİZLERİMİZDEKİ MÜSİLAJ SORUNUNUN
SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU
(10 / 4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437,
4438)
TUTANAK DERGİSİ**

**8'inci Toplantı
20 Ekim 2021 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir'in, Komisyonunda bugün sunum yapacak katılımcılar ve kuruluşlar ile sunum sırasına ilişkin uygulanacak usule ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir'in, gelecek hafta Komisyon toplantısına katılacak bakanlara ve Komisyon çalışmalarını değerlendirme toplantısına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Lokman Hakan Tecer'in, Ergene Nehri ve Havzası, Ergene Havzası Koruma Eylem Planı, su kirliliği, deniz deşarjı ve müsilağa mücadelede öneriler hakkında sunumu

2.- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Rahmi Türker'in, Türkiye'deki OSB'ler, Marmara Denizi Eylem Planı, OSBÜK olarak yaptıkları çalışmalar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli'nin, müsilağa, müsilağa kaynaklı olarak balıkçıların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

4.- Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş'ın, ülkemizdeki su ürünleri yetiştiriciliği sektörü, su ürünleri yetiştiriciliğine müsilağın etkisi ve çözüm önerileri hakkında sunumu

5.- Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul'un, balıkçılık sektörü ve entegre olduğu iş kolları, sorunlar ve çözüm önerileri ile müsilağın balıkçılık sektörüne etkileri hakkında sunumu

6.- Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü Mustafa Altuğ Atalay'ın, küresel ısınma, Marmara Denizi'nde balıkçılığın durumu ve müsilağ sorununa yönelik olarak Bakanlık olarak yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş ile Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

**BAŞTA MARMARA DENİZİ OLMAK ÜZERE DENİZLERİMİZDEKİ MÜSİLAJ
SORUNUNUN SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**
(10 / 4413, 4430, 4431, 4432, 4433, 4434, 4435, 4436, 4437, 4438)

8'inci Toplantı
20 Ekim 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Başta Marmara Denizi Olmak Üzere Denizlerimizdeki Müsilaj Sorununun Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 14.33'te açıldı.

Komisyon Başkanı Mustafa Demir,

Komisyonunda bugün sunum yapacak katılımcılar ve kuruluşlar ile sunum sırasına ilişkin uygulanacak usule,

Gelecek hafta Komisyon toplantısına katılacak bakanlara ve Komisyon çalışmalarını değerlendirme toplantısına,

İlişkin açıklama yaptı.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Mühendislik Fakültesi Dekanı ve Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Lokman Hakan Tecer tarafından, Ergene Nehri ve Havzası, Ergene Havzası Koruma Eylem Planı, su kirliliği, deniz deşarjı ve müsilajla mücadelede öneriler,

Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Rahmi Türker tarafından, Türkiye'deki OSB'ler, Marmara Denizi Eylem Planı, OSBÜK olarak yaptıkları çalışmalar ve çözüm önerileri,

Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli tarafından, müsilaj, müsilajdan kaynaklı olarak balıkçıların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri,

Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş tarafından, ülkemizdeki su ürünleri yetiştiriciliği sektörü, su ürünleri yetiştiriciliğine müsilajın etkisi ve çözüm önerileri,

Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul tarafından, balıkçılık sektörü ve entegre olduğu iş kolları, sorunlar ve çözüm önerileri ile müsilajın balıkçılık sektörüne etkileri,

Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü Mustafa Altuğ Atalay tarafından, küresel ısınma, Marmara Denizi'nde balıkçılığın durumu ve müsilaj sorununa yönelik olarak Bakanlık olarak yaptıkları çalışmalar,

Hakkında sunum yapıldı.

Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş ile Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüőülecek başka konu bulunmadığından 20.07’de toplantıya son verildi.

20 Ekim 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.33

BAŞKAN: Mustafa DEMİR (İstanbul)**BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)****SÖZCÜ: Jülide İSKENDEROĞLU (Çanakkale)****KÂTİP: Ayşe Sibel ERSOY (Adana)**

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer katılımcılar, saygıdeğer uzmanlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Yeterli sayımız vardır, toplantı yeter sayımızdan sonra Komisyonumuzun 8'inci Toplantısını açıyorum.(")

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir'in, Komisyonunda bugün sunum yapacak katılımcılar ve kuruluşlar ile sunum sırasına ilişkin uygulanacak usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Değerli arkadaşlar, bugün bir üniversitemizin temsilcileri, değerli hocalarımız burada. Ergene havzasıyla ilgili yapılan çalışmaların, Ergene Koruma Eylem Planı çerçevesinde şu ana kadar yapılmış olanların, bizzat bu projeyi yakından takip eden arkadaşlarımızdan, hocalarımızdan değerlendirmesini alacağız. Organize sanayi üst bölgelerinin temsilcileri olacak, onların düşüncelerini alacağız. Geçen toplantılarımızda organize sanayi bölgelerindeki atık su arıtma tesislerinin çalışma prensipleri, farklı sektörlerle ait sanayi kuruluşlarının atıklarının yine farklı bir şekilde arıtılmasıyla ilgili problemlerin oluştuğunu, bunun ancak bir üst kurul tarafından değerlendirmelerini almamızla ilgili bir çalışma vardı, bir düşünce vardı; dolayısıyla Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşunun temsilcilerini alacağız.

Yine, bugün, davet ettiğimiz arkadaşlarımız içerisinde yer alan su ürünleri üreticilerinin temsilcilerinden, balık avcılarının birlik temsilcilerinden ve bunun ticaretiyle ilgilenen kooperatiflerin temsilcilerinden bilgi alacağız. En sonunda da Tarım ve Orman Bakanlığımızın temsilcileri var, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüz Mustafa Altuğ Atalay burada değerli arkadaşlarıyla birlikte; onların sunumlarını alacağız.

Ben, önce, özellikle Komisyon üyesi arkadaşlarımızın usul hakkındaki düşüncelerini alacağım, ondan sonra başlayacağız.

Şimdi, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımız, -demin saymaya çalıştığım gibi- üniversite temsilcilerimizden Ergene havzasıyla ilgili bir sunum alacağız, sonra Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğümüzün ve arkadaşlarının sunumlarını alacağız, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşundan bilgi alacağız. Ayrıca 3 tane daha sunum alacağız, bunlar: Su Ürünleri Kooperatifi Merkez Birliği, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği ve Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri ve Merkez Birliği. Eğer Komisyon üyesi arkadaşlarımız uygun görürlerse birbirini yakından ilgilendiren bu 3 birlikten önce sunumlarını alalım, ondan sonra 3'üne birden sorularımızı tevdi edersek tekrara girmekten kendimizi kurtarmış oluruz; eğer uygun görürseniz.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Mühendislik Fakültesi Dekanı ve Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanımız Profesör Doktor Lokman Hakan Tecer Bey'den ve değerli arkadaşlarından sunumlarını alıyoruz.

Evet, buyurun Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- Prof. Dr. Lokman Hakan Tecer'in, Ergene Nehri ve Havzası, Ergene Havzası Koruma Eylem Planı, su kirliliği, deniz deşarjı ve müsilajla mücadelede öneriler hakkında sunumu

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; öncelikle ülkemizin önemli bir sorunuyla alakalı burada bulunmuş olmaktan, yüce Meclisimizin çatısı altındaki bu kürsüde naçizane bilgilerimizi paylaşmaktan mutlu olduğumu dile getirmek istiyorum. Ümit ediyorum, bu ve benzeri toplantılar, bu komisyonlar birlikte yaşadığımız sorunun çözümüne önemli bir katkı sunar. Ayrıca Komisyonumuza daveti için çok teşekkür ederim. Memnun oldum, onurlandım.

Ben, benden istenen bilgiler doğrultusunda kısa, özet bir sunum hazırladım ama tabii ki bildiğimiz kadarıyla, bilgimiz çerçevesinde sorulara da cevap vermeye çalışacağım Sayın Başkanım.

Hepimizin bildiği gibi, Ergene havzası Marmara Bölgesi'nde yer alıyor, 7 tane ilin bulunduğu ve 25 milyon nüfusun yaşadığı bir bölge. Bunları defalarca duymuşsunuzdur ama Ergene Nehri ve havzasıyla alakalı bugüne kadar bilinenlerin üzerine ve bilinmeyenlerin üzerine bir şeyler konuşmak gerekiyor. Hep dile getirilen, Ergene havzası, Ergene Nehri; Istranca Dağları'ndan doğan 283 kilometre yol kateden, bütün Trakya'yı gezen ve Meriç Nehri'yle birleşerek Saros Körfezi'ne dökülen bir nehir. Yani burası çok önemli, hep karıştırılıyor, Ergene Nehri Marmara Denizi'ne deşarj edilmiyor. İlk cümlemiz böyle olsun ve böyle başlayalım. Ergene Nehri, Meriç Nehri'yle birleşerek Saros Körfezi'ne yani Ege Denizi'ne dökülüyor. Ergene havzası da 14.477 kilometrekarelik bir alana sahip, Türkiye'deki 25 tane havzadan biridir; Tekirdağ, Edirne, Kırklareli; bu havzanın içerisinde yer almaktadır. Bu bölgede yaklaşık 1,5 milyonun üzerinde insan yaşar; hem insan nüfusu, insan yerleşimi hem de sanayi faaliyetleri nedeniyle Türkiye'de çok önemli havzalardan bir tanesidir. 2 binden fazla sanayi deniliyor ama bu, 4 bine falan yaklaştığı şu dönemlerde; Türkiye'nin önemli sanayi kuruluşları da bu bölgede yer alıyor hem üretim anlamında hem de hizmet anlamında fakat Trakya bölgesindeki 3 kentteki bu sanayinin dağılımına baktığımız zaman, eşit bir şekilde dağılmadığını görüyoruz ki bu sanayinin yüzde 82'si Tekirdağ ilinde, yüzde 10'u Kırklareli'de, yüzde 8'i de Edirne ilinde.

Kıymetli üyeler, bu Trakya havzası, Trakya bölgesi bir dilemma yaşıyor resmen. Şöyle: Bir taraftan çok verimli tarım toprakları var; Türkiye'nin olabildiğince arazileri var, bir taraftan da sanayi tesisleri var. İşte, İstanbul'un hinterlandında kalması, kara, deniz hava ulaşım imkânlarının çok olması, Avrupa'ya açılan bir kapı olması nedeniyle bu bölge cazibe hâline gelmiş, getirilmiş ve bugün bazı yönleriyle avantaj, fırsat sunarken, bazı yönleriyle de can çekişen bir bölge konumunda bulunmakta.

Şimdi, şu fotoğrafı hepimiz hatırlıyoruz, hepimiz basında bu fotoğrafları görmüşüzdür; gazeteci arkadaşlar benimle de röportaj yapmak istedikleri zaman buraya götürüyorlar beni, burada bir görüntü veriyoruz, açıklamamızı burada yapıyoruz. Burası Ergene Nehri değil yalnız, burası Çorlu Deresi; Ergene Nehri'ni besleyen bir dere. Yoğun kirli bir suyun, endüstriyel atık sularının deşarjını görüyoruz burada.

Peki, biraz önce söylediğim Istranca Dağları'ndan kaynaklanan ve Trakya'ya hayat veren Ergene Deresi'nin şu andaki konumu, durumu nedir, ondan bahsetmek istiyorum. Şimdi, bu nehrin doğal debisi 3 metre/saniye ortalama yani uzun yıllık ortalamalarda bunu görüyoruz. Yani Ergene Nehri 260 bin metreküp/gün su taşıyor doğal debisinde fakat 1970'li yıllardan itibaren bu debinin daha üzerinde bir debiyle aktığını fark ediyoruz, görüyoruz; tam olarak da 1991 yılında Ergene Nehri'nin, doğal debisinin üzerinde bir debiyle aktığı, yaz aylarında kurak akması gerekirken orada bir debinin aktığı tespit ediliyor. Aslında sanayileşmenin ve derenin kirlenmesinin, akarsuyun kirlenmesinin başlangıcı olarak da o 1990 yılını işaret edebiliriz, çok da yanlış söylemiş olmayız. Bugün, günde 260 bin metreküp debisi olan Ergene Nehri'ne günde 460 bin metreküp sanayi atık suları deşarj ediliyor, 240 bin metreküp de evsel atık sular deşarj ediliyor, evlerde kullandığımız “kullanma suyu” dediğimiz “kanalizasyon suyu” dediğimiz sular deşarj ediliyor. Dolayısıyla, 260 bin metreküp/günlük debiye, her gün o bölgede 700 bin metreküplük atık su deşarjı da söz konusu olabiliyor; şu anda durum bu. Bazen, zaman zaman kendi doğal debisinin 6 katına kadar çıkarak aktığı oluyor bu derenin ama bu dere Meriç Nehri'yle birleşerek Saros Körfezi'nden Ege Denizi'ne boşalıyor; dolayısıyla, Komisyonun da ana konusu olan müsilağa Trakya bölgesinin, Ergene'nin, Ergene Nehri'nin katkısını, Ergene Nehri'nin sorumluluğunu tartışırken, konuşurken bunu en başta söylememiz gerekiyor. Biraz sonra detaylara da gireceğiz bununla alakalı.

Şimdi, bu kirliliğin fark edilmeye başlanmasıyla birlikte, “Ergene Havzası Koruma Eylem Planı” adı altında şafak harekâtıyla bir çalışma başlatılıyor. Bu, çok kapsamlı bir çalışma; gerçekten içeriğine, konseptine baktığımız zaman, Türkiye’de en önemli çevresel projelerden, çevresel duyarlılık gösteren hamlelerden bir tanesi. 2011 yılında bakın, 15 tane maddeyle, o bölgenin kurtarılmasına ilişkin, çevre adına sevindirici, umut verici bir eylem planı olduğunu görüyoruz ki birkaç tane maddeyi söyleyerek, detaylarına girmeden onlarla ilgili bugün geldiğimiz noktada neler yapıldığını ifade etmek istiyorum. “Çevre dostu üretime geçilmesi, deşarj standartlarının yeniden düzenlenmesi ve renk standartlarının getirilmesi.” Bu, endüstriyel atık sular için söylenen bir şey. “İslah organize sanayi bölgelerinin kurulması, sanayi atık sularının ortak arıtımının sağlanması, çevre düzeni planlarının uygulanması, yer altı suyu kullanımının kontrol edilmesi, belediye atık su arıtma tesislerinin kurulması, dere yatağının temizlenmesi ve ıslah edilmesi.” Maddelere baktığımız zaman yani o bölgenin bunlar yapıldıktan sonra kurtarılmama ihtimali, imkânı olmadığını anlıyorsunuz 2011 yılındaki niyetle, ortaya konulan eylem planıyla. Evet, 2011 yılından sonra 2013 yılında... Bu eylem planıyla birlikte 2012 yılında ıslah OSB’ler kuruluyor ki -Ergene’yi bilen, mutlaka orada yaşayan değerli üyelerimiz de vardır- sadece Çerkezköy OSB’de organize bir sanayi tesisi varken diğer endüstriler çok dağınık bir şekilde, tabiri caizse, neresi bulunmuşsa, nereden bir arsa çevrilmişse orası sanayi tesisi hâline dönüştürülmüş durumdaydı. Bunların ıslahı, OSB’ye dönüştürülmesi, sonra da organize sanayi bölgesi statüsüne dönüştürülmesi 2013 yılında gerçekleşti. Bugün orada 13 tane organize sanayi bölgesi var; yasa ve yönetmeliklerle faaliyetlerini yürütüyorlar. Aynı zamanda, bu OSB’ler faaliyetlerini yürütürken yasaklı sektörler oluşturdular ve o bölgede su tüketimi fazla olan sektörlerle, tehlikeli atık üreten sektörlerle izin verilmiyor OSB yönetimlerince.

Eylem planının ikinci önemli çıktısı, ortak arıtma tesislerinin kurulmasıydı. Biliyorsunuz, orada münferit olarak işletilen, tek tek sanayilerin kurarak işletmedikleri, işletemedikleri, bir süre sonra atıl hâle gelen küçük küçük “paket arıtma” dediğimiz arıtma tesisleri vardı, bunların sayısı 350-400 civarındaydı. O arıtma tesislerinin yanına 5 tane ortak arıtma tesisinin kurulması, böylece sayının 7’ye çıkması öngörüldü ve o tarihten itibaren bu çalışmalar gerçekleştirildi. Şimdi, burada 2 tanesi mevcuttu –7 tane diyor burada- Çorlu Deri OSB’nin ortak arıtma tesisi var, Çerkezköy’de hâlen faaliyette olan

var, diğerleri yeni kurulacak arıtma tesisleri. Şöyle, bunların debilerine baktığımız zaman, metreküp/saniye cinsinden ama topladığımız zaman, şu anda mevcut oradaki debi 435 bin ton/gün fiilen; bu ortak arıtma tesislerini hedef debisi 615 bin metreküp/gün olacak şekilde tasarlanmış durumda.

Ben buraya, Komisyonumuzun değerli üyelerinin daha önceki yaptığı toplantılarda ortaya koyduğu görüşlerini, tartışmalarını, fikir alışverişlerini mümkün mertebe okuyarak geldim; neler konuşulmuş, nelerin üzerinde durulmuş diye, hatta yapılan esprilere kadar hâkimim, öyle söyleyebilirim. Dolayısıyla, rutin sunumun dışında onlara da değinmek istiyorum.

Şimdi, bu ortak arıtma tesisleri kurulurken belirli bir konseptte, belirli bir içerikte ve belirli bir amaca yönelik olarak kuruldu ve tasarlandı. İleri biyolojik arıtma tesisleridir bunlar. İleri biyolojik arıtmanın belki öncelikle ortaya konulması gerekir, ki bundan önceki Komisyon toplantılarında kimyasal atık sularının, biyolojik arıtma tesisleriyle nasıl arıtılacağı sorusu soruluyordu, ki bu, bir bilgiyi gözden kaçırmak anlamına geliyor çünkü bir kere, bu arıtma tesisleri tasarlanırken içerisinde hem biyolojik arıtım hem de kimyasal arıtım ünitelerini barındıracak şekilde tasarlandı. Şurada görebiliyorsunuz; işte, bir tane standart arıtma tesisinin, o bölgede kurulacak arıtma tesisinin akım şeması; kaba ızgaralardan başlayıp dengeleme havuzu, biyolojik arıtma ünitesi ve kimyasal arıtma ünitesi olmak üzere “ileri biyolojik arıtma” adını verdiğimiz bir fonksiyon üzerine tasarlanmış projeler. Burada şunu söylemek istiyorum: Bir de farklı üretimde ve farklı kimyasal proseslere sahip endüstrilerini çıkarttığım bütün kirli suların, atık suların tek bir dengeleme havuzunda ve tekrar arıtma tesisinde arıtılıp arılamayacağı çok merak konusuydu. Burada şöyle bir konu var: Evet, o bölgede gıdadan kimyaya, kimyadan ilaç sektörüne, metalden metalürji sektörüne kadar değişen sektörlerde faaliyet gösteren firmalar var, bunların her birinin atık suları farklı özelliklerde ama her fabrikanın, atık sularını olduğu gibi bu arıtma tesislerine teslim edememesi gerekiyor ve edemeyecekler yani burada gördüğünüz giriş değerleri yani 3’üncü sütundaki gördüğünüz giriş değerleri bu ortak arıtma tesisine kabul edilebilecek atık suyun özelliklerini gösteriyor yani ağır metal içeriği çok fazla bir kimyasal atık suyu olan endüstri varsa bunu olduğu gibi ortak arıtma tesisini veremeyecek zaten. İşte, KOİ’si çok yüksekse, burada mesela -örnek olarak gidelim- KOİ’sini 1.500 mg/litre seviyesine düşürdükten sonra verecek. Dolayısıyla, bazı spesifik endüstri kuruluşları, özel atık sulara sahip olan endüstri kuruluşları önce bir ön arıtım yapmak zorundalar zaten. Böyle bir mantıkla ilerlenmezse bu kurulan ortak arıtma tesisleri de bir süre sonra çalışmayacaktır, inhibe olacaktır. Biyolojik arıtım yapıyorsunuz, o biyolojik arıtıma ağır metal, tuz ve başka türlü onları öldürecek ya da onların çalışmasına müsaade etmeyecek bir kirliliği veremezsiniz. Dolayısıyla, bu ortak arıtma tesislerinin projelendirilmesi ve tasarım mantığı budur; bunu üzerine basarak, altını çizerek söylemek istiyorum. Bir, ileri biyolojik arıtma tesisleri kimyasal arıtma ünitelerini içerir ki bunları içeriyor. İki, buraya kabul edilecek, atık su arıtma tesisine kabul edilecek atık suların belirli bir özellikte olması gerekiyor. Zaten bu şartlarda arıtma tesisine atık suyun kabul olması durumunda -şurada- 4 numarada gördüğümüz dengeleme havuzları hem kirliliğin seyrelmesini hem de homojen bir yapıya dönüşmesini sağlayarak arıtımın daha iyi sonuç vermesini sağlayacaktır. İşte, hep bahsedilir “Ergene Bölgesi”nde derin deşarjlar Marmara’ya verilmeye başlandı.” diye. Evet, başlandı 5 tane ortak arıtma tesisinden sadece Muratlı OSB günde aşağı yukarı 10 bin veya 20 bin ton atık suyu artırarak Marmara Denizi’ne deşarj ediyor.

Şimdi, şu tabloda bir şeye daha dikkatinizi çekeceğim. Bakın, şu tablonun en sondan bir önceki değerleri limit değerler yani Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nin alıcı ortama verilmesi için düşürülmesi gereken limit değerler var. KOİ arıtma tesisinde 1.500 verecek endüstri kuruluş, biyolojik arıtma da 200’e düşecek bu, kimyasal arıtmada 140’a düşecek. Bizim yönetmeliğimizde yani Su

Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde bunun 250'nin altına inmesi gerekiyor, bu bölge için 400 limit değeri, Marmara Denizi'ne deşarj için de 400 olarak belirlenmiş. Dolayısıyla, kimyasal arıtma çıkışında zaten bu sınır değerler sağlanıyor.

Şimdi, bu sınır değerleri de ayrı konuşmamız lazım. Bir deşarj standartlarımız var, bir de alıcı ortam standartlarımız var yani dünya artık alıcı ortam standartlarına doğru gidiyor. Şöyle söyleyeyim, çok basit ve anlaşılır şekilde ifade etmek istiyorum: Eğer siz, -2 bin tane- sanayide yasa ve yönetmeliklerin öngördüğü deşarj limitlerine kadar sularınızı arıtıyor olsanız dahi alıcı ortam 2 bin tane kirlilik üreten tesisten oluşacak kümülatif kirliliği taşıyabilir. Bu durumda fabrikalara tek tek deşarj standartları belirlemek yerine alıcı ortamının taşıyabileceği yükü hesaplayarak sanayicilere tek tek arıtması gereken hedef noktaları söyleme yoluna gitmeliyiz. Çünkü herkes yasaların öngördüğü arıtma limitlerine uysa dahi artık bin tane, 2 bin tane, 3 bin tane aynı tesisin az da olsa bir kirlilik vermesi kümülatif bir etki verecektir, alıcı ortama yine zarar verecektir. Buna böyle bakmak lazım yani bugün konuştuğumuz konu da aslında bu kümülatif etkinin bir neticesi. Dolayısıyla, burada plan, proje, tasarım aşamasında bir sorun yok, evet, ortak arıtma tesisleri kuruldu, ileri biyolojik arıtmayla bu atık sular arıtıldı ve neticede ilk arıtma tesisinden çıkan sonuçlara baktığımız zaman işte KOİ 110-130 civarındaydı, sınır değerimiz 140'tı; sağlıyor. Renk 150-200 civarında, sınır değerinin altında kalıyor. Azotta işte, 15 sınır değerimiz vardı miligram, litre cinsinden, burada 9 ila 11 arasında bir çıkış değerimiz var ki, Muratlı ortak arıtma tesisinden çıkan, ileri biyolojik arıtmayla çıkan atık suların "TS EN" standartlarına kadar arıttığını burada müşahade ediyoruz. Sonra bu arıtılmış su mudur, arıtılmış su değil midir; geri kazanımı nedir, arıtmanın üniteleri, aşamaları nelerdir? Başkanım, bunları biraz sonra konuşacağız. Bu çalışmaların yani Ergene Havzası Koruma Eylem Planı'yla alakalı çalışmaların ne aşamaya geldiğini söyleyelim, ondan sonra ona geçeceğiz.

Şimdi, bu çalışma, Ergene Havzası Koruma Eylem Planı'na başlanırken işte, bazı üniversitelerden destek alındı, bizim Namık Kemal Üniversitesi de bu projelere destek veren üniversiteler arasındaydı. Tabii, bu artık suların arıtıldıktan sonra alıcı ortama deşarj edilmesi neticesinde oluşabilecek kirliliklere yönelik de çeşitli modelleme çalışmaları, çeşitli taşınım çalışmaları gerçekleştirildi, hesap kitap yapıldı, ki bu model çalışmaları yapmak zorundasınız çünkü gerçek koşulu bilmediğiniz için bazı verilerle senaryoları üretip o senaryoların sonucunda olabileceği etkileri ancak modelleme çalışmalarıyla görmemiz mümkün. Burada birkaç senaryo denendi, çalıştırıldı; İTÜ yaptı bu çalışmaları. Marmara Denizi'ne yüzeyden verildiği zaman o renk ve diğer kirlilik parametrelerinin özellikle haziran-eylül döneminde, bütün o zamanların yüzde 20-30 diliminde Tekirdağ sahillerine ulaşma riskinin olabileceği görüldü. İşte, kıyıdaki renk seviyesinin düşük olmakla birlikte rahatsızlık verici bir hâle gelebileceği ortaya çıktı. Neticede bu senaryolar çalışıldıktan sonra eksi 45 metredeki deşarjın Marmara alt bölgesinde, tabakasında kıyılara vuracak bir kirliliğin minimize edilebileceği görüldü ve o nokta öyle seçildi, modelleme çalışmalarıyla seçildi. Eğer eksi 45 metre derinliklere verilirse bu arıtılmış sular 40 misli seyreleceği, dolayısıyla o olumsuz rüzgârlardan etkilenmeyeceği öngörüsü yapıldı. Bu da aynı şekilde o model sonucuna göre Marmara Denizi'ne o Ergene'nin atık suları artırılarak deşarj edildikten sonra derin deniz deşarjıyla, 20 metre altında, 1 metre kalınlığında bir renk bulutunun, renk tarlasının olacağı model sonuçlarından ortaya çıktı, ki bunun da Marmara Denizi'nin Karadeniz'e akan bölgede yer alacağı ve dolayısıyla, Marmara Denizi kıyılarına ya da işte Tekirdağ kıyılarına ulaşmayacağı öngörüsüyle model sonucuyla bu projeksiyonlar çalıştırıldı. Burada gördüğünüz gibi, 20 metrenin altında tuzluluk olağanüstü artıyor, dolayısıyla bu iki suyun birbirine karışma imkân ve ihtimali yok. Ha, burada soru şu olabilir: "Marmara Denizi'ne akan su oradaki su kütesinin yüzde kaçına tekabül ediyor, ne kadar zamanda akıyor, oradaki kirliliğin Karadeniz'e gitme ihtimali var mı?" Zaten şöyle: Eğer bu arıtma tesislerinin uygun koşullarda çalıştırılması sağlanabilirse, sürdürülebilir şekilde bunlar

işletilebilirse kirlilik yüzde 90-95’ler seviyesinde azaltılmış olacak deşarj edilmeden önce. Ha, en nihayetinde bu bir kaynaktır, Ergene havzası su sorunuyla boğuşmaya başladı, biz her zaman söylüyoruz, orada yer altı suları üzerinde yoğun bir baskı var yani bu kadar suyu arıtsanız, Marmara Denizi’ni kirliletmeyecek şekilde getirseniz dahi bu sürdürülebilir bir seçenek değil. Orada -orta vadeyi ben çok uzun görüyorum- yakın vadede bile yer altı sularının üzerindeki baskı artık tahammül edilemeyecek bir noktaya gelecek, hiçbir sanayi tesisinin, hiçbir nüfusun orada ihtiyaç duyduğu suyu bulamayacak seviyeye geleceğiz. Yani “Derin deşarjın Marmara Denizi’ne etkisi var mıdır, yok mudur?” tartışması yerine buna çözüm üretmek, çözüm bulmak“ O suyu neden tekrar geri kullanmıyoruz? O suyu biz geri kazanmazsak buradaki ekonomik ve diğer yaşamsal faaliyetleri nasıl sürdürülebileceğiz?” sorusuna odaklanmamız gerekiyor.

İşte, burada da Ergene havzasındaki bu derin deşarj sisteminin faaliyete geçmesi neticesinde Marmara Denizi’ne ulaşabilecek kirlilik yüklerinin kirlilik parametrelerine göre hesap edilmiş katkılarını görüyorsunuz. KOİ yükünü yüzde 3,14 artıracak, biyolojik oksijen ihtiyacı yükünü yüzde 5 civarında artıracak; azot ve fosforun -müsilaja sebebiyet veren “nitratlar” dediğimiz, “besin maddeleri” dediğimiz maddeler- da binde 77 ve binde 26 seviyesinde bir kirlilik etkisinin olabileceğini öngörüyoruz, bu raporlarda bunu yazıyor. Kaldı ki zaten Marmara’ya gelen toplam kirlilik yükünün en az yüzde 65’inin Karadeniz kaynaklı olduğunu ifade eden, ortaya koyan yayınlar, kaynaklar var Orman ve Su İşleri Bakanlığından, akademisyenlerin çalışmalarına kadar. Karadeniz’den sınır ötesi gelen kirliliklere ilişkin de yayınları bulabiliyoruz mümkün yani Marmara Denizi’ne sadece İstanbul çevresi ve bu bölgedeki kirlilikler katkı vermiyor, Karadeniz’den de muazzam bir kirlilik meydana geliyor. “Bunu nasıl bertaraf edeceğiz?” sorusunu sorabiliriz.

İşte, bu da Marmara’ya gelen kirliliklerin bölgelere göre dağılımı, Karadeniz’den yüzde 68’i, Marmara havzasından yüzde 30’u, Ergene havzasından da yüzde 1,1’inin geldiği söyleniyor Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün raporunda.

Ergene Havzası Koruma Eylem Planı’yla ortaya konulan çözüm önerilerinin takibinin de yapılacağını bu ilgili birim, kuruluş taahhüt ediyor; 5 tane gözlem istasyonunun kurulduğunu, bunlardan yüzeysel, derinlerden ve çeşitli derinliklerinden sürekli su numunesi alınarak izleme yapılacağı ifade ediliyor. Biliyorsunuz, orada bu işleri Tekirdağ Ergene Derin Deniz Deşarj AŞ yürütüyor. Valiliğe bağlı mıdır Sayın vekilim orası?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Şirket, Valilik koordinasyonunda bir şirket.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Valilik koordinasyonunda bir şirket orası değil mi? OSB’lerin yönetiminin olduğu bir şirket, o koordine ediyor ve onlar da TÜBİTAK MAM’la anlaşarak bu izleme çalışmalarının yapılabilmesini, yapılacağını ifade ediyorlar. Dolayısıyla sadece arıtarak Marmara’ya deşarj etmek bir çözüm değil, bunun da etkilerini... Neticede bunlar model çalışmalarıyla ortaya konulmuş koordinatlarda ve şekillerde gerçekleştiriliyor. Model çalışmalarının sahada mutlaka ve mutlaka izlenerek teyit edilmesi gerekiyor, bu anlamda, gözlem istasyonları yeterlidir değildir, bu ayrı bir değerlendirme konusudur ama gözlem istasyonlarıyla bunu yapmak gerekiyor.

Şimdi, Marmara Denizi’ndeki müsilaja Ergene Nehri’nin katkısını ortaya koyduğumuzu düşünüyorum Sayın Başkanım çünkü otuz yıldır Marmara’yı kirlüten, Marmara’ya azot, fosfor yükleyen, kimyasal ve biyolojik olarak ağır yükler getiren yerler, yerleşkeler arasında Ergene’yi en son sıraya yazmalıyız çünkü Ergene Nehri kirleniyor, Saros Körfezi kirleniyor, Ege Denizi kirleniyor bunları konuşabiliriz bu ayrı bir konu ama Marmara’daki müsilajı konuşurken İstanbul ve çevresini 1’inci sıraya yazarak konuşmuyorsak “Ergene’deki derin deşarj ne olacak, o da olursa bu biter.” şeklinde konuşmak, olayın gerçek boyutlarıyla ele alınmasını ıskalayacağımız anlamına gelir. Tabii ki

küçümsemiyoruz, her bir kirlilik her bir miligram kirleticidir, öne alınması gerekir ama şu daha önemli bir konu Marmara'daki müsilağın kontrol edilmesi mutlaka önemli. Ergene'yi konuşuyorsak Ergene'deki suyun bu şekilde hoyratça kullanılmasının sürdürülebilir olmayacağını konuşmamız gerekiyor, Marmara'nın kirliliği kadar, müsilağ sorunu kadar bu sorun da o bölgede çok önemli. Biliyorsunuz, endüstriyel faaliyetlerde o bölgede çok fazla hem tarımsal faaliyetler hem de endüstriyel faaliyetler. Ergene'yle ilgili konuyu bildiğimiz kadarıyla açıkladığımızı düşünüyorum.

Müsilağla ilgili mücadeleye gelince, bizim çalışmamıza da buraya davet edilmemize vesile olduğu için değineceğim. O, ilk müsilağın yoğun olarak görüldüğü günlerde yapılması gerekenlerle ilgili acil eylem planlarını ortaya koymuştuk, zaten bakanlığımız, ilgili birimler, belediyeler İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Tekirdağ Belediyesi, kıyıdaki bütün belediyeler üzerine düşeni öyle ya da böyle yaptılar, kıyı şeridindeki yerleşim yerleri deşarj noktaları tespit edildi ve oradaki müsilağ toplandı. Bizim çalışmamız şuydu: Orta vadede yani o müsilağ yoğunluğu arttığında, biz hareketli platformlarla uzun süredir üzerinde çalıştığımız özel sektör üniversite iş birliğiyle geliştirilen bir soğuk atmosferik plazma yöntemiyle, reaktif oksijen, enerjilendirilmiş oksijen üretmeyi başardık. Bu enerjilendirilmiş oksijenle müsilağın Marmara Denizi'nin çeşitli derinliklerinde ve yüzeyde giderilebileceğini öngörüyoruz, giderilebileceğini ortaya koyacak çalışmaları gerçekleştirmiş bulunuyoruz.

Şöyle, önce şu sonuçlardan bahsedeyim, neden ümit verici olduğunu da ve nasıl uygulanması gerektiğini de sonra söylemiş olalım: Biz, o günlerde üniversitemiz ve birlikte özel sektörde çalıştığımız şirketle beraber müsilağ örnekleri aldık Tekirdağ kıyılarında ve derin denizden özellikle, balıkçılar da sağ olsunlar, bize destek oldular. Getirdiğimiz laboratuvar da alelacele çalıştık, “Bir an önce ne yapabiliriz, nasıl katkı verebiliriz?” derken bu bildiğimiz su bidonlarıyla çalışıldı fakat teknoloji ve ortaya çıkan sonuç bizi ümitlendirdi doğrusu. 7-8 metre derinlerden alınan, soldaki denizden aldığımız müsilağ üç dört saat sonra müsilağın parçalanarak dibe çöktüğünü parçalandığını, diğer katı maddelerin de dibe çöktüğünü gördük. Müsilağ, bir kere organik bir madde, reaktif oksijen oksitlenme potansiyeli çok yüksek olan insana ve diğer canlılara zararı olmayan reaktif bir gaz, tabii, çok daha fazlasını vermek oksidatif strese sebebiyet veriyor ama her şeyin fazlası fazla. Dolayısıyla biz, dört saat sonunda, müsilağlı suda 0,8 miligram litre olan çözülmüş oksijenin 14 miligram litre seviyesine çıktığını gördük ki bu, tatlı su seviyesinde bir çözülmüş oksijen anlamına geliyor. Dolayısıyla bu çalışmalardan umutlandık, neden ileriye taşınmasın, neden... Marmara'daki müsilağın oluşumunu engellemeye yönelik çalışmalar başka bir şey, oluştuktan sonra onu bertaraf etmek başka bir çalışmanın konusu olmalı diye düşünerek bunun uygulanabilirliği konusunda kafa yorduk, bunun da uygulanabilirliğini, şöyle yüzen platformlarla denizin çeşitli derinliklerine uygun dozda reaktif oksijen, enerjilendirilmiş oksijen vermek suretiyle müsilağı ortadan kaldırmış olduğumuzu ifade ediyoruz, hâlâ da aynı düşüncedeyiz. Bunun tabi ki bir ön çalışmasını, deniz ortamında ve ekolojik ortamda etkilerini görmeden bütün Marmara'yı reaktif oksijenle oksijenlendirin demiyoruz, bunun bilimsel olarak denemesi, çalışması yapılır, sonuçları görülür ve sonuçlar görmeye değer bir şeydir. Yani “Bu işe yaramaz” ya da “İşte, zarar olacak.” demek mesnetsiz, bilimsel verilerden uzak konuşmak anlamına gelir. Biz, yaptığımız çalışmalarda bu müsilağı bertaraf ettiğimizi ortaya koyduk. Bunu da Marmara Denizi'ne nasıl uygulanabileceğiyle ilgili de çalışarak, kafa yorarak bir metodoloji belirledik. Bu reaktif oksijen herhangi bir güç kaynağıyla yerinde üretilebilen bir şey, soğuk atmosferik plazmaları biz yerinde üretebiliyoruz, plazma kullanarak bu reaktif oksijenleri yerinde üretebiliyoruz. Hatta o zaman şöyle de bir şey gelmişti... Burada biraz sonra belki balıkçılardan mağduriyetleri dinleyeceğiz. Biz o dönemde, o bölgede -yanlışım varsa beni düzeltinler- 2 bin, 3 bin tane balıkçının balıkçılık faaliyeti yaptığını biliyoruz, öyle söylemişlerdi. O dönemde, müsilağ nedeniyle ava çıkamadıklarından bir mağduriyet yaşadıklarını biliyoruz. Bu hareketli platformların, balıkçıların teknelerine monte edilerek yani balıkçıların bir kısmı balığa

çıksın, bir kısmı balığa çıksın, bir kısmı oksijen desteğine çıksın şeklinde bir şey de aklımıza geldi. Ha, bu uygulanabilir olur, olmaz onu bilmiyorum ama en azından, hem o dönemdeki mağduriyetler giderilebilir oksijenlendirme yapmak da bir ücrete tabidir, o balıkçıları sübvans etmek yerine belki böyle işe yarayacak bir metodolojiyle hem Marmara Denizi oksijenlendirilmiş hem de balıkçılar bu dönemde işsiz kalmamış olur diye düşünmüştük ama bu tabii tartışılır. Bizim söylediğimiz...

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Hocam, affedersiniz, bir daha tekrarlar mısınız? Yani balıkçılar aynı zamanda oksijen dozlamasını mı yapacaklar, onu mu söylüyorsunuz?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER - Şöyle: Kontrollü bir şekilde bu hareketli platformları teknelere monte ederek -bu teknenin arkasına monte ederek çekilebilen bir şey yani şey gibi düşünelim bunu, damlama sulama gibi düşünelim- denizin altında, platform altında kurduğunuz bir sistemle o balıkçı tekneleriyle belirli bölgelerde gezdirilerek denizin o kısmı oksijenlendirilmiş olur ve böylece müsilağa müdahale edilmiş olur. Bu balıkçılarının o dönemde işsiz kalması, balıktan dolayı mağduriyetlerinin de giderilmesi için bir fikir olabilir gibi geldi; bunun uygulanıp uygulanmayacağını bilmiyorum, ben onun uzmanı değilim. Ama bizim platformumuz yüzen bir platform, taşınabilir bir platform, yerinde reaktif oksijen, enerjilendirilmiş oksijen üretebilen bir platform, bunun denizlerdeki etkisinin çalışılarak görülmesi ve ortaya konulması gerekir.

Devam ediyorum, orta vadede ise... Biraz önce söylediğim şey müsilağın nasıl çözüleceğine ilişkin; şimdi, yüzeyini temizledik ama daha önceki hocalarımız, deniz bilimciler bunun artık derinlere indiğini, derinlerde müsilağın devam ettiğini söylüyorlar. Bunun oluşmasını önlemek gerekiyor, bunun için de orta vadeli planları öneriyoruz biz, bu da şu birkaç madde ama hep aynı yere çıkıyor: Arıtma tesisi çıkışlarına -mesela şu anda İstanbul’da günde 7 milyon metreküp atık su deşarj ediliyor, bunun 4 milyon metreküpü sadece fiziksel arıtma yapılarak Marmara’ya deşarj ediliyor- bunların sonuna -ileri biyolojik arıtma da olsa- reaktif oxygen jeneratörlerinin konulmasıyla o yüzde 85 giderdiğiniz azotu, fosforu daha bir ileri arıtma yaparak gidermeniz mümkün. Atık suların yüzde 30 geri kazanımının yapılması, bütün atık suların yani ideal koşul kullandığımız suyu arıtalım, tekrar kullanalım, onun adı “arıtma” değil, onun adı “geri kazanma” O çok “feasible” mı, değil mi, bir sonraki slayt özellikle hazırladım, sizin için hazırladım, dünyadaki ve Avrupa’daki örneklerine bakarak ülkemizdeki arıtma tesislerinin hem yatırım hem inşaat ve maliyetlerine bakarak çünkü zihinlerde şöyle bir soru olduğunu gördüm o sizin tutanaklarınızdan: Arıtılmış suyu neden denize deşarj ediyoruz kullanalım o zaman madem yani bizim suyumuz o kadar mı bol? Madem arıtmışsak niye kullanmıyoruz ve denize atıyoruz, kirlatıyoruz falan. Ya, bu yapılabilir bir şey, niye bu suya ihtiyacımız varken bunu kullanıyoruz. Ama doğru tespitler de var orada, gördüm. Yani bu “feasible” mı, değil mi bir hayal mi yani romantizm mi, bunun ortaya konulması gerekiyor ki bir sonraki slayta geçeyim, meraklarınızı çok fazla zorlamayayım.

Şimdi, bakın, atık suların arıtılması olayı kademeli bir sistemdir, biz atık suları amaca göre arıtırız. Mühendislik okumaya gelen çocuklara da ilk önce şunu öğretiyoruz, hepimiz hatırlarız: Mühendislik, bir optimizasyon işidir. Yani her şeyi en optimum koşulda üretme, onu hizmete sunma konusudur. Atık sular için de bunu okuyacak olursak şöyle deriz yani: Atık suları biz en saf hâline kadar arıtmayı hiçbir zaman öncelemeyiz, önceleyemeyiz çünkü ekonomik olmaz, sürdürülebilir olmaz. Dolayısıyla biz amacımızı belirleriz, atık su arıtmadan anladığımız şeyi, beklediğimiz şeyi ortaya koyarız; ona yönelik bir arıtma gerçekleştirebiliriz ki bütün dünyada da, çevre mühendisliği disiplinde de bu böyledir, bunun adı da şudur: Mekanik arıtma yani birinci derece arıtma, ikinci kademe arıtma, üçüncü kademe arıtma ve ileri biyolojik arıtma; bunların hepsi arıtmadır, dört aşama söyledik. Bu da yetmiyorsa, suya ihtiyacımız varsa onu tekrar kullanmak istiyorsak bunların üzerine bir de geri kazanma vardır yani dört kademeli bir arıtma var. Bu, sadece suları alıcı ortama zarar vermeyecek hâle

getirme konusudur, alıcı ortamın kaldıracabileceği yüklere göre suları ona zarar vermeyecek, oradaki canlılığı etkileyemeyecek hâle getirme meselesidir. Bundan sonra ilave bir şey yaparsanız ancak o kirlettiğiniz suyu geri kazanmış, hem içme sulama hem de proseste kullanmış olursunuz, bunun adı da “geri kazanım”dır. Dört kademe arıtma yapacaksınız, bu deşarj edilebilecek su hâline gelecek. Bunu kullanmak istiyorsanız ihtiyacınız varsa buna, ekonomikse, “feasible”sa sürdürülebilirse bir de bundan geri kazanma gerçekleştiriyorsunuz.

Şimdi, bakın, İstanbul Üniversitesi Rektörü benim de kıymetli dostumdur, İsmail Hoca’nın 2021 yılında yaptığı bir çalışma, üsteki çalışma, İstanbul’daki bütün arıtma tesislerini küçük, orta ve yüksek kapasiteye göre ayırmış, hem işletme maliyetlerinin hem de yatırım maliyetlerini kıyaslamalı olarak çıkartmış, mevcutları. Şu soldaki grafik yatırım maliyetlerini gösteriyor bize, bakın, şunlar “prelimina” dediği fiziksel arıtım yani birinci kademe arıtım diyebiliriz. Birinci kademe arıtım ile ileri arıtım, ileri biyolojik arıtım arasında -hiç rakamlara takılmayalım- 5-6 kat fark var arkadaşlar. Eğer siz deşarj edeceğiniz suyu ön arıtım yerine ya da fiziksel arıtım yerine ileri arıtım yapmayı düşünüyorsanız, ön arıtmadan birinci kademe arıtımın 6 katı kadar bir yatırım maliyetine katlanmak zorundasınız.

Şimdi, metreküp başına 0,06; çarpın bunu 8 milyon metreküp suyla, ne yapar? İşte bir dünya bir şey yapar, yatırım maliyeti. İşletme maliyetine bakalım, diyelim yaptınız bunları; şu sağdaki grafikte bunların işletme maliyetini gösteriyor, henüz daha burada geri kazanım yok Kıymetli Başkanım, bu sadece deşarj edeceğimiz su ortama zarar vermesin diye yaptığımız arıtım işlemi. İşletme maliyetine baktığımız zaman da 0,02 euro/metreküpten, 0,1 euro/metreküplere kadar çıkıyor birinci arıtmıla üçüncü arıtım arasındaki fark yani burada 5 kat fazla para ödemelisiniz, eğer bunu ileri arıtmaya dönüştürmek istiyorsanız ki ileri arıtım, dediğim gibi, geri kazanım değildir suyu geri kazanmak istiyorsanız bir maliyet de bunun için ödemek zorundasınız, zorundayız yani.

Şu alttaki grafiklerde hem yatırım ve hem işletme maliyetleri açısından dünyadaki örneklerini çalışmış hocamız. Bakın her bir grafik birbirinin paraleli, aynı anlamı gösterir biraz; yüzde 20 düşük, yüzde 20 fazla ama bütün dünyada arıtmanın kademeleri arttıkça maliyet artıyor. Bunu tahmin etmek için hesap kitap yapmaya da gerek yok.

Şu sağdaki grafik de çok güzel özetlemiş, dünyadaki, Avrupa’daki ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki atık su arıtma çalışmalarını, kademeleri ve maliyetleri göstermiş ve elde edeceğimiz verimi göstermiş. Örnekler üzerine gidelim: Şimdi, “primary treatment” dediği birinci arıtım, ileri birinci arıtım, ikincil arıtım ve üçüncü arıtım -kutucuklar yukarı doğru çıktıkça maliyetlerin de arttığını görüyorsunuz- yani birincil arıtımın aşağı yukarı 0,5’le 1 dolar/metreküp maliyeti varken üçüncü arıtım 2,5 dolar/metreküp seviyesine kadar çıkıyor; bu bütün dünyada böyle, bu seviye de henüz daha geri kazanım seviyesi değil. Ne istiyoruz? Bakın, şurada alttaki tablo bunu çok iyi özetlemiş.

Şimdi, ben bu arıtmak istediğim suyun içerisindeki kirleticileri hangi seviyede arıtmak istiyorum? Şurada mesela, biz, kimyasal oksijen... Şu azot fosfordan gidelim. Azot fosforu, azotu konuşalım, mülajla sebebiyet veren azot ya, biz, mevcut azotu yüzde 15 arıtmak istiyorsak birincil arıtım bize yeter, ön arıtım, bunun maliyeti de 1 dolar/metreküp civarı bir şeydir. Ama azot yükü fazla, biz, bu azotu yüzde 80’nin üzerinde arıtmak istiyorsak ileri biyolojik arıtma yapmalıyız ve bunun için de metreküpüne 2,5 dolar para ödemeliyiz. Dolayısıyla arıtma tesislerinin yapılması, tasarlanması, işletilmesi tamamen arıtılacak suyun hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak değişir. “Arıtılmış su” dediğimiz şey, geri kazanılmış su değildir. Arıtılmış su alıcı ortamdaki canlı hayata zarar vermeyecek seviyelere düşürülmüş, kirlilik açısından düşürülmüş sudur. Dolayısıyla “Madem arıtıyoruz o zaman niye denize boşaltıyoruz?” eksik bilgiyle söylenmiş bir ifadededir. Bunu geri kazanmak istiyorsak bunun bir bedeli var, o bedeli ödemek zorundayız.

Şimdi, biz, biraz önce müsilaajda uyguladığımız reaktif veya enerjilendirilmiş oksijenle Ergene havzasında bir tekstil fabrikasında 100 metreküp/günlük bir arıtma tesisi kurduk, işletmeye aldık, iki aydır da işletme gerçekleşiyor. Bizim metreküp başına geri kazanım maliyetimiz 0,49 euro. Bakın, bu biraz önceki örnekte...

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – 2,5 euroydu.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – O 2,5 euro geri kazanım değil yalnız; o 2,5 euro belirli seviyelere düşürülmüş suyun arıtım maliyeti. Onun üzerine bir de geri kazanım yapmak zorundasınız. Şu altta “biyoloji ve kimyasal işlemler su geri kazanımı” diyor ya, 1,31; bu, atık suların, arıtma tesisinden çıkan belirli seviyede arıtılmış suların geri kazanılması için ödenen maliyet. 1,31 euro/metreküp. Bir de bunun öncesi arıtma maliyeti var 2,5 dolar civarı. Koyun üstüne, 4-5 dolar civarı bir şey ediyor yani geri kazanımın maliyeti metreküp başına yani 5-6 dolar düşünseniz 50-60 liralık bir maliyet ödemek durumundasınız. Enerjilendirilmiş oksijenle, bu, 5 lira civarı bir şeye düşüyor.

Tabii, bunu, membran sistemler 15 liraya kadar falan düşürdü Başkanım yani son teknolojik gelişmelerle. Su geri kazanımının maliyetini 10-15 TL’ler civarına düşürdü ama hâlâ enerjilendirilmiş oksijenle ortaya koyduğumuz ekonomiye ulaşmış değiller. İki aydır tesis çalışıyor ve umutluyuz o sistemden ve teknolojiyen. Şimdi, bizim teknoloji bu, konseptli bir teknoloji, çok fazla da yer kaplayan bir şey değil. İşte, buraya varmadan önce yaptığımız deneysel çalışmalar var. Metreküp başına suyun karakterizasyonuna bağlı olarak 300 ila 733 eurolarda bir yatırım maliyeti var. 0,40-0,50 euro/metreküp de bir işletme maliyeti var.

Yaptığımız sonuçları göstermek istiyorum size: İşte, bu, oradaki tekstil fabrikalarından çıkan kirli ve geri kazanılmış suya ilişkin. Şu tablo, şu anda reel olarak çalışan tesisimizden alınan ve karşılaştırmalı olarak performansını ifade eden tablo. “Renkli su” dediğimiz, iletkenliği 7.800, pH’ı 10,6; rengi 2.500 platin kobalt, KOI’si 1.600 olan tekstil fabrikasının atık suları. “Ürün suyu” dediğimiz, bu enerjilendirilmiş oksijen sistemiyle arıtıldıktan sonra elde edilen su, o da ozmoz suyuna çok yakın değerler gösteriyor. Bu rakamlarla sizi sıkmak istemiyorum, sonucu göstereceğim sadece. Bakın, o geri kazandığımız suyla yani arıtarak geri kazandığımız suyla boyama testleri yapıldı. Tekstil fabrikaları şunu yapıyor: Yer altından suyu çekiyor, “reverse ozmoz”la arıtıyor, yumuşatıyor ve bir maliyet harcıyor ona yani arıtmak için metreküpüne 2 lira, 2,5 lira bir para harcıyor. O arıttığı, iletkenliğini düşürdüğü suyu ancak proseste kullanabiliyor, kumaş boyaması yapabiliyor. Bunlara “ozmoz suyu” diyorlar. Ozmoz suyla kumaş boyaması yapıldı, bir de bizim geri kazandığımız suyla kumaş boyaması yapıldı. Tek rakamlar bizim sistemle yapılan yıkama, çift rakamlar da ozmoz suyla yapılan yıkama yani 1,3,5,7,9 geri kazanılmış suyla yapılan kumaşların renkleri, diğeri de onlarınki. Yani şunu söylemeye çalışıyorum: Ürün kalitesinde hiçbir azalma meydana gelmedi, bununla ilgili uluslararası bir dergide yayınlamış da çıktık.

Evet, benim söyleyeceklerim bu kadar, eksik kalan yerler varsa sorularınızı cevaplandırmaya çalışırım.

Başkanım, beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, teşekkür ederiz Hocam.

Bir defa, gelmeden önce, daha önce yapılmış toplantılarla ilgili tutanakları okuyarak, o konuda hazırlıklı olarak gelmeniz beni şahsen etkiledi, teşekkür ediyorum.

Eminim, birçok Komisyon üyesi arkadaşım da bu konuda size epey soru yönlendirecekler.

Şimdi sıra Komisyon üyesi arkadaşlarımızda.

Sorusu olan...

İstanbul Milletvekilimiz Sayın Ali Şeker Bey.

ALİ ŞEKER (İstanbul) - Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ben teşekkür ederim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Başkanım, soruyu sormadan önce daha önce Sayın Bülent Şık’tan... Ergene bölgesi, Gebze, Dilovası, o bölgelerdeki sulardeki, çevredeki kirlenmeyle ilgili bir çalışma yapılmıştı ve bu, Sağlık Bakanlığına sunulmuştu. O bilgilere hâlâ sahip değiliz, o bilgileri Sağlık Bakanlığından isteyelim ki onlardan yararlanalım yani yıllar oldu, on yılı geçti hâlâ o bilgilerle toplum ve bilim buluşamadı, onu buluşturmamız gerekiyor. O sonuçları ve kirliliği bilmemiz lazım ki temizleyebilelim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Mukayese edebilelim.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Mukayese edelim ve ileriye yönelik de ne yapacağımızı bilelim.

Bir başka şey, yine, sürdürülebilir balıkçılık... Biraz sonra konuşacağız gerçi onu, arkadaşlarla konuşalım.

“Ergene’nin, bu Saros’a giden suyunu sonuçta artırarak derin deşarjla veriyoruz.” deniyor ve sonuç da belli, tuz oranı düşük ve sonuçta suyun üstüne çıkıyor ve o, İstanbul’a doğru geliyor. Şimdi, Levent Hocam, geçen bir şey ifade etmişti, dedi ki: “Biz bir balık ölümü gördük Kumbağ, Tekirdağ kıyılarında. Niye bu balıklar ölüyor diye baktığımızda...” Birkaç gün önce deşarjın başladığını, orada da patlamaların, karışmaların, kirli bir suyun, bu 45 metre derinlere verilen suyun buna sebep olduğunu ifade etmişti. Yine, dün ve evvelsi gün denizanalarının ölümü... İşte, bunu, 45 metre derine veriyorsunuz, o derine verdiğiniz suyun –atık, tam artırılmış da olmadığı ortaya çıkıyor kirlettiği için ve siz “Çok yoğun olduğu için de belki kirliliyor.” diyorsunuz- normalde, Karadeniz’den gelen suyla gitmesi gerekiyor ama sonuçta, bu yoğunluk farkından dolayı üste çıkıyor. Üste çıktığında da ters, İstanbul yönüne doğru bir akıntıyla karışıyor Marmara Denizi’ne.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – TÜBİTAK’ın, İTÜ’nün yaptığı modellemelere göre, 45 metre derinlere deşarj edilen Ergene’nin artırılmış suları ancak 20 metre derinlerde, 1 metre alanda asılı duruyor yani duracağı öngörülüyor. Bu su da gerçekten, bakın, KOİ’si yüzde 91-95 oranında giderilmiş, rengi yüzde 90-95 oranında giderilmiş, azotu 85-90 oranında giderilmiş bir artırılmış su.

Şimdi, masumdur, değildir bunu savunmuyorum ama -geçen toplantılarda Levent Bey’in ifade ettiği her şeyi okudum, ben aşağı yukarı 700-800 sayfa toplantı tutanağı okuyarak geldim- şimdi, bazı şeyleri... Levent Hocam çok değerli, çok kıymetlidir, tanışırım da, YÖK toplantısında da beraberdik, hatta “Bu enerjilendirilmiş oksijen platformuyla çalışma yapalım, biz oksijen verelim, siz de denizdeki etkileri görün, çalışın.” dedik, orada mutabık kaldık birlikte, beraber çalışma konusunda ama bu, projeye dönüşmedi, mesela bunun için de bir destek ve maliyet gerekiyor.

Levent Hocamın orada söylediği şeylerin hepsini biliyorum, okudum. Bazı şeyleri Levent Hocanın yoruma dayalı olarak konuştuğunu düşünüyorum çünkü oradaki kirliliğin o balık ölümlerine sebebiyet verdiğine ilişkin bir veri ortaya koymadığını düşünüyorum, bunu çalışmak lazım. Kaldı ki şimdi, kasım ayından itibaren derin deşarj yapılmaya başlandı orada günde 10 bin, 20 bin ton ama Marmara Denizi’ne 7-8 milyon ton bir deşarj var. Şimdi bu 7-8 milyon tonluk deşarjı bir tarafa bırakıp...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bir tarafa bırakmıyoruz onu tabii ki.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Kasım ayından itibaren günde 10 bin-20 bin tonluk bir deşarjın üzerine balık ölümlerini, midye ölümlerini inşa etmek, bu, ispatlanması gereken bir konu, bir durum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Günlük deşarj miktarı ne kadar? 10 bin-20 bin?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – 10 bin metreküp Başkanım, 10 bin veya 20 bin.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – “10 bin metreküp” diyebilir miyiz Ergene’den?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ergene’den Marmara’ya günde 10 bin metreküp ileri biyolojik arıtmayla artırılmış su deşarj ediliyor.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Tamam.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Marmara Denizi’ne ise günde 8 milyon metreküp su deşarj ediliyor. Ne zamandır? Otuz senedir.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Şimdi, İstanbul’un özellikle batısında bu sanayi kuruluşlarının yoğun bir şekilde orada yarattıkları kirlilik ki çok ciddi manada Tekirdağ’ın yüzde 80 oranında oradaki sanayi kirliliğinin sebebi olduğunu biliyoruz. Yani bir biyolojik çıktılı evsel atık var, insan çıktıları diyelim; bir de kimyasal çıktıları olan, o proseslerin sonunda denize dökülen, bunlar tabii ki çok çok farklı yani. Bazen 1 litre su 1000 litrenin değil, 10 bin litrenin de çok daha üzerinde bir olumsuz etki yaratabilir. Yani konuştuğumuz konunun sanayi çıktıları olduğunu ve bunların da çok tehlikeli sonuçlara yol açabildiğini göz önüne almamız gerekiyor diye düşünüyorum. Yani sadece hacim olarak bunu değerlendirmek doğru olmaz çünkü bu süreçlerde bu ölümlerin yaşanması ve mutlaka aydınlatılması gerektiğini gösteriyor. Ve o bölgede de özellikle müsilağın yoğun bir şekilde görülmesi zaten taşmakta olan bir bardağa son damla da olabiliyor bildiğimiz üzere.

Bir başka konuyla ilgili siz “Aktif oksijen.” dediniz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Şimdi orada şunu söyleyeyim yalnız: Ergene Nehri’ne boşaltılan kimyasal atık sular, endüstriyel faaliyetlerden çıkan suların her bir endüstri aşığı yukarı kendi ön arıtmasını yapıyor...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ama biz... O dereyi daha ben on beş gün önce gördüm, simsiyah akıyor.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Simsiyah.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yani “Yapıyor.” demeyelim yani neden yapmadığını araştıralım, yaptırmaya zorlayalım ama yapılmadığını da bilelim yani. Bu sebepten...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – İşte, yanıltıcı şey burası. Sorduğunuz zaman endüstriyel tesislere “Arıtma tesisimiz var, arıtma yapıyoruz.” deniliyor ama gerçekten orada 350 tane, 400 tane paket arıtmanın olması sorunu çözümü, onu söylemeye çalışıyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Orada simsiyah, kokan bir kimyasal her gün akıyor yani işte normal olması gerekenin 3-4 katı debiye ulaştığını siz de ifade ettiniz yani...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Kesinlikle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Doğal debisi 1’ken 4 akıyor, 5 akıyor.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Şimdi şunu da teslim etmek lazım Sayın Vekilim: Oradaki bu kangren olmuş durum 2011 yılında fark edilmiş öyle ya da böyle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Çözüme yönelik bir şeyler yapılması önemli tabii.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ergene’yi Koruma Eylem Planı ortaya konulmuş. Devlet oraya 2,5 milyar, 3 milyar, 5 milyar, 10 milyar -neyse rakam, bilmiyorum- bir kaynak aktarmış, 5 tane ortak ileri biyolojik arıtma tesisi kurulmuş, 13 tane evsel kentsel arıtma tesisi kurulmuş, belediyelerin kurması gereken arıtma tesisleri orada DSİ finanse edilerek kuruldu. Dolayısıyla oradaki bu durum fark edilmiş ve buna yönelik çalışmalar yapılmış, bunu da teslim etmemiz gerekiyor. Ha,

bunun neden bu kadar uzun sürdüğü, yeterli olacak mı olmayacak mı, bu bir çözüm mü değil mi, bunu tartışalım. Bence bu ortak arıtma tesisleri ve Ergene Koruma Eylem Planı'yla ortaya konulan sonuç da orada bir çözüm değil. Neden? Çünkü günlük 450 bin ton suya ihtiyaç var orada, yer altı sularının yüzde 85'i tükenmiş durumda.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kurutuyoruz orayı, Trakya'yı kurutuyoruz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ne yapacaksınız? Arıtsanız ne yapacaksınız?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yani nereden su bulacaksınız arıtacak?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Nereden su bulacaksınız?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Kirletecek su bulamıyorsunuz artık.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet. Yani dolayısıyla Ergene'yi konuşurken ortada kanayan bir yara olduğunu, en azından bu kanın durdurulması için bir şeyler yapıldığını da teslim etmemiz gerekiyor yeterlisini yetersizini, daha ne yapılması gerektiğini konuşma hakkımızı saklı tutmak kaydıyla.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Şimdi, bu arıtma maliyetlerinde 0,49 cente mal olduğunu söylediniz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Euro cent evet.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bunun bazı şeylerde 1,5 dolara kadar gittiğini, aslında burada saklı olay. Senelerdir bu arıtmadan vazgeçilip bunlar kâr olarak bazı şirketlerin hanesine yazıldı ama bütün zarar da doğada ve çevrede kamuoyunun, kamunun sırtına yüklendi. Bu saatten sonra en azından kamunun sırtına böyle bir şey yüklenmesine müsaade etmemek gerekiyor.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Kesinlikle.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – İşte o simsiyah akanların bir an önce tekrar berrak bir hâle getirilmesi gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bir şey daha söyleyeyim bu şeyinizle bağlantılı olarak: Şu anda oradaki tekstil fabrikaları su geri kazanımı konusunu şiddetle talep etmeye başladılar. Acı bir şeydir yani kimseyi kişisel olarak suçlamak ve töhmet altında bırakmak istemiyorum ama özellikle yurt dışına çalışan firmalar yurt dışındaki o çalıştıkları, tedarik sağladıkları firmaların “Sularınızın yüzde 30-35’ini geri kazanacaksınız, yoksa size sipariş geçmem.” demesi üzerine su geri kazanımını gündeme almaya ve... Bu bakış açısını ve bu zihniyeti değiştirmeye yönelik olarak da bizlerin, sizlerin bir şeyler yapması gerekiyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Değişime ihtiyaç var. Trakya resmen kuruyor yani yüzde 85 suyunu kaybetmiş, yarın ormanlar da orada kuruyacak, tarım olanağı zaten gittikçe kötüleşiyor yani resmen sanayi orayı tam anlamıyla kurutuyor. Buna da engel olmak için suyu mutlaka geri kazanacak çalışmaları yapmanın yanında oraya yoğun su ihtiyacı olan tesis bir daha bu saatten sonra herhâlde yaptırılmaz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, teşekkür ediyoruz.

Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Adana Milletvekilimiz, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben Sayın Hocama suyun reoksijenasyonu ile ilgili maliyetleri sormak istiyorum yani maliyet açısından değerlendirdiğimizde efektif oluyor mu? Bunu öğrenmek istedim.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, şu andaki mevcut konvansiyonel sistemlerden çok daha efektif olduğunu söyleyebilirim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Çünkü çok basit, daha önce balıkçıların kayıklarına takılarak da hani...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Marmara Denizi’ndeki müsilaaj sorunuyla ilgili mi soruyorsunuz?

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Evet.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bir maliyet çalışması yapmıştık galiba. Bin metrelik bir Marmara kıyı şeridini denizde 100 metre içeriye ve 20 metre derinliklere tamamını taradığımız zaman 4 bin tane platform gerekiyor o platformlardan. Aşağı yukarı da maliyeti 70-80 milyon euro civarı bir şey çıkıyor.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Belki bu bilgiyi hani “Eylem planı oluşturuldu.” diyorsunuz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bir arıtma tesisi parası değil yani.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Çevre Bakanlığıyla paylaşmakta yarar olabilir diye düşünüyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Teşekkür ederim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın İlyas Şeker, Kocaeli Milletvekilimiz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hocam, teşekkür ediyorum, ağzınıza sağlık.

Sunumunuzda özellikle Trakya’da tekstildeki boyama sonucu ortaya çıkan suyun tekrar arıtıldığından, renksizleştirildiğinden bahsettiniz. Şimdi daha önceki sunumlarda özellikle işte, Balıkesir civarında zeytin sularıyla ilgili bir sıkıntının olduğundan, bunun arıtılmadığından bahsedilmişti yani kaçırdım mı bilemiyorum ama sanki teknolojisinin de olmadığı söylenmişti diye hatırlıyorum. Peki, buradaki tekstil suyunun arıtılması teknolojisi ile zeytin suyunun tekrar arıtılıp kullanılabilir hâle getirilmesi arasında bir farklılık var mı, aynı teknoloji kullanılabilir mi?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Aynı teknolojiyle biz tekstil suyunu da zeytin kara suyunu da çöp depone sızıntı suyunu da artatabiliyoruz. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesine bir proje yaptık üniversitemizde aynı teknolojiyle. Sızıntı suyu ki –kimse arıtmak istemiyor, arıtma tesisine sokmak isteniyor çünkü orayı zehirli inhibe ediyor– biz o sızıntı sularını da artatabiliyoruz, zeytin kara sularını da artatabiliyoruz, şarap sularını da artatabiliyoruz. Bu teknolojiyle sadece hani dozladığımız oksijenin dozlama miktarını ve temas süresini artırıyoruz ve ilave peşine membran sistemleri ilave ettiğimiz zaman çok rahatlıkla bunun da geri kazanılmasını yapabiliyoruz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Müzeyyen Şevkin, Adana Milletvekilimiz

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hocam, teşekkür ederim.

Öncelikle, Komisyondan da özür diliyorum, komisyonlar çakıştı, gecikmeli geldik, başını kaçırdım sunumunuzun. Hani, mutlaka belki önerileriniz de olmuştur. Ben, hani “10 bin metreküp ileri biyolojik arıtma Ergene’den atılıyor Marmara’ya şu anda, 8 milyon metreküp de tümü bazında atılıyor ve geri kazanım maliyeti de metreküp başına 5–6 doları buluyor.” diyorsunuz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Konvansiyonel sistemle öyle, evet.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Hocam, öneriniz nedir yani bir Çevre Bölüm Başkanı ve Dekanı olarak nedir öneriniz yani ne yapacağız? Bu sorunla ilgili hani Komisyona şunları yaparsak kurtuluruz bu kirlilikten... Sadece müsilaj olarak bakılmıyor çünkü farklı versiyonları da belki gündeme gelecek kirliliğin. Buna dair öneriniz nedir, nasıl kurtulacağız bu olaydan? Yer altı suyundan yüzde 85'i kurumuş, o da ayrı bir handicap elbette. Herhâlde en iyisi kirletmemeye başlayacak, bu işi kirletmeden, suyu kirletmemenin yolunu yordamını bir şekilde bulmamız gerekiyor ama sizin önerilerinizi Komisyona hani raporlamada... Ne yapılmalı ki Marmara bu kirlilik... Yani müsilaj dışında da birtakım şeylerle karşılaşılacağı ifade edildi değişik hocalarımız tarafından. Bunu sormak isterim hocam.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, ben teşekkür ederim.

Sunumda buna yer vermiştik zaten. Mevcut deşarjlarda karasal kaynaklı kirleticilerin azaltılması gerekiyor, çözüm bu ama bunu nasıl yapacağız? Mevcut arıtma tesislerinde ileri biyolojik arıtma geçerek, iyileştirmeler yaparak, ileri biyolojik arıtma tesislerinin de deşarjdan önce bizim firmayla birlikte ortaya koyduğumuz teknolojiyi kullanarak, bir dozlama yaparak; “reactive oxygen” dozlaması yaparak, ileri biyolojik arıtım sonrası da oluşabilecek azot fosforu çok daha düşük seviyelere çekmeyi önerebiliyoruz.

Bir de tamamının değil ama bölgedeki özellikle endüstriyel atık suların artık geri kazanılmasının yoluna bakmak gerekiyor. İster bu teknolojiyi, ister konvansiyonel, ister ucuz, ister pahalı artık, bunun maliyetine değil, alternatif maliyetine bakarak hareket etmek lazım. Yani su geri kazanımının mutlaka bu bölgede teşvik edilmesi, önerilmesi, hatta bir zorunluluk hâline getirilmesi şart. Evet, pahalı olabilir, doğru ama ucuzlatmak için mutlaka insanlar burada bir arayış içerisine girecekler. Arayış içerisine girdikleri zaman bizim yaptığımız gibi yeni teknolojiler mutlaka ortaya çıkacaktır. Sadece bizim geliştirdiğimiz yöntem bu sorunu çözer iddiamız yok, mutlaka başka yöntemler de olacaktır ama biz çok daha ucuza, konvansiyonel sistemden çok daha ucuza bu geri dönüşümü sağlayabiliyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, hocam, teşekkür ediyorum.

Sayın Mustafa Canbey, Balıkesir Milletvekilimiz.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Hocam, teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Balıkesir’de de altı sene görev yaptım Sayın Vekilim.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Nerede yaptınız hocam?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Balıkesir Üniversitesinde

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Biliyorsunuz o zaman bölgeyi.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Siz de Tekirdağ’da görev yaptınız.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Ben de Tekirdağ’da görev yaptım. Doğru, evet, üç yıl Tekirdağ’da görev yaptım ben de.

Hocam, şimdi, Ergene’nin aslında, o ilk çalışmalarına ben de şahitlik etmiştim. Aslında, çarpıcı bir rakam verdiniz “Marmara Denizi’ne İstanbul’dan giden toplam atık 7 milyon.” dediniz, değil mi?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – 7 milyon. “Ergene’den boşaltılan ise 10 bin metreküp.” dediniz.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Peki, bu sanayi atıklarının metreküp temizleme maliyeti ile evsel atıkların temizlenme metreküp maliyeti nasıl oluyor hocam, nasıl bir maliyet ortaya çıkıyor? Aradaki fark...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Yarı yarıya daha ekonomik olabilir. Tabii, sanayi atık sularından ne kastediyorsunuz? Ortalama bir sanayi atık suyu diye kabul ediyorum, çok spesifik bir atık su değil, ortalama bir endüstriyel atık su olduğunu kabul ediyorum. Bununla evsel atık suların geri kazanımı arasında yani yarı yarıya, hatta daha da fazla bir ekonomiklik söz konusu olabilir.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Teşekkür ederim hocam, sağ olun.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, teşekkür ediyoruz.

Sayın Rıdvan Turan, Mersin Milletvekilimiz.

Keşke başından burada olsaydınız. Bence hocam özellikle sizin de dikkatinizi çekecek bir dizi önemli şeyler anlattı.

Buyurun, hoş geldiniz.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Özür diliyorum ben de. Komisyon toplantıları çakıştı ve bundan sonra Genel Kurul toplantısı var, orada da uzun bir sözüm var. O nedenle, belli bir süre sonra ayrılmak durumunda kalacağız.

Ben birkaç şeyin altını çizmek istiyorum, bir tanesi aslında fiks söylediğim şey, âdet olduğu üzere yine söyleyeyim: Çok geç kalıyoruz, zaman hızla doluyor. Denizin bu kadar zamanı tolere edecek hâlinin kalmadığı kanısındayım fakat biz toplantılardan hâlâ bir türlü sonuca ulaşamadık. Şimdiye kadar ivedi adımlar atmak gerekiyordu. Cumhurbaşkanının aşağı yukarı her gün kanun hükmünde kararname yayımladığı ve bununla memleketi yönettiği bir yerde deniz için de pek çok şey yapılabilirdi, kendisi de yapabilirdi diye düşünüyorum. O sebeple, son derece endişeliyim. Özellikle iki gündür İzmit Körfezi’nde çok yoğun olarak meydana gelen deniz canlılarının ölümü -ki bunlar ağırlıklı olarak denizaneleri ama içerisinde iskorpit gibi bazı bentik türlerin de yer aldığını biliyoruz- bu endişemizi bir kat daha artırıyor ama bizim vazifemiz endişeli olmak değil, çözüm üretmek olmalı. O nedenle daha hızlanmak gerekir diye düşünüyorum.

Bu, Ergene meselesine ilişkin benim düşüncem şu: Yani Ergene’nin, -kirlетici bir faktör olarak- dünyanın en kirli nehirlerinden biri olan Ergene’nin kirlетici bir faktör olduğu ortada. Fakat yani bu Ergene’nin suyunun nasıl temizleneceğine ilişkin birkaç toplantıdır değerlendirme yapıyoruz ama bence biz şunu yapmalıyız, demeliyiz ki X şirketine, o X şirketi tekstil şirketi olsun, pek çok toksik malzemeyi de suya atıyor olsun: “Kardeşim senin bir günlük su ihtiyacın nedir? 100 ton. Al sana 101 ton su; buharlaşma, borulardaki kayıplar, tesisattaki eksilmeler falan göz önünde bulundurularak sana verdiğimiz miktar budur. Bu saatten sonra sondajla, şununla bununla su kullanmayacaksın.” Yani Avrupa’daki firmaların “Yüzde 25, yüzde 30 geri dönüşümünü sağlayın, öyle ürün üretin, bize böyle gönderin, biz böyle ürünü satmak istiyoruz.” dediği yerde ve firmaların da buna ikna olduğu yerde bizim devlet olarak bunlara gücümüz yetmiyorsa yani ne diyeyim? O andan itibaren bir şey demek istemiyorum. Yani bunu mutlaka yapmak zorundayız. Bu hem Ergene’nin yer altı sularının geleceği açısından hem bizim geleceğimiz açısından son derece önemli. Yani bence bir miktar “inzibati yöntem” mi dersiniz buna, ne dersiniz bilmiyorum ama sürecin bu kadar kritik bir noktaya savrulduğu yerde daha radikal olmak gerekir diye düşünüyorum.

Sorum da şu: Daha önce de görmüştüm bu “reactive oxygen species” uygulamasında. Hocam, bunu ne kadar bir alanda yapmak mümkün? Yani binlerce kilometrekarelik bir alan, derinliğini de düşünecek olursak ortalama 400 metre gibi yani...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Marmara Denizi’ni mi kastediyorsunuz Sayın Vekilim?
RIDVAN TURAN (Mersin) – Evet.

Yani bunu gerçekten... Laboratuvar açısından mümkün. Ben de bu tür şeylere çok yabancı değilim, yani tıp doktoruyum ben. Yani oksijenin oradaki...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bilirsiniz, evet...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Evet ama yani nasıl yapabiliriz bunu? Bu, gerçekten, pratikte uygulanabilecek bir şey mi? Laboratuvarda yapılabilir elbette. Bunu sormak istiyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Tabii ki laboratuvar...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Çok özür dilerim Sayın Hocam.

Bir de bu, daha çok organik kökenli atıkların -yanlış bilmiyorsam- bertaraf edilmesi için geçerli bir yöntem. Yani pek çok toksik diğer elementleri, ağır metalleri, diğer kimyasalları da bu işin içerisine kattığımızda buradan sonuç alınmayacak diye düşünüyorum. Bilmiyorum, yanılıyor muyum?

Teşekkür ederim.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Sondan başlayayım isterseniz. Bu reaktif oksijen türleri, organik maddeleri karbonizasyona uğrıyor, karbondioksit ve suya çeviriyor; inorganikleri de oksidasyon yapıp tuzlarına çevirerek çökelmesine sebebiyet veriyor. Yani hem organiklerin bertarafında hem de inorganiklerin... Mesela “demir artı 2”yi “demir artı 3”e çevirerek çökeltme sağlıyor, öyle düşünün. İnorganikleri de tuzlarına çevirmesine katkı veriyor. Dolayısıyla, hem organiklerin hem de inorganiklerin giderilmesinde etkili. Marmara Denizi’nde bu kadar büyük bir alanda uygulanabilir olup olmadığı konusunun -en başta söylüyoruz- çalışılması gerekiyor. Ama orada müsilağı parçalayacağımız ve bertaraf edeceğimiz konusunda hiçbir şüphemiz yok. Bilmediğimiz şey ya da üzerinde çalışmamız gereken şey “Hangi derinliklere hangi dozlarda reaktif oksijen dozlaması yapmalıyız?” konusu. Atık su için biliyoruz, tekstil atık suyu için, işte, metalürji atık suyu için ya da zeytin kara suyu için ne kadar dozlayacağımızı biliyoruz. Bir de orada, bu atık suların içerisindeki mikroorganizmaları korumak gibi bir kaygımız yok, hepsini bertaraf etmek istiyoruz fakat denizel ortamda doğal biyolojik canlılığı da korumamız gerekiyor. Dolayısıyla, hangi dozda ve hangi derinliklerde verilmesi gerektiği konusunun çalışılması gerekiyor. Kesinlikle uygulanabilir, kesinlikle müsilağ sorununa bir çözüm olabilir ama hangi yöntem, hangi teknoloji, hangi dozlamayla yapılması gerektiğinin mutlaka ve mutlaka çalışılması gerekiyor. Değmez mi bunu çalışmaya? Kesinlikle değer.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Kuşkusuz değer.

Peki, bu faaliyet sonucunda oluşacak bakteri biyokütlesinin denize vereceği etkiler konusunda bir şeyimiz var mı? Yani mekanizma şu değil mi: Bakteri müsilağı parçalayacak fakat bakterinin çalışması için...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Hayır, bizde bakteri yok Sayın Vekilim. Bizde reaktif oksijen var -biliyorsunuz- reaktif oksijen...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tepkimeye girecek.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Temas ettiği organik maddenin arasındaki bağı kopatarak karbondioksit ve suya... İleri oksidasyon deyin siz ona.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Hızlı oksidasyon.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Yani siz... Mitokondrilerin ürettiği o reaktif oksijen yok mu hani o vücutta şeyleri parçalıyor, “anti-ageing” oksidantları parçalıyor. Onun gibi düşünün.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Anladım, tamam, teşekkür ederim.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bakteri yok bizde.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkürler.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bir de şunu söyleyeyim: :Biraz önce tekstil firmasından verdiğiniz örneğe değinmek istiyorum çünkü onu kayıtlarda da okudum ben buraya gelmeden önce. Şimdi, bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç var, evet, gerçekten de... Yani Avrupa’da “Senden mal alman.” dediği için su geri kazanımını düşünen zihniyetin bu ülke için başka fedakârlıklara katlanması, başka fedakârlıklar ortaya koyması gerekiyor. Metazoriyle ya da zabıta tedbirlerle değil ama bunun adına biz “sürdürülebilir kalkınma” diyoruz. Sürdürülebilir kalkınma modeliyle, bir zihniyet dönüşümüyle bu dediğiniz şey yapılabilir ve gerçekten de yapılması gerekiyor.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkürler hocam.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın İlhami Aygun, Tekirdağ Milletvekilimiz...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Arada bir konuşmam vardı, ondan dolayı çıktım. Kusura kalmayın tam dinleyemedim sunumu.

Hocam, öncelikle bilgileriniz için teşekkür ediyorum. Bizim bölgemizdensiniz ve sizleri zaten ilk günden beri takip ediyoruz. Teşekkür ediyorum bilime vermiş olduğunuz değerden dolayı öncelikle.

Şimdi, benim elimde bir araştırma var. Ergene’yi biliyorsunuz, en büyük problemimiz ve kanser vakalarıyla ilgili de çok büyük sıkıntımız var bölgemizde. Sizler de zaten bölgede öğretim görevlisisiniz. Uzunköprü Belediyemiz bir araştırma yaptırmış geçtiğimiz günlerde ve yaptırmış olduğu araştırmada Ergene Nehri’nin su kalitesinin 4’üncü sınıf çıktığı raporlanıyor ve nehirde bolca azot, bakır, çinko ve hatta siyanür olduğu tespit edilmiş raporda. Ergene kirliliği bölgeyi ve tarım arazilerini tamamen etkiliyor zaten ve onun sonucunda da Ergene’den sulanan tarım arazilerindeki o ürünleri bizler de bir şekilde kullanıyoruz. Aynı şekilde, sulama yapan insanlar da etkileniyorlar ve tabii ki çevredeki kirlilikle beraber sorun ortada.

Şimdi, ben buradan geleceğim derin deşarja. Ergene derin deşarjının ne kadar doğru olduğunu görüyorsunuz ve sonuç alabilecek miyiz oradan? Sonuç alırsak, zaten güzel projeniz var, o suyu ve dünyadaki şeyleri de yine tarımsal alanlarda veya diğer sosyal alanları sulama konusunda da veya fabrikalarda tekrar kullanım konusunda da bir çalışma var veya olabilir şeklinde bir beyanatınız var. Doğru ve çünkü gittikçe de Ergene havzasındaki su sorununuz artmaya başladı ve yoğunluk fazla, nüfus fazla ve sanayileşmeyle beraber yer altı sularında artık 400-500 metreye kadar inmekteyiz. Ve bunun için bu derin deşarjın, sizce Ergene derin deşarjının Ergene Nehri’nin temizlenmesine katkısı olacak mı, ne görüyorsunuz?

İkinci bir soru da... Yine sunumunuzda vardı, Karadeniz’le ilgili bir noktaya değindiniz, Karadeniz’in ağır bir kirliliğe sahip olduğunu ve yükünün çok ağır olduğunu ifade ettiniz. O zaman ben şuradan da şunu sormak istiyorum size: Kanal İstanbul Projesi’yle beraber o zaman Marmara Denizi’ne etkisi ne olur bu projenin? Bunu da öğrenmek istiyorum.

Yine, geldiğimiz noktada, İstanbul ve çevresi, aslında tüm Marmara'yı çevrelediğimiz zaman Susurluk havzasındaki tarım, oradan gelen tarımla beraber, sanayiyle beraber onların da kirlenmesi... Yani tüm havzaya baktığımızda bir kirlilik dolayısıyla Marmara Denizi'nin bu hâle geldiğini görüyoruz.

Şimdi, bir de şöyle bir şey diyeceğim: Derin deşarjda şu anda 10 bin-11 bin metreküp gibi bir su basıldığı söyleniyor deri OSB'den. Ama geçtiğimiz günlerde yapılan bir çalışmada ben de şahit oldum görüntüye, derin deşarjın olduğu yerde renk değişimi vardı. Acaba derin deşarja başka yerlerden bir salınım var mıdır? Bu konuda sizin hiçbir fikriniz var mı hocam?

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Peki, şimdi, Ergene derin deşarjı bir çözüm mü? Neye çözüm istiyoruz, önce onu belirtmemiz lazım. Ergene derin deşarjıyla arıtarak denize attığımız suya ihtiyacımız var üretimde, sanayide ve evsel, endüstriyel kullanımda ihtiyacımız var. Bir kere, buradan baktığımız zaman, o suyun Marmara Denizi'ne atılarak atılması kadar israf ya da atıl bir kaynak olamaz. Bir kere, buna ihtiyacımız var.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama hocam, tuzluluk ve rengi çözemiyoruz -biliyorsunuz- bu derin deşarjla beraber. Bir de öyle bir sıkıntımız var.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Yok, yani tuzlulukta evet, maliyet gerekiyor, çözebiliyoruz ama rengi 200 platinum-kobalt seviyesine düşürmeyi gerçekleştirebiliyoruz bu ileri arıtlımlarda.

Şimdi, Marmara Denizi'ne Ergene'nin derin deşarj yapılarak deşarj edilmesi doğru mu, sorunu çözer mi, kirlilik olur mu... Şimdi, bütün dünyada üretim-tüketim için bir kaynak kullanmak zorundasınız ve en çok kullandığınız kaynak da su. Bu suyun o kaynak kullanımı sonunda kirlenmesi kaçınılmaz. Bu kirleteceğiniz kirli suların alıcı ortamı tanımlaması vardır, mutlaka ve mutlaka arıttıktan sonra alıcı ortama deşarj etmek zorundasınız. Ya bu suyu kirliletmeyeceksiniz, kullanmayacaksınız, kullanmayacağız. Bu, ne üretim olacak anlamına gelir ne de hizmet üretimi olacak anlamına gelir ki Bu doğru bir şey değil, atık su oluşacak. Alıcı ortamı olarak da yüzeysel sular bütün dünyada alıcı ortam olarak kullanılıyor; işte, dereler, denizler, okyanuslar alıcı ortam olarak kullanılıyor ama biz bunu hoyratça kullanıyoruz. Arıttıktan sonra, alıcı ortamın taşıma kapasitesini belirledikten sonra bir deşarj yapılması gerekiyor. Dolayısıyla, o bölgede Ergene Nehri'nin temizlenmesini istiyorsak bu 5 ortak arıtma tesisinin kurulması, ileri biyolojik arıtmada bu suların artırılması ve Marmara'ya deşarj edilmesi gerekiyor. Bu 5 ortak arıtma tesisi kurulduğu andan itibaren hiçbir endüstriyel tesis atık sularını artık Ergene Deresi'ne ve onu besleyen dereleri vermeyecek, derelere deşarj bitiyor. Derdimiz buysa, Ergene Nehri'ni temizlemek, kurtarmaksa; evet, oradaki derin deşarj projesi o nehri kurtaracak. Bu istisnasız, bu kayıtsız böyle bir şey.

Önceliklerimize bakıyoruz sonra, Ergene Nehri'ni kurtardık ama Marmara Denizi ne olacak, değil mi? Buna bakmamız lazım. Evet Marmara Denizi'ni de ileri biyolojik arıtmayla arıttığımız zaman yüzde 3 ila yüzde 5 oranında Marmara Denizi'ne kirlilik katkısı veriyoruz Ergene olarak. Bunu sıralamaya koyduğumuz zaman, İstanbul'u, Yalova'yı, Kocaeli'yi, işte Balıkesir'i, nereye kıyısı varsa sıralamaya koyduğumuz zaman Ergene'yi en üst sıralara yazamayız, ortalara veya sonlara yazarız. Yazarız yine, ona bir fatura çıkartırız, sorun değil ama İstanbul'u ve diğer bölgelerdeki 7-8 milyon metreküplük ileri biyolojik arıtım olmadan deşarj edilen suyu ne yapacağımızı konuşmazsak konuyu tam olarak, tüm boyutlarıyla ele almış sayılmayız. Muhtemelen ben burada olduğum için Ergene konuşuluyor. Doğru, konuşalım fakat bu da problem değil, bu da problemi çözmeyecek. Ergene havzasının temizleyerek Marmara Denizi'ne deşarj ettiği o suya ihtiyacı var; o, onun için can suyu. Yer altı sularını kullanıyoruz orada, yüzde 85'ini tüketmiş durumdayız ve biz bunu arıtalım da denize dökelim mi, dökmeyelim mi?

Ya, dökemezsin bunu. Bırak, Marmara'yı da düşünelim ama birinci önceliğin, senin oradaki ihtiyacın. 13 tane akifer var o bölgede -yani yer altı suyu havzası diyelim- bunlarda ortalama beslenme ve çekme oranı 1,36 İlhami Özcan Bey, yani ne demek biliyor musunuz? 1 birim su yağışlarla yer altı suyu seviyesine katılıyor, 1,25 birim yani yüzde 25 daha fazla bir çekim var orada. Siz arıtsanız, deşarj etseniz, Marmara'ya eğer kirliliğine katkı vermeyecek hâle getirirseniz ne olacak? Bu suya ihtiyacımız var sizin, bizim yani. Dolayısıyla, sorunu çözecek mi, sorun ne, çözmekten ne kastediyoruz; önce bunu ortaya koymamız lazım. Dolayısıyla, evet, Ergene Nehri temizlensin istiyorsak derin deşarjlar kesinlikle Ergene Nehri'ni temizleyecek; bir kere, deşarj ortadan kalkacak.

Marmara'daki müsilaj sorununa çözüm önerisi ortaya koyuyorsak, Marmara'daki sürece bir katkı istiyorsak ileri biyolojik arıtmalar yapılabilecek ilk tedbirdir, ilk adımdır. Oradaki 5 ortak arıtma tesisi de ileri biyolojik arıtma yapacak şekilde projelendirilmiş, yapılıyor. İşletmesini takip edelim yalnız, her adı "ileri biyolojik arıtma" olan tesis ileri biyolojik arıtım yapmayabilir, yapmaz. Türkiye'de arıtma tesislerinin işletmesi çok büyük sorunları, çok büyük kaygıları olan bir konudur yani bence burada bunun da altını çizmek gerekiyor.

Üçüncüsü; işte o su, o bölge için hayat suyu; o suyu atamazsınız yani atmamalıyız o suyu, mutlaka geri kazanmalıyız. Bunun yolu yöntemi nasıl olaksa bunu konuşmak lazım.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Hocam, şey demiştim, Karadeniz'deki yoğunluk...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – “Karadeniz'deki kirlilik” dediniz. Evet, Karadeniz'deki kirlilik kıyı ötesinden kaynaklanıyor işte Bulgaristan, Yunanistan, Tuna Nehri'nden geliyor, onun da ciddi bir katkısı var. Kanal İstanbul konusu, gerçekten çok tartışılması gereken bir konu yani sadece çevresel etkileri açısından mı ele alınmalı, stratejik açıdan mı ele alınmalı, güvenlik açısından mı ele alınmalı ya da ekonomik açıdan mı ele alınmalı? Bunu değerlendirmek lazım. Yani o benim işim değil tabii, ben çevresel açıdan bakarım ama işte, optimizasyon daha disiplinler arası bir kurulun vereceği bir karardır. Mutlaka ve mutlaka o kanalın da çevresel açıdan, hem geçtiği bölge açısından hem döküldüğü bölge açısından mutlaka bir çevresel olumsuz etkileri olacaktır ama bu olumsuz etkiler o kanalın oraya yapılmasını engelleyici bir şey midir; o konuda bir fikir beyan edemem, uzmanlık alanım değil; ben bir çevre mühendisi olarak “sürdürülebilir kalkınma” diye bakarım olaya. Sürdürebilirse yani fayda/maliyet analizi yapıldığında geri dönüşü olmayacak zararlar vermiyorsa, tolere edilebilecek bir çevresel etki varsa, bunun yanında çok daha büyük bir ekonomik fayda, çok daha büyük bir güvenlik avantajı sağlıyorsa onu bütünüyle değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – O zaman ben size bir ilave yapayım burada, sizin de görüşünüzü almış olayım Hocam. PAKOP...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Efendim?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – PAKOP'u biliyorsunuz, PAKOP, Plastik Sanayi Organize kuruldu hemen sizin dibinize, Çorlu, Ergene Karamehmet'in o bölgeye.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Biliyorsunuz, o bölge koruma alanı içerisinde tarım havzası olarak, Ergene koruma havzası içerisinde ve toplulaştırma yapılan bir alan ama şimdi buna rağmen, mahkeme kararı varken tekrar -şimdi sizin söyleminizden ben geleceğim- Çevre Bakanlığı ÇED'e izin verdi, “ÇED yoktur, gerek yoktur.” denilmesine ve mahkeme kararında verilen toplulaştırma, kadastro da dâhil tapularında şerh olmasına rağmen o 3 bin dekarlık alanda şimdi plastik sanayisiyle ilgili bir çalışma yapılacak. Zaten yer altı sularının -siz de söylediniz- yüzde 85'ini tüketmişiz, bir şey kalmamış. Şimdi, tarımsal sit alanı, birinci sınıf tarım arazisi, Ergene koruma havzası ve toplulaştırılmış

alandaki mahkemeye rağmen ÇED’e olumlu vermek, Çevre Bakanlığı açısından, bana göre, bize yapılan hançerleme, hançerden başka bir şey değil. Tam da Trakya’nın, Ergene’nin o tarımsal alanlarının en iyi alanlarına sanayiye getirip... Biz sanayiye karşı değiliz ama şimdi sizin buradaki, arazi üzerindeki duruşunuzu ben anlamış değilim. Az önce dedim ya, Bakanlığın bakış açısı da bu, Çevre Bakanlığının. Tarım Bakanlığı da hem “tarımsal sit alanı” diyor “Ergene koruma havzası” diyor ama almış olduğu kararların arkasında duramıyor, Çevre Bakanlığı da geliyor diyor ki: “Ben mahkeme kararını tanımam, ben buraya, 3 bin dekarlık alana PAKOP, plastik sanayi organize kurulmasına onay veririm.” Şimdi gene mahkemeye gitti. Yani insanlar artık yaşam mücadelesi veriyor bölgede ve geçtiğimiz hafta da hatırlıyorsanız Başkanım, TOBB yönetimi gelmişti. Bizim de Cumhuriyet Halk Partisinin 2015 seçim çalışmasında Merkez Türkiye Projesi vardı, TOBB yönetim kurulu üyesi ve gelen heyet, aynı projenin, Orta Anadolu ve İç Anadolu’da bir sanayi bölgesi olarak kayması ve o bölgede bir yoğunlaşmanın olması gerektiğini söyledi. Ben mutlu oldum, en azından demek ki biz daha önce olayı görmüşüz, sıkıntıyı görmüşüz ve sanayicilerin de temsilcisi olan en üst kuruluş olan TOBB’da da bunun tartışılması, TEPAV’la tartışılması güzel bir konu. Şimdi geldiğimiz noktada diyoruz fakat birileri de farklı yerden mahkeme kararlarını tanımadan, yukarıdan, bir şekilde diyor ki: “Oradaki insanlar ne hâlleri varsa görsünler, beni ilgilendirmez.” İşte, getirdiler, mahkeme kararına rağmen “ÇED olumlu” raporunu verdiler. Şimdi biz ne yapacağız Hocam? Yüzde 85 sizin dibinizde, sizin görüşünüz ne bu konuda?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Yani o bölgede suya dayalı ve su tüketimine dayalı bir endüstrinin kurulamayacağını düşünüyorum. Bir de zaten daha önce başka OSB’ler için de -ben Velimeşe OSB’nin de danışmanlığını yapıyorum aynı zamanda- suyunu temin etmeyen, suya dayalı hiçbir sanayinin orada kurulmaması lazım. Ben hep bu görüşteyim, orada artık kullanılacak su yok, orada gerçekten 1 litre suya bile ihtiyaç var. Hâl böyleyken su tüketimine dayalı bir sanayinin kurulması bence o bölge için yapılmaması gereken bir şey ama şimdi artık şu var: Suyu geri kazandığınız sürece o suya olan ihtiyacı ortadan kaldırmak mümkün, bunu söylemeye çalışıyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Siz de biliyorsunuz, normal OSB’nin yüzde 40’ı boş, artı, ıslah OSB’lerin de...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, yüzde 30’larda, yüzde 40’larda bir doluluk var.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Şimdi, öyle bir doluluk varken yeni bir tarım arazisini yok etmek için orada insan eliyle çözüm bulmaya çalışıyoruz, birileri de engellemeye çalışıyor. “Kardeşim, git, buradaki OSB’yi doldur.” diyor, orada OSB boş ama sen gidiyorsun, tarımsal sit alanı, toplulaştırma yapmış... Başkanım, devlet bir de kaynak harcamış, toplulaştırma için para harcamış; buna rağmen buraya Çevre Bakanlığı Tarım Bakanlığını da yok sayarak... Tarım Bakanlığını sorduk, Tarım Bakanlığı diyor ki: “Ben bilemem.” Ne demek bilemezsin! Sen o zaman kendi topraklarına sahip çıkamıyorsun veya suyunu sahip çıkamıyorsun. Şimdi, bakanlıklar da birbirlerine karanlıkta göz kırpmıyor herhâlde, anlayamıyorum. İşine geldiği zaman “Çevre Bakanlığının uhdesinde.” diyor. Öyle bir uhde de yok ama sen oradaki tapusu olan vatandaşa diyorsun ki... Satmaya kalktığı zaman, başka amaçlı kullanamıyor çiftçi, tapusunda şerh var. Getiriyorsun, yanda sanayi boş, OSB boş; o OSB’yi kullanmıyorsun, kalkıyorsun, yeni bir alan açıyorsun.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, tabii, bu başka bir karar, bu bizim fikir beyan edebileceğimiz bir konu değil ama ben şunu söylüyorum: Kıymetli Başkanım, şu Ergene havzasında Ergene Nehri’nin kurtarılması, toprakların ağır metal kirliliğinden kurtarılması için yapılan çalışmalarda işte o Ergene Havzası Koruma Eylem Planı’nı görmezden gelmek yerine bunun ta 2011 yılından takipçisi olunsaydı çok daha fazla iş yapılmış, çok daha fazla yol alınmış olurdu. Bunu da ne hikmetse bilmiyorum, ıskalıyoruz, sürekli kaçıyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Tamam mı İlhami Bey?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Ben teşekkür ederim.

Hocam, teşekkür ediyoruz size ve değerli arkadaşlarınıza.

Eğer arkadaşlarımız da uygun görürse ben de birkaç konu hakkında bilginizi almak isterim. Önce bir kendi düşüncemi paylaşmak isterim, hani Ergene havzasıyla ilgili söylediklerinize katılıyorum. Yer altı sularının hoyratça kullanıldığını, Ergene debisinin gelmesi ile gidişi arasındaki farkın yer altı sularının hoyratça kullanılmasından kaynaklandığını da biliyoruz. Sadece Ergene olarak düşünürsek Müsilaj Komisyonu olarak bizim arkadaşlarımızın neredeyse hemen hemen yöneldiği görüş, Marmara Denizi ve havzasının korunması yani Ergene havzası çok önemli ama bence Marmara Denizi ve havzası daha önemli ve dolayısıyla, Ergene havzası da daha önemli. Bunu bir bütün olarak düşünmekte fayda var, bu söylediğiniz açmazınıza da cevap olacak bir konu aslında. Müsilaj oluşurken “Marmara Denizi Koruma Eylem Planı” adı altında hemen bir toplantı yapıldı Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkanlığında. Orada Koruma Eylem Planı’nın içerisinde maddelerden bir tanesi de Marmara havzasının koruma alanı ilan edilmesi düşüncesi idi. Yine âcizane kendi görüşüm, eğer koruma alanı ilan edilirse Marmara havzası ve çevresi için bence bu endişelerimiz azalacaktır çünkü oraya bundan sonra çevreyi rahatsız edecek, yer altı sularının hoyratça kullanılmasına neden olacak... Genel anlamda aslında bu kadar sanayi tesisinin bir arada olmasının da hem strateji açısından hem ekonomi açısından hem lojistik açısından da ileriki dönemlerde sıkıntı olabileceğini, buna artarak devam edilmesinin önüne geçilmesi açısından Marmara havzasının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu sıkıntılar bence böylelikle atlatılabilir. İnşallah, yani müsilaj bir felaket olmakla birlikte, görünen, en azından görebildiğimiz bir sıkıntı olmakla birlikte, bunun üzerinde yapılmış detaylı çalışmalardan, siz değerli hocalarımızla, sektör temsilcileriyle uzun uzun yapılan bu çalışmalardan Marmara’nın hayrına bir netice çıkacağını düşünüyorum. Daha büyük felaketlerle karşılaşmadan önce onların önlemlerinin alınacağı bir hayırlı çalışma olduğunu düşünüyorum.

Karadeniz’le ilgili, ODTÜ’den Barış Salıhoğlu Hocamız şöyle söyledi: “Aslında Karadeniz’in, Marmara’dan daha fazla kirli olması bunun yirmi yıl önceki durumu. Şu anda özellikle Doğu Avrupa’nın Avrupa’ya mal ihraç etmesi ve aynı Avrupa standartlarının da orada yavaş yavaş oturtulması sebebiyle aslında Tuna Nehri’nin eskiden olduğu gibi Karadeniz’in kirletilmesinde çok etkili olmadığı, hatta bizim Marmara’yı ve çevresini hoyratça kullanmamız nedeniyle Marmara’nın kirliliğinin Karadeniz’i geçtiği gibi bir sonuç da çıkıyor.” Ben de doğrusunu söylemek gerekirse sizin de bu söylemlerinizi, hani Ergene havzasından ithal ürünler için Batı’nın ve Avrupa’nın koyduğu standartları da sizden duyunca bu düşüncenin doğru olduğu yönünde kanaatim oluşuyor. O açıdan baktığımızda da şöyle bir şey düşünüyorum ben: Şimdi, biz Marmara Denizi’ni Karadeniz ve Ege’yle bileşik kaplar gibi düşünürsek; şimdi Marmara Denizi’ne şu veya bu şekilde derin deşarj... Zaten derin deşarj olmak zorunda eğer Karadeniz’e gitmelerini düşünüyorsak ama Boğaz’ın en derin yeri 60 metre, büyük çukurlar var, işte bin metre, 1.700 metre hatta yani bileşik kapların bağlantı yerleri yukarıda yüzeysel ve çok küçük. Dolayısıyla, siz ne yaparsanız yapın yani 40 metre dibinden bile verseniz derin deşarj olarak, netice itibarıyla bu kirliliğin Karadeniz’e gitme ihtimalinin gittikçe zayıfladığını düşünüyorum. Bir, zaten Marmara kirli. İkincisi, Marmara’dan Karadeniz’e gidiş konusunda bazı hocaların yüzde 15 oranında Karadeniz’e gittiği, bazılarının da yüzde 85 oranında Marmara derin deşarjıyla kirliliğin Karadeniz’e gittiği konusunda görüşleri var yani 180 derece aykırı görüşler bunlar. Doğrusunu söylemek gerekirse hangisine inanmamız konusunda soru işaretlerimiz var ama fizyolojisine baktığımızda, jeolojisine baktığımızda Marmara’nın, hani öyle “40 metre dipten atalım, ondan sonra da bunlar Karadeniz’de

bulur kendisini.” düşüncesi yerine sizin bugün özellikle üzerinde durduğunuz, bir, deşarj standartları yerine alıcı ortam standartlarının olması -ikinci derece bu- son derece önemli. Üstelik de bu kümülatif kimliğin aslında deşarj standartlarını da aşağıya çektiğini, öyle bir sıkıntı olduğunu da söylediniz.

Şimdi, sorum şu: Deşarj standartlarından alıcı ortam standartlarına geçerken sizin de önerdiğiniz reaktif oksijen dozlanması, bunu palyatif bile olsa sağlar mı? Bu bizim için son derece önemli ama bizim arkadaşlarımızın yani Komisyon üyesi arkadaşlarımızın hem alanda yaptığımız gözlemler hem burada bir dizi çok kıymetli hocalarımızdan ve reel sektör temsilcilerinden aldığımız bilgiler neticesinde hepimizin ortak kanaati, ne pahasına olursa olsun, alıcı ortam standardı oluşsa bile artık Marmara’ya atık suların yani artılmış suların verilmesi taraftarı değil hiçbir arkadaşımız. Bunun da bir maliyetinin, geri kazanım maliyetinin olduğunu söylediniz ama netice itibarıyla ya biz burayı koruma alanı ilan edip bundan sonra artı yük getirmeyeceğiz ve koruma alanı ilan edildikten sonra bu proseslerin hepsini tek tek yani fabrikadan OSB’ye ait atık su arıtma tesisi sürecine, atık su arıtma tesisinden deşarj sürecine, oradan da alıcı ortam sürecine kadar hepsini çok detaylı gözlemleme, inceleme ve gerekirse cezalandırma sürecinin muhakkak olması gerektiğini düşünüyoruz. Biz Marmara’nın, sadece Ergene olarak değil, bütün olarak Marmara’nın ancak öyle kurtulması gerektiğini düşünüyoruz. Bu benim şahsi görüşüm; arkadaşlarımız katılırlar, katılmazlar; bilmem.

Bir de İlhami Bey’in söylediği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin önümüzdeki dönemde hakikaten sıkıntılarımıza çare olabilecek bir çalışmaları var yani bütün sanayi tesislerinin... Evet, Avrupa’ya yakınlığı, ulaşım, altyapı, lojistik açısından Marmara ve çevresi, özellikle Trakya önemli ama netice itibarıyla bunun yaygınlaştırılması, Orta Anadolu’ya ve Doğu Akdeniz’e yani yine Mersin ve Adana yakınlarına doğru yaygınlaştırılması, stratejik açıdan, güvenlik açısından ve ekonomik açıdan da yaygınlaştırılması kanaatini taşıyoruz.

Peki, ben bu kadarla yetineyim, bunun için teşekkür ediyoruz, sağ olun var olun Hocam.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ben teşekkür ederim.

Sorularınız var mı?

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Reaktif oksijenin oksijenlenmesi, alıcı ortamı standartlarının ne kadarını oluşturur yani deşarj standartları ile alıcı ortam standartları?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Şimdi, şöyle bir şey var “alıcı ortam standartları” dediğimiz şey aslında, bu su ekosistemlerinin... Benzer şeyi atmosferi için de düşünebiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bir de bir şey daha; Marmara’ya bu atık suların atılması hakikaten doğru mu ne olursa olsun? Yani çünkü hani Karadeniz’e bunu göndermek ne kadar makul bir düşünce?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Şimdi, şöyle bir algı var, önce bir onu değiştirelim. Bu “yüzeysel sular” dediğimiz su ortamları, atık sular için ya da bazı kirleticiler için bir alıcı ortamdır; bu bütün dünyada böyle fakat her sucul ortamın belirli bir kirliliği telafi edebilme potansiyeli vardır. Şimdi, alıcı ortam standartlarından kastımız bu. Nereye atacaksınız? O kadar suyu depolama imkânınız yok; yer altı suları, barajlar falan oluşturmanız da söz konusu değil. Türkiye ortalamasına göre, kişi başı ortalama 150 litre su tüketiliyor. Öyle ya da böyle bu suyu mutlaka bir alıcı ortama ulaştırmak zorundasınız, zorundayız yani “Zorundasınız.” derken zorundayız. Şu var, her su ortamı, her su ekosistemi belirli bir kirliliği yani kimyasal oksijen ihtiyacını, biyolojik oksijen ihtiyacını, belirli bir azotu, belirli bir fosforu, belirli bir ağır metali kaldırabilir, oradaki canlı yaşamına zarar vermeden bunu temizleyebilir, hatta kendi dönüşümü içerisinde kullanabilir. Şimdi, bunu tespit etmek çok önemli.

Şimdi “Marmara Denizi’ni hiç deşarj etmeyelim.” demek doğru bir yaklaşım değil, sürdürülemezsiniz. Suyu nereye deşarj edeceksiniz, ne yapacaksınız o suyu? Herkes, burada oturan herkes günde 150 litre su tüketiyor, kirletiyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bireysel değil mi? Sanayi ve tarım yok.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Bireysel, evet, bireysel; sanayiye, tarımı konuşmuyoruz ama şimdi bu yapılan deşarjların yarıya yakını yarıdan daha fazlası bireysel kullanım, evsel kullanım.

Dolayısıyla, şimdi bu ortamların korunmasının yolu, bu ortamların kaldırabileceği her bir kirlenici konsantrasyonunun limitini belirlemek ve o limite göre bir dağılım, deşarj standartları belirlemek. Yapılabilecek en doğru, en mantıklı, en kestirme yol budur Marmara Denizi için. Ha “Hiç deşarj yapmayalım zaten çok kirli Marmara.” lafı doğru bir laf çünkü otuz yıllık bir kirlilik birikmesi var, belki hiç deşarj olmazsa ya da işte, çok ileri arıtmayla deşarj yapılırsa ancak sekiz on yılda kendini toparlar görüşü var, bu da doğru bir yaklaşımdır fakat bunu sürdürülemezsiniz yani hayal kurmaya, hamaset yapmaya ya da romantizme gerek yok, olamayız yani. Bilim verilerden oluşur, siz her gün tükettiğiniz bu suyu bir alıcı ortama vermek zorundasınız ama o alıcı ortamın taşıyabileceği yükün üzerinde bir yük verirsiniz o zaman problem yaşamaya başlarız. Dolayısıyla, bizim geliştirdiğimiz enerjilendirilmiş reaktif oksijen teknolojisi su geri kazanımı yapan, ispatlanmış bir teknoloji; bundan bizim hiç şüphemiz yok.

Bakın, maliyet şu...

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – “Geri kazanım” dediniz, değil mi Hocam?

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Evet, geri kazanım; arıtma demiyorum, geri kazanım.

Şimdi, 8 milyon deşarj var Marmara Denizi’ne; eğer siz “Ya, bu suları hiç deşarj yapmayalım, hepsini geri kazanalım.” dersiniz konvansiyonel sistemle günde 18 milyon euro para ödemek zorundasınız. Bir de geri kazanma tesislerini bugünden başlasanız -8 milyon için- kaç senede kurarsınız? Gerçekçi olmak lazım yani onu da söyleyelim, bunu da söyleyelim, bu da kayıtlara geçsin, güzel şeyler ama bunun realitede ne ifade ettiği de önemli. Dolayısıyla, hani bugünden yarına yapılacakları kısa, orta ve uzun vadede planlamak lazım. Evet, Marmara Bölgesi koruma altına alınırsa bugün... Yani İstanbul ve diğer iller -Tekirdağ- bütün deşarj ettikleri, arıttıkları suları bir ileri arıtmaya dönüştürmeye çalıştı. O mekanik arıtmaları, fiziksel arıtmaları bir ileri biyolojik arıtmaya dönüşün, -derin deşarj şu anda 10 binle devreye girdi- bir Ergene temizlensin, o bir takip edilsin, kontrol edilsin. Şimdi Marmara Denizi için Tekirdağ dışındaki diğer illerin arıtma tesislerini ileri biyolojik arıtmaya taşıma imkânları var ama Ergene havzasındaki atık suların geri kazanımından başka bir yolu, seçeneği yok. Ergene’yi ayrı tutuyorsak ayrı özellik budur yani diğer iller bu mevcut arıtmalarını bir ileri arıtmaya dönüştürerek sürdürülebilirler belki ama Ergene derin deşarj yapma lüksüne sahip değil çünkü suyu yok, bir tek su yok.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederiz Hocam.

Mersin Milletvekilimiz Sayın Rıdvan Turan.

Buyurun Sayın Turan.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Şimdi, sayın hocamın söylediği şeye başka bir açıdan bu derin deşarjın yapılmasının uygun olmadığını söylüyorum esasen yani kirlilik sebebiyle yapılması uygun olmayabilir ya da Ergene havzasında su ihtiyacı olması sebebiyle yapılmayabilir. Bu iki şey -Sayın Başkan, sizin de az önce işaret ettiğiniz gibi- Ergene başta olmak üzere, Marmara Denizi’nde her türlü deşarji engellemek için elimizde çok güçlü bir veri olduğunu gösteriyor. Bir veri de şu: Daha önce İller Bankasının belgesinde de raporunda da okumuştum, uluslararası alıcı ortam standardı için litrede 5 miligram oksijenden bahsediyor. Bu, Marmara için neredeyse yok gibi, pek çok yerde yok yani yüzey

suyunda 5 miligram, mevsiminde 6 miligrama falan çıkıyor ama derin deşarj yaptığımız yerde böyle bir oksijen yok. Buradan da bakıldığında, bir başka faktör olarak derin deşarjın olmaması ortaya çıkıyor. Zaten şunu anlamak mümkün değil yani siz mesela artırıyorsunuz o suyu; diyelim, 4'üncü kalitede su hâline dönüştü ve bunu biz niye oraya veriyoruz? Ya, bu su kullanılabilir bir su değil mi aynı zamanda? Yani sanayide, başka başka alanlarda kullanılabilir.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Hayır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – 4'üncü kalitede kullanamazsın.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Ben farklı bilgiye sahibim, başka kaynaklardan okudum, birkaç toplantı öncesinde buraya gelen hocalardan biri de şunu söyledi: “4'üncü kalite su” dediğiniz Terkos Gölü'ndeki sudur, yani nasıl Terkos Gölü'ndeki su artırılarak evlere verilebiliyorsa ileri biyolojiktan geçmiş suyun da tekrar kullanılması mümkündür.” Burada, zannediyorum, diğer arkadaşlar da hatırlayacaktır yani bu kadar su ihtiyacımız varken niye deşarja yöneliyoruz; bu benim açımdan soru işareti. Aslında, yalnızca ora açısından değil yani İstanbul'un geneli açısından da böyle, diğer kirlenici faktörler, tarımsal kirlilik açısından da böyle. Bence bizim -bu Komisyonumuzun ulaşacağı en hayırlı sonuçlardan bir tanesi o- Marmara Denizi'ni alıcı ortam olmaktan bütünlüklü olarak çıkarmamız gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Ben teşekkür ederim.

Hocam, söyleyeceğiniz bir şey varsa soru soran arkadaşımıza...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Yani şöyle; Rıdvan Bey'in temennisine katılıyorum, keşke mümkün olsa da Marmara Denizi'ne hiç deşarj yapmasak ama 8 milyon metreküp suyu nereye deşarj edeceğiz?

RIDVAN TURAN (Mersin) – Kullanacağız.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ya da geri kazanmayı düşünürsek günde 16 milyon euro'luk bir maliyet demektir bu. Dünyanın her yerinde denizler -Marmara Denizi daha da korunması gereken bir deniz, buna katılıyorum- bir alıcı ortamdır, yeter ki o alıcı ortamının kaldırabileceği kirlilik yüklerini tespit edelim ve onun kaldıramayacağı bir kirlilik yükünü deşarj etmeyelim. O yüzden “ileri biyolojik arıtma” deniyor. İleri biyolojik arıtmayla siz Marmara Denizi'nin tolere edebileceği kirliliği dengelemiş oluyorsunuz ama şu noktadan değil yani şu anda zaten kirli. Böyle bir, suların geri kazanma yoluna gidilmesi lazım, deşarjların azalması veya ileri arıtma yaparak deşarj edilmesi gerekir yani ileri biyolojik arıtmadan çıkan suyun, bırakın içme, kullanma, tarımda kullanılması bile mümkün değil. O ifadeyi kim söyledi bilmiyorum ama bunu ciddi anlamda ispat etmesi lazım çünkü şu ekranda gördüğümüz ileri biyolojik arıtma sonucunda çıkan suyun kalite parametreleridir. KOİ'si 200, bu evsel atık su KOİ'sidir yani böyle bir suyun tarımda kullanılması imkânı yoktur. Bunun üzerine ileri bir arıtım yaparsanız...

RIDVAN TURAN (Mersin) - Membran arıtma...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sanayi kullanım suyu gibi...

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Tamam, bunun arkasına membran koyarsanız...

RIDVAN TURAN (Mersin) - Pahalı şeyler bunlar, evet ama bir havaalanından daha pahalı değil ya.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Şimdi, ileri biyolojik arıtmının sonunda membran yoktur ama çok membran koyarsanız, evvallah, tamam, ona şey demiyorum. O da işte geri kazanıma giriyor.

RİDVAN TURAN (Mersin) - Bizin dediğimiz şu Hocam: Tamam yani bir kısmı belki deşarj olacaktır ama ne kadar az deşarj olursa ve nitelikli hâle gelmiş su hâline dönüşürse denizi kirletmemiş oluruz, geri kalanı da ne kadar kullanabiliyorsak karada kalsın; sulamada kullanalım, evde kullanalım, başka yerde kullanalım.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Rıdvan Bey, size kesinlikle katılıyorum, hatta o sizin benim kullanamayacağım o kelimeyi de ben kendi gizli şeyinde sevdim yani bu işin zihniyet dönüşümünü yapabilecek bir zaruretin ortaya konulması gerekir yani suların geri kazanılmasıyla alakalı o bölgede güçlü bir yaptırımın olması gerekir.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederiz Hocam, sağ olun.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Ben bir şey paylaşmak isterim, arkadaşlarım şey yapmasınlar, Silahtarğa'da iptal edilen atık su arıtma tesisi membran esaslı su arıtma tesisiydi, arkadaşlarımızın bilgilerine.

Hocam teşekkür ediyoruz size, bilgileriniz için sağ olun.

PROF. DR. LOKMAN HAKAN TECER – Ben teşekkür ederim dinlediğiniz için Sayın Başkanım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, İSKİ Genel Müdürü de gerekli açıklamaları yaptı.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Neyse yani artık, ben çok yakından takip ettiğim için söyledim.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Mustafa Rahmi Türker.

Buyurun.

2.- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Rahmi Türker'in, Türkiye'deki OSB'ler, Marmara Denizi Eylem Planı, OSBÜK olarak yaptıkları çalışmalar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHİMİ TÜRKER – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi milletvekilleri, değerli katılımcılar; Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu temsilcisi olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle -sayın hocamızın- ben kendi konumdan önce notlar aldım, biz çevre kirliliğiyle en çok uğraşan bir bölgenin de temsilcisiyim ben. Değerli Vekilim İlyas Şeker Bey ve biz Kocaeli bölgesindeniz. Hem çevre kirliliğinde hem bu arıtma tesislerinde zannediyorum Türkiye'nin bu sorununu en ileri safhadan en kötü durumdan en iyi safhaya getiren illerinden bir tanesi bizim; sanayiciler ve Büyükşehir iyi bir çalışma yaptı.

Şimdi, olmayan su, Sayın Başkanım, en pahalı su. Türkiye bir su fakiri ülke, belki şu anda yer altı suları belli şeyleri idare ediyoruz ama bir müddet sonra o da kalmayacak elimizde. Şu anda yine -Sayın Vekilim bilir- Kocaeli'deki sanayici Kocaeli'nin İSU'dan aldığı içme suyu kalitesindeki suyu proses suyu olarak kullanıyor. Az önce israftan bahsettik, biz içme suyu kalitesindeki suyu fabrikalarımızda hem içme suyu olarak kullanıyoruz hem de proses suyu olarak kullanıyoruz. Zaman zaman su azaldığı zaman, işte, Sapanca Gölü'nden basılıyor. Onun için bu az önce hocam bazı rakamlar söyledi, su ne kadar pahalı olursa olsun prensip olarak sanayici bu bedelleri artık ödemeye hazır. Biz su bulamazsak çalışamayacağız, enerji bulamazsak çalışamayacağız; onun için rakamlara çok takılmamak lazım çünkü hocamız Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesinde bir çalışma yapmış laboratuvar ortamında, belli maliyetler çıkarmışlar ama bu rakamlar teknolojik olarak geliştirildiği zaman eminim ki çok daha

alt seviyelere düşecek. Neticede sadece Marmara Denizi değil, ülke bizim ülkemiz, o nedenle bu şeye de katlanacağız. Zaten sanayici şöyle hazır Sayın Başkan: Hem fikren biz hazırız sanayici olarak, bir de gelişen çevre bilinciyle beraber -yine az önce konuşmalarda geçti- Avrupalı sizden bir mal alacaksa önce çevre yatırımlarınızı soruyor yani o yoksa sizden alamıyor; sadece tekstil değil, demir çelik de almıyor, kimyasal da almıyor, hiçbir şey almıyor.

Efendim, ben öncelikle Türkiye'deki OSB'ler hakkında çok kısa bir bilgi vermek istiyorum: 352 tane organize sanayi bölgemiz var, bunları 325 tanesi Sanayi Bakanlığına bağlı, 27 tanesi de Tarım Bakanlığına bağlı tarım organize. Organize sanayi bölgeleri Türkiye ekonomisinin lokomotif kuruluşlarını içerisinde barındıran bölgeler. Şu anda yaklaşık bu organize sanayi bölgelerinde 67 bin firmamız faaliyet gösteriyor ve 2 milyon 200 bin direkt çalışana istihdam sağlıyoruz, bunun yan sanayileriyle beraber çok daha üst rakamlara çıkacaktır. Bu, Türkiye'deki OSB'lerin genel durumu.

Marmara Denizi Eylem Planı kapsamında bulunan 7 tane ilimiz var, bu 7 ilde 57 tane de OSB var. İstanbul'da 8 OSB, Kocaeli'de 13 OSB, Yalova'da 2 OSB, Bursa'da 15 OSB, Balıkesir'de 4 OSB, Çanakkale'de 2 OSB, Tekirdağ'da da 13 tane organize sanayi bölgesi var. Bu organize sanayi bölgelerimizin hemen hemen tümünde arıtma tesisi var ancak yüzde 65'inde ileri arıtma var, yüzde 35'inde ileri arıtma yok.

Bu Komisyon çalışmalarına başladıktan sonra toplantılara Yönetim Kurulu Başkanımız Sayın Memiş Kütükçü katıldı, bizler hemen kendi çapımızda bir eylem planı hazırladık ve bu bölgedeki tüm OSB'lerimiz de bir çalışma başlattık. Eylem planında şu vardı: Atık su arıtma tesislerini gerektiği gibi işletemeyen OSB'lerin rehabilitasyon, iyileştirme ve hiç arıtma tesisi olmayan tesislerin de OSB'lerin de bir an evvel arıtma tesisini yapmaları. Bu plan çerçevesinde ilk yapılan müsailat toplantısında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinatörlüğünde Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu, endüstri bölgeleri ve serbest bölgelerden oluşan OSB'lerde ve endüstri bölgelerinde ve münferit sanayi tesisleri için yeni yapılacak tüm arıtma tesislerinin yer tespiti ve yapımına ilişkin termin planı için üç hafta süre verdik. OSB'ler bilgilendirildi ve bu bilgilendirme notları hem Sanayi Bakanlığıyla hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla paylaşıldı. Bütün OSB'lerimizden bölgelerindeki atık su arıtma tesislerine ilişkin içeriklerin düzenlenmesine ait bir rapor göndermelerini istedik ve bir bilgi formu gönderdik ve 7 ilde faaliyet gösteren 57 organize sanayi bölgesi bütün bilgilerini bizlere verdi ve bunu da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına sunduk.

Yine, bu çerçevede 2 ilimizde bölgedeki OSB'leri ikiye bölerek bir bilgilendirme toplantısı düzenlendi; bir tanesi Bursa Nilüfer OSB'de, bir tanesi de İstanbul Deri OSB'de olmak üzere iki toplantı yaptık. Bütün bu çalışmalar sonucunda şunu tespit ettik: Bir kere ileri biyolojik atık tesisi olan OSB'lerimizin sayısı 16 tane, bölgemizdeki OSB'lerin. Kendi ileri arıtma tesisi yok ama ortak arıtma tesisini kullanan 3 OSB'miz var Bursa bölgesinde. Yine, arıtma tesisi var ancak ileri arıtmayı İstanbul Büyükşehir Belediyesiyle anlaşmışlar, 3 OSB'miz İstanbul Büyükşehir arıtma tesisine veriyor. Bunun yanında, Tekirdağ bölgesinde Kapaklı, Yalıbozu, Veliköy ve Velimeşe arıtma tesisleri inşaat hâlinde şu anda; yasal olarak verilen sürenin sonunda mutlaka bitecektir. İleri arıtma tesisi olmayan OSB'lerin sayısı da 15 tane. Yine, atık suyu belediyelerin ileri biyolojik arıtma tesislerine veren OSB sayısı 15; 5 tane OSB'nin de direkt olarak hiç arıtma tesisi yok, belediyelerin, büyükşehirlerin arıtma tesislerine, kanalizasyon sistemine veriyorlar.

Sayın Başkan, OSB'lerin arıtma tesisi yapmaları sanayicinin lehine, şöyle ki: İSKİ yönetmeliği Türkiye'deki bütün büyükşehirlerdeki su dağıtım şirketlerinin yönetmeliğiyle aynı, ondan kopyalanıyor. Onlarda atık su bedeli, kullanım suyu bedelinin yüzde 50'si; ciddi bir rakam yani suyu 10 liraya alıyorsanız 5 lira da giren su-çıkan su prensibiyle 15 liradan alıyorsunuz. Hâlbuki organize sanayi

bölgeleri kendi arıtma tesislerini yaptıkları anda suyu 10 liradan alıyorlar ve giren su-çıkan su değil, arıtma tesisine verdiğiniz suya para ödüyorsunuz yani sanayicinin bir avantajı var. O nedenle, organize sanayi bölgeleri arıtma tesisi yapmaktan kaçınmaz diye düşünüyorum. Bu, bizim fikrimiz.

Yine, Sayın Vekilim bilir, Kocaeli kirlilikle çok mücadele ettiği için Kocaeli bölgesindeki bütün OSB’lerin de arıtma tesisleri var. Ancak, tabii ki yenilenmeye ihtiyacı olan ya da revizyona ihtiyaç duyulan arıtma tesisleri mutlaka var. Kapasite artışları var çünkü sanayi durmuyor, durmamamız lazım onun için arıtma tesislerinin bakım, revizyon ve kapasite artışları için de OSB’lerimiz çalışıyor, kaynak ihtiyaçları var. Ben, talebimizi de sunumun sonunda söyleyeceğim. Sunumda var, Balıkesir OSB’de 3,5 milyon euroluk bir yatırım devam ediyor şu anda. Yine, Gönen OSB’de 7 milyon euroluk bir yatırım devam ediyor. Bursa’da 10 milyon euroluk yatırım yapılacak, ihtiyaçları var. Bursa Deri İhtisas’ta, onların da bakım onarımları 150 bin euroluk bir maliyet. Mustafakemalpaşa OSB kapasite artışı için yaklaşık 2,5 milyon euroluk bir maliyetle çalışmaya devam ediyor. Bursa Mustafakemalpaşa Mermeciler İhtisas OSB henüz daha bir maliyet çalışması çıkarmamış, onu bekliyoruz. İnegöl Mobilya belediyeyle çalışırken kendi arıtma tesislerini yapmak için maliyet çalışması yapıyorlar. Nilüfer OSB’nin 1,6 milyon euroluk bir yatırım var. Yine, Çanakkale Biga’nın 500 bin euroluk... Kocaeli Kimya İhtisas sadece revizyon çalışması için 10 milyon euroluk bir yatırım yapıyor. Gebze Plastikçiler OSB de arıtma tesislerini yenileyecekler, şu anda çalışmaları devam ediyor, maliyet çalışması yapıyorlar. Tekirdağ Marmaraereğlisi, henüz maliyet çalışması aşamasında. Bütün bu işlemlerin termin süresi de: Bakanlıkça yayınlanan genelge doğrultusunda 22/6/2024 tarihinde bitirilmesi öngörüldü.

Bizim sunumumuz bu kadar.

Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, bir iki tane not aldım. Şimdi, yer altı sularının yüzde 85 oranında kullanıldığı, yüzde 15 oranında yer altı suyu kaldığı sayın hocamız tarafından söylendi. Tam tarihini hatırlayamıyorum ama aşağı yukarı sekiz dokuz sene önce bu konuyla ilgili bir yönetmelik yayımlandı yer altı sularının kullanımına ilişkin. Bu yönetmelikte yer altı sularının kullanımı sınırlandırılıyor, bazı bölgelerde de yasaklanıyor. Ancak, maalesef, bu hayata geçirilmedi, her sene yayımlanan bir kararnameyle -pek devlet düzenine alışık değilim, kusura bakmayın- erteleniyor.

Şimdi, bugüne kadar bir de şunları yaşadık: Bizlerin arıtma tesisi var ve diğer illeri bilmiyorum ama Kocaeli bölgesinde bizim bütün OSB’lerin arıtma tesislerinin çıkışları on-line olarak Çevre İl Müdürlüğüne bağlı, İstanbul’da da böyle olduğunu biliyorum. Neticede bu yaşayan bir tesis, zaman zaman arıza oluyor, hemen Çevre Müdürlüğünü arıyoruz, diyoruz ki bir arızamız var, “Dört saat içinde giderilecek.” Bir saat sonra Çevre Müdürlüğünden ekip geliyor, numune alıyor, ceza yazıyor. Şimdi cezayı ödemek bir şey değil, sıkıntı şu: Elektriği yüzde 50 indirimli kullanıyorsunuz, o hakkınız gidiyor. Hiç haber vermeseniz sıkıntı yok.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Demek ki “İzlenebilir.” diyorsunuz, o zaman izlenen bir şey yok ortada.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Evet.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sonuç ortada o zaman. Demek ki Marmara ve Kocaeli...

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Şimdi...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Her tarafta boşu boşuna çevreyi biz... Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, geliyorlar burada diyor ki “Biz izliyoruz bütün arıtmaları.” Şimdi böyle bir şey yok aslında.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Valla bakın Kocaeli’nde izleniyor. Ben İstanbul’da...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Başkan, izlense zaten süreç buraya gelmeyecek. Yani maalesef bakınız, siz haklısınız, size hiç lafım yok, size lafımız yok diyorum ama maalesef birçok artıma izleniyor havası var.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Bakın efendim ben yaşadım, ben...

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Şöyle yapalım mı, soru-cevaba geçelim isterseniz, siz bitirerseniz sunumunuzu soru-cevaba geçelim.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA
RAHMİ TÜRKER – Pardon efendim. Şimdi bakın ama şunu bilin: Marmara Denizi kıyısında olan bazı yerleşimlerin hiç arıtma tesisi yok, direkt denize veriyorlar, bir gramını arıtmıyor çünkü biz hakikaten bu işin artık bilincine vardık sanayici olarak, organize olmamızın ana nedeni de bu.

Marmara, koruma bölgesi ilan edildiğinde yani şimdi sınırı ne olacak, onu bilemiyoruz. Hiç mi sanayi tesisi kurmayacağız? Şimdi, daha önce “Marmara Denizi’nde liman olmasın.” denildi, ben yine o komisyondaydım, dedim ki Marmara Denizi Türkiye Cumhuriyeti’ne Allah’ın bir lütfü, üç yüz altmış beş gün gemi yanaştırıyorsunuz, şimdi kuruluyor. Hiçbir zaman da çevreyi ihmal edelim demiyoruz, biz sanayici olarak üstümüze düşeni yaparız ama bir talebimiz de Çevre Bakanlığının bu konuda sanayiciyle beraber hareket etmesi ve buna finansal destek sağlaması çünkü birçok OSB’nin yöneticisi arkadaşlarımızla görüştüğümüzde sıkıntının bir tanesi de bu. Şöyle düşünebilirsiniz, açık söylüyorum: “Ya sanayici, paranız var.” Ya paramız zor çıkıyor bizim, tamam. Onun için devlet bize yardımcı olsun, biz devletimizle beraber Marmara Denizi’ni de kurtarıyoruz, her şeyimizi kurtarıyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Şimdi, soru-cevaba geçiyoruz. Ama şunu -geçmeden önce- rahatlıkla söyleyebilirim: Yani reel sektörün temsilcilerini dinledikçe bu ülkenin geleceğiyle ilgili beklentimiz artıyor, onu söyleyeyim. Yani daha makul, daha sonuca odaklı önerilerle geliniyor ve problemlerinin şüphesiz paylaşılabileceği yegâne yerlerden bir tanesi de burası.

Ben teşekkür ediyorum.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Biz teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın İlhami Özcan Aygun, Tekirdağ Milletvekilimiz.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sunum için teşekkür ediyorum, ben de sanayiciyim, onu da ifade edeyim. TOBB’dan buraya geldim, TOBB Tekirdağ Yönetim Kurulu Üyesiydim uzun yıllardan beri yani içinizden biri.

Şimdi ama birçok OSB’deki arıtmaları söyledik. Tekirdağ’da biliyorsunuz -ıslah OSB, normal OSB’ler- arıtmalar yapıldı, yapıldı da şimdi onların ödemeleri başladı. Şimdi bu ödemeler konusunda sizler ne yapacaksınız, yapabilecek misiniz? Burada şimdi iş yapmak güzel de tamamlanmayan OSB’ler var, ıslah OSB’ler var. Şimdi oradaki yönetimler sıkıntıda.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Doğru.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Şimdi, bir yerden vergi veriyor devlete, bir yerden istihdam sağlıyorsunuz, arıtma yaptınız, Allah razı olsun diyoruz, doğru ama şimdi o arıtmaların hem çalıştırma işletmesi problem, bir de borçlandırmalar... Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Sayın Vekilim, çok özür diliyorum hem de teşekkür ediyorum size. Ben o soruyu sormayı unuttum. Biz Bakanlığımızdan bu konuda ne yapılacak diye bekliyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – O zaman yandınız.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Yani özellikle ıslah OSB’lerde, Tekirdağ tarafındaki OSB’lerde bu sorun var. Belirli sözlerin de verildiğini biliyoruz, kredilerin ötelendiğine dair sözler verildi ama... Yani olacağını düşünüyoruz ama bir an evvel açıklanırsa oradaki yönetimler de rahatlayacaklar. Çünkü sanayici OSB’lerde yönetimi seçerken belli sorunlarına çözüm bulsun diye seçiyor, oradaki arkadaşlarımız gerçekten zor durumda. Bir an evvel yayınlanırsa, o kararın alındığını biliyoruz yani o sözlü olarak deklare edildi ama öteleme henüz yayınlanmadı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yönetimlerde mülki amir de zaten başkan.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Efendim, mülki amirin yarın tayini çıkıyor gidiyor yani. Başkan Vekili sanayici, yük ona geliyor. Siz de sanayiden geliyorsunuz, biliyorsunuz. Ama iyi şeyler yapıyor arkadaşlarımız ama onu az önce de söyledim, devlet yanımızda olsun yeter. Hani finansal destek çok önemli yani. Çok düşük faizli krediler, hatta faizsiz krediler olabilir ama bunu da devlet hakikaten ciddi olarak denetlesin, devlet denetim görevini yapsın, ondan hiç kaçmıyoruz.

Teşekkür ederim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, bu çok büyük sorun bölgede. Kendim, ben bildiğim için ve ıslah OSB’ler de normal OSB gibi değil, onların yasası, sizler de biliyorsunuz, biz bir şeyi çevirdik etrafına. Şimdi Marmaraeğlisi’nde de aynı sorun var aslında, Marmaraeğlisi’nde de 7-8 fabrikayla beraber oluşan bir holdingin yapılaşması. Şimdi orada arıtma sıkıntısı var ve diğer ıslah OSB’ler daha dolu değil. Ergene, işte bir yok Muratlı... Muratlı’da daha büyük problem var. Ama şimdi dediğim gibi burada birilerinin çözüm bulması lazım, bu çözümü bulacak olan da bizler, siyasiler. Belki Komisyon olarak raporun sonunda böyle bir maddeyi yazabilirsek çünkü bu arıtmalar çalışırsa eğer sağlıklı bir doğa bırakacağız, aslında geleceğe doğa bırakacağız, bırakabilirsek tabii.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Bırakacağız, o kadar -lütfe- kötümser olmayın.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama şimdi sorunları gördükten sonra ve -sağ olsun- Komisyon olarak Marmara’yı tamamen dolaştık, kıyısı olan illerin hepsi dolaşıldı, maalesef sıkıntı diz boyu. Çalışanlar var, çalışmayanlar var, artı çalışmak isteyenler var ama imkânsızlıklar var. İşte bunları da burada bizim hem sanayiciyle hem de yürütme olarak bir araya gelip buna göre çözüm odaklı bir şey bulunması lazım. Bütün yükü sanayiciye yüklerlerse o sanayici çıkamaz işin içerisinden çünkü rekabetle mi uğraşacak, artı üretimle mi uğraşacak, bir de böyle bir sorunla mı? Bilmiyorum nasıl çıkarlar. Çünkü korkuyor arkadaşlar, devamlı görüştüğümüz için yönetici arkadaşlar “Biz nasıl çıkacağız bu paranın içerisinden?” Rakamlar büyük, küçük rakam değil.

Teşekkür ediyorum, inşallah bir sonuç alırsanız bizler de.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, Sayın İlyas Şeker, Kocaeli Milletvekilimiz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Mustafa Bey, hoş geldiniz.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Teşekkür ediyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum çalışmalarınızdan dolayı.

Demin bir ifade kullandınız, tahmin ediyorum orada belki bir yanlış anlaşılma da olmuş olabilir. “Tesislerimiz arıza verdiği zaman, problem çıktığı zaman Çevre Şehircilik İl Müdürlüğüne bilgi veriyoruz, dört ay içinde tamamlayacağımızı, hatayı gidereceğimizi söylüyoruz.”

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Dört saat.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Dört saat. “O zaman bir saat sonra gelip ceza kesiyorlar.” diye bir ifade kullandınız. O bilmiyorum ne kadar doğru bir ifade ama. Ben şimdi şu anda Çevre ve Şehircilik Kocaeli İl Müdürünü aradım, bizim Ahmet Bey’i, kendilerine sordum nasıl yapıyorsunuz bu denetlemeyi diye, dedi ki “Bizim yirmi dört saat sürekli kayıt altına alınıyor ve bu kayıtlar iki yıl süreyle de muhafaza ediliyor. Eğer değerlerin dışında bir şey varsa, çıkış varsa anında ikaz ediliyor, arkadaşlar periyodik olarak onları kontrol ediyorlar, hatta gidip bunun nedeni nedir, nereden kaynaklanıyor, nedir problemi; bu şekilde yapılıyor.”

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Bir sefer oldu, o da şeyde Sayın Vekilim: Bu müsilaç olayı çıktı ya, herhâlde açıkçası bir panikle yapılan bir olay çünkü bir gün sonra geldiler, bir ceza daha yazdılar; o iptal oluyor.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani dört saatse arızanın giderilmesi, bir gün sonra normal cezanın yazılması arıza giderilmediyse.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Hayır, hayır. O gün geldiler, bir gün sonra yine değer aldılar, ikinci bir ceza.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ben şöyle söyleyeyim...

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Sayın Vekilim, çok önemli değil. Ben onu örnek olarak söyledim yani bir şikâyet olarak da söylemedim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Özellikle Kocaeli’de, sağ olsun sanayicisi de iş adamı da kurumlar da belediyeler de yani herkes çevre konusunda çok hassas, bu konuda hiç tavizimiz de olmuyor. Tahmin ediyorum, mesela sizin OSB’nin arıtmaları 2004’te falan yapıldı herhâlde değil mi?

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Biz 2010’da devreye aldık.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – 2010’da, yapım süresi falan vardı.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Evet, 2010’da devreye aldık.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Osman Pepe Bey’in Çevre Bakanlığı döneminde başlamıştı, öyle hatırlıyorum, temel atmasına falan gelmiştik.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Hatta uzun süre kentin de arıtmasını biz yaptık.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, Dilovası ilçesinin de arıtması size gelmişti, sizin orada arıtılmıştı.
Ben, çalışmalarınızdan dolayı teşekkür ediyorum, kolay gelsin.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Ben teşekkür ederim, sizler destek verdiniz Sayın Vekilim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, çok teşekkür ediyoruz.
Sorusu olan yok.

Çok teşekkür ediyoruz arkadaşlarınızla birlikte sunumunuz için.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ ÜST KURULUŞU YÖNETİM KURULU ÜYESİ
MUSTAFA RAHMİ TÜRKER – Ben teşekkür ediyorum efendim, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Değerli arkadaşlar, şimdi, Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ramazan Özkaya, Su Ürünleri Mühendisi Sayın Mine Canikli Hanımefendi...

Arkasından, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği, daha sonra Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliğinin sunumlarını birlikte alacağız; hep birlikte, en sonunda soru-cevaba, o kısma geçeceğiz.

Buyurun.

3.- Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli'nin, müsilaaj, müsilaajdan kaynaklı olarak balıkçıların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI
RAMAZAN ÖZKAYA – Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri, sayın katılımcılar; hepinizi Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Başkanlığı adına saygıyla selamlıyorum.

Bizden önce hem akademisyen hem de organize üst örgütün kurulu sunumlarını yaptı, çok mutlu olduk. Biz de sırayla 3 merkezi birlik olarak balıkçılık sorunlarını anlatacağız.

Her ne kadar Marmara'daki kirlilikte balıkçıların hiçbir sorunu, hiçbir katkısı olmamasına rağmen en büyük zararı balıkçılık sektörü görmüştür. Öncelikle Su Ürünleri Mühendisimiz Sayın Mine Canikli'nin kısa sunumundan sonra sıkıntılarımızı anlatacağım.

Sunumumuza dönüyoruz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSİ MİNE CANİKLİ – Kısaca bir müsilaajdan bahsedeceğim, tanımdan, daha sonra balıkçılarımızın yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri.

Bilim insanlarına göre müsilaaj, özel iklimsel ve tropik şartlar altında çeşitli deniz organizmaları tarafından üretilen bir organik madde birikimidir. Müsilaajın oluşmasına neden olan en önemli etmenler, küresel ısınmanın yol açtığı deniz suyu sıcaklığında yükselme, denizdeki durağanlık ve kirliliktir. Yapılan araştırmalara göre, 1970'li yıllardan bu yana Marmara Denizi sularına bırakılan evsel ve endüstriyel atıklar nedeniyle ciddi boyutlara ulaşan ötrofikasyon –yani ötrofikasyon da karalardan ulaşan, çeşitli nedenlerle besin maddelerinin büyük oranda artması sonucu plankton ve alg– varlığının aşırı şekilde çoğalmasdır. Bu alg ve planktonun aşırı çoğalmasından kaynaklı sudaki çözülmüş oksijen miktarı azalarak uzun vadede su ekosistemine zarar vermektedir.

Gelişen süreç içinde ötrofikasyon, bazı balık türlerinin Marmara Denizi'nden uzaklaşmasına sebebiyet vererek organik atıklardan yararlanan, kirli sulara yaşayabilen ve hızlı üreyen fitoplankton – bitkisel organizmalar, fitoplankton– bitkisel organizmaların miktarlarında kitlesel artışlara yol açmıştır.

2021 yılının başından itibaren etkisini devam ettiren, balıkçılar tarafından “salya” veya “kaykay” olarak nitelendirilen müsilağ, özel çevresel ve besinsel koşullar altında artış gösteren algler tarafından salgılanan hücre dışı organik maddelerden oluşan topaklaşmadır.

Bir de buradaki kullandığımız, müsilağla ilgili fotoğrafları balıkçılarımızdan aldık, hepsi orijinal fotoğraflar.

Müsilağdan kaynaklı balıkçılarımızın yaşadığı sorunlara değineceğim. Bu fotoğraflar da aynı şekilde, balıkçılarımızın gönderdiği fotoğraflar. Müsilağdan kaynaklı, Marmara Denizi'nde yaşam tehdit altındadır, denizde yaşayan canlılar yok olmaktadır. Marmara Bölgesi'nde geçimini denizden sağlayan 10 bine yakın balıkçımız işsizlik sorunuyla boğuşmaktadır. 2020 yılının son aylarında Marmara Denizi'nde yoğun olarak görülen müsilağ, avcılık yapan balıkçılarımızın sezonu 15 Nisandan önce, erken kapatmalarına neden olmuştur. Av sezonunu erken tarihte kapatmak zorunda balıkçılarımız ciddi bir şekilde gelir kaybı yaşamışlardır. Girdi fiyatlarının artması, akaryakıt fiyatları, iklimsel değişiklikler; müsilağdan kaynaklı olarak avcılığın kısıtlanmasıyla yakalanan balık miktarının azalması gece gündüz, yağmur çamur, fırtına demeden çalışan balıkçılarımızın masraflarını bile zor çıkarmasına neden olmuştur. Müsilağın deniz zemininde birikmesiyle oluşan katman, ağların ağırlaşmasına sebebiyet vererek balıkçılarımızın denize attıkları ağları kaldıramamalarına sebebiyet vermiştir, bundan dolayı ağırlaşan ağlar deniz dibine çökerek kaybolmuştur. Bunlar da gene örnekler. Balıkçılarımızın verdikleri bilgilere göre, 1.500 adet ağ bulunamamıştır. Bu da aynı şekilde ağlarla çekilen fotoğraf. Orijinal fotoğraflar bunlar.

Müsilağ, Marmara Denizi'nde bulunan bentik, demersal balıkların yaşam alanını tehdit etmiştir ve türlerin azalmasına neden olarak stoklara da zarar vermiştir. Müsilağ, balıkçılarımızın teknelerinde soğutma sistemi olarak kullandıkları motorların çalışma sistemine de zarar vermiştir. Müsilağdan kaynaklı yanlış bilgilerin yayılması, Marmara Denizi'nde yakalanan deniz ürünlerine olan talebi de azaltmıştır. Bu durum, balıkçılarımızın avlamış olduğu deniz ürünlerinin elinde kalmasına neden olmuştur, balıkçılarımızı maddi yönden zarara uğratmıştır. En büyük gider kalemi olan akaryakıt fiyatları, ÖTV'siz kullanmamıza rağmen günümüzde pompa fiyatıyla eşitlenmiştir; daha önceden yapılan uygulamada olduğu gibi balıkçılarıma pompa fiyatından düşük verilmesine devam edilmeli. Balıkçılarımız, müsilağdan kaynaklı ekonomik sıkıntılar yaşamışlardır, balıkçılarıma yapılan desteklemeler yeterli değildir. Balıkçılarımız beş ay denize çıkamamıştır. Bu zaman zarfında, balıkçılarımızın başka bir gelir kaynağı olmadığı için destekleme tutarlarının artırılması gerekir.

Marmara Denizi'ne özel, avcılık esas ve usulleri yeniden düzenlenmeli. Pesca turizm hayata geçirilebilir, deniz koruma alanları yeniden gözden geçirilebilir. Marmara Denizi'nde 8 metre altı denize elverişlilik belgeleri kaldırılmalı veya beş yılda bir belgeler yenilenmelidir.

Balıkçılık sektörünün yaşadığı güçlükler ivedilikle takip edilmeli. Müsilağdan kaynaklı maddi kayıplar yaşayan balıkçılarıma desteklemelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekir.

Marmara Denizi, dünyada eşi benzeri olmayan, aynı ülke topraklarıyla çevrili olan denizimizdir. Böylesi bir coğrafyaya, biyolojik çeşitliliğe sahip olan denizimize mümkünse izlenebilirliği artırılarak kirlenici unsurların neler olduğu konusunda takiplerinin hızlandırılması gerekir. ÖTV'siz mazotun önceki yıllarda olduğu gibi bu sene de pompa fiyatından düşük olması gerekir.

Teşekkür ederiz.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Sayın Başkanım, ben de şu anda balıkçıların yaşadığı sıkıntıları kısaca anlatmak istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Müsilajdan dolayı balıkçılarımız özellikle “endüstriyel balıkçı” dediğimiz gırgır balıkçılığı beş ay önceden sezonu kapatmıştır. Dışarıda, diğer denizlerde avcılık yapanlar tabii gitmiştir, ufak balıkçılarımız da dört ay balığa gidememişlerdir. Bu alanda Bakanlığımız, diğer denizlerde tekne ve boy başına 12 metre altındaki teknelere destek vermiş, Marmara’da 2 kat vermiştir, 2 katı olarak vermiştir ama bu yeterli olmamıştır. Gerçekten, balıkçılarımız biraz sıkıntı yaşamışlardır.

Şimdi, Marmara Denizi gerçekten de dünyanın kısılandığı, aynı ülke topraklarıyla çevrili, Akdeniz’den Karadeniz’e giden, Karadeniz’den Akdeniz’e çıkan balıkların dinlenme, yumurta bırakma, hatta hatta orada konaklama yeri olarak algılanmaktadır. Bu denize gözümüz gibi bakmamız lazım. Elbette, bugünden yarına temizlemek mümkün değil ama en azından bugünkü gibi belirli süre durdurmak, ileri geçtikçe çalışmalar yaparak eski seviyesine getirip temiz bir Marmara Denizi olarak sunmak lazım. Biz burada balıkçılar olarak, tüm balıkçılar elini taşın altına koyuyor. Balıkçılar olarak kirlletmede hiç dahlimiz olmamasına rağmen, etkimiz olmamasına rağmen gerçekten balıkçılarımız çok büyük sıkıntılar yaşandı; yakaladığı balığı satamadı, attığı ağı kaldıramadı, ağlar kayboldu, hele hele dibine çöktüğünde dip balıklarının üzerinde tabaka olduğundan dolayı dip balıklarında azalma oldu. Yetişkin balıkları bıraktık, geleceğimiz olan larvalar, yumurtalar yoğunluk içerisinde, müsilaj içerisinde hapsedildiler, hatta hatta çoğunluğu da öldü. Onun için, yeni çıkan, kırk sekiz yıl sonra değişen 1380 sayılı Su Ürünleri Yasası Sayın Genel Müdürümüze bu yetkiyi veriyor, bizim orada Marmara’ya özel, bölgesel olarak deneme anlamında bir avcılık sistemini getirmemiz lazım. Gerçekten, 35-40 bin ton balık avlanan Marmara bizim her şeyimiz ve yakalanan balık miktarına da büyük etki yapmakta. Aynı zamanda, Akdeniz’i ve Karadeniz’i de balıkçılık anlamında iyi yönde etkileyen, destekleyen bir denizimiz.

Bu konuda, tabii ki en büyük giderimiz olan akaryakıtta bir sıkıntı yaşıyoruz. Devletimiz 2004 yılından 2020 yılına kadar 1,425 milyon ton akaryakıt sağladı bize. Bundan dolayı da 2,179 milyar lira teşvik sundu bize. Bundan dolayı balıkçılarımız rahat bir balıkçılık yaptı, gönül rahatlığıyla uzak denizlerde balığın üzerine gittik, balık yakaladık, gece gündüz demeden, herkes evinde yatarken bu balıkçılarımız o yağmurda çamurda halkına balık yedirebilmek için denizlerde gezdi. Fakat bugüne geldiğimizde akaryakıt fiyatlarının pompa fiyatlarıyla eş değere gelmesi... ÖTV’siz mazota güvenerek motorunu büyütmesi, motor güçlerini büyütmesi balıkçılarımızın giderini katlamaya başladı. Bugünlerde en büyük sıkıntımız bu, bunun da burada not edilmesini istiyoruz.

Diğer taraftan, tabii ki Marmara’da yatırımlar oldu, 1966 yılında -yanılmıyorsam- kum, çakıl çıkarılması durduruldu, ondan sonra ışıkla avcılığa yasak getirildi, dökme balık yasağı getirildi, bir yerde de koruma alanları getirildi, bunlar hep güzel şeyler. Tabii ki bunlar doğru şeyler ancak burada gerçekten, çalışan 35 bin kişiyi, evine ekmek götüren balıkçıları da göz ardı etmemek lazım. Hele hele hiçbir dayanağı olmayan “Marmara’da yakalanan balık yenmez.” diyen zihniyetlerle de karşılaştık. Burada Bakanlığımıza çok iş düşüyor. Marmara’da yakalanan balıkların her gün analizi yapılmalı, her gün ilan edilmeli, tüketicilerin gönül rahatlığıyla bu balığı tüketmesine destek sağlanmalı çünkü her ne kadar balıkçılar olarak, örgütler olarak biz söylesek de tüketici resmî bir görüş istiyor, resmî bir açıklama istiyor. Sayın Genel Müdürümüz de burada ki inanıyoruz, Bakanlığımız her gün bu balıkların analizini yapıyor fakat sanırım, tam duyuramadık bunları, bazı sıkıntılarımız var, bunu da aşmamız

lazım. Çünkü biyoçeşitliliğin çok olduğu, her türlü balığın Marmara'daki kirlilikten dolayı uzaklaştığı ve son günlerde yine Marmara'ya döndüğü bir denizden bahsediyoruz. Bu denizi korumak sadece balıkçılarla değil –ki balıkçılar çok katkı verecek- herkesin, tüm kurumların taşın altına elini koymasıyla olacak. Biz diyoruz ki temiz denizlerde balık olur, biz de o temiz denizleri bekliyoruz, balıklarımızın bol olmasını... Bu yakalanan balıkları da tüm katılımcılara, ülkemize sunacağız, hijyenik şartlarda balık yenilmesini sağlıyoruz. Onun için, benden sonra iki tane birliğimiz daha var sunum yapacak, ben hepimizi dikkatle dinleyeceğinize inanıyorum, sorunumuza çare bulunacağına inanıyorum, bizi dinlediğiniz için de çok çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederiz Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, şimdi Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Özerdem Maltaş, Genel Sekreter Doktor Buket Yazıcıoğlu Altıntaş sunumlarını yapacaklar.

4.- Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş'ın, ülkemizdeki su ürünleri yetiştiriciliği sektörü, su ürünleri yetiştiriciliğine müsilağın etkisi ve çözüm önerileri hakkında sunumu

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi Su Ürünleri Yetiştiricileri Merkez Birliği olarak saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, ülkemizdeki su ürünleri yetiştiriciliği sektörüyle ilgili birkaç bilgi vermek istiyorum. Biz yıllık yaklaşık 420 bin ton -2020 yılı için diyorum- su ürünleri yetiştiriciliği yaptık ülke genelinde, toplam 780 bin tonluk su ürünleri üretiminin içerisinde. Su ürünleri yetiştiriciliğinde ve üretiminde bölgemizde lider ülkelerden bir tanesiyiz; özellikle, çipura, levrek ve alabalıkta Avrupa'nın lider ülkesiyiz. Sürdürülebilir bir şekilde üretim yapıyoruz. Yetiştirdiğimiz ürünlerin çok büyük bir kısmını da dünyanın yaklaşık 85 ülkesine ihraç ediyoruz. Yıllık ihracat kapasitemiz de 1 milyar doların üzerinde. Geçen yıl dünyanın 85 ülkesine yaklaşık 1 milyar 60 milyon dolarlık ihracat yaptık. Zor pazarlara ihracat yapıyoruz. Özellikle Avrupa Birliği dünyanın en zor pazarlarından bir tanesi, Japonya ve Rusya; yeni yeni, geliştirdiğimiz Türk somonunda Rusya'ya ihracata başladık ve bu konuda 1 milyar doları geçen nadir sektörlerden bir tanesiyiz.

Bu kısa bilgidan sonra, Marmara'daki müsilağ ve müsilağın bizim Marmara'da yaptığımız... Normal balık yetiştiriciliği Marmara'da yapılmıyor, sadece midye yetiştiriciliği yapıyoruz yani yapmaya çalışıyoruz, 9-10 tane tesisimiz var. Midye çok önemli bir su canlısı, bu canlı, sudaki fitoplanktonlarla yani suyun içerisindeki organik ve inorganik partiküllerle, suyu filtre ederek yaşamını sürdüren bir canlı. Allah yaratmış, bu suları temizlemekle ilgili doğal, biyolojik bir canlı. Biz bunun yetiştiriciliğini yapıyoruz, yetiştiriciliğinin artırılmasını istiyoruz. Eğer müsilağa karşı ve suların... Daha önce yanımızdaki hocamızı da dinledik, ayrıntılı bir şekilde anlattı; tabii filtreyle ilgili bir sürü masraf falan yapıyor ama doğal filtrasyon yapan bir canlı var. Bunun üretiminin, yetiştiriciliğinin artması -inanıyorum- biyolojik olarak çok büyük bir fayda sağlayacaktır. Bu canlı Marmara özelinde saatte 10-15 litre su filtre ediyor. Marmara'da bunun sayısının artırılmasıyla ciddi anlamda bir biyolojik mücadele başlamış olacaktır.

Tabii, müsilağla ilgili... Bizim 9-10 tane tesisimiz var Marmara'da, müsilağdan bunlar da etkilendi. Canlılar ölmediler belki ama yaşamlarını sürdürmekte çok zorlandılar ve gelişmediler, et verimleri falan düştü bunların, derken bizim üreticilerimiz de etkilendi. Biraz önceki başkanımızın balıkçılarla ilgili söylediği gibi, ciddi anlamda üretim yapamadık. Yani müsilağın başlamasından itibaren neredeyse bir buçuk sezon, kayıp sezon olarak bizde de yer etti. Tabii, ne oldu bunun sonucunda? Üretim yapamayınca kaçak midye yetiştiriciliği gelişti, bu da önemli şeylerden bir tanesi. Bizim devletimizden beklentimiz,

midye yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi. Sonuçta, biyolojik mücadele yapılacaksa... İşte, bir sürü ileri biyolojik arıtmalar, arıtma tesisleri, büyük şehirlerin şeylerinin şey yapılması... Sayın Başkanım, Marmara’da bize uygun, yatırımcının önünü açacak şekilde ve sabit yatırımın karşılanmasıyla ilgili -tabii, maliyetleri yüksek- midye tesislerinin kuruluşuyla ilgili bir destek sağlanırsa biz bu midye tesislerinin sayısını... Bir de şöyle bir şey var: İhracat kapısı. Yani öyle bir şey ki dünyada çiftlik midyesine talep var. Neden? Çünkü normal midyelerde belki ağır metal riski olabiliyor ama bunda devlet her hafta örnek alıyor, hem sudan örnek alıyor hem midyelerden örnek alıyor, insan sağlığına uygun olmayanlar zaten piyasaya verilmiyor; o açıdan da çok önemli bir canlı. Tabii, eğer müsilağa karşı -daha önce söylediğim gibi- biyolojik olarak bir mücadele verilecekse bu mücadelede midye yetiştiriciliğine önem verilmesi çok büyük önem arz ediyor.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Biz teşekkür ederiz, sağ olun.

Alan çalışmalarımızda bir midye yetiştiricisini ziyaret etmiştik. Nerede? Adalarda.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Marmara Adası’nda.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet, Marmara Adası’nda.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU
BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Marmara Adası’nda, evet, Misya ürünleri, önemli üreticilerimizden bir tanesi.

Yani önündeki engellerin kaldırılması ve teşvik edilmesi ve doğal olarak... İnanın, dünyada örnekleri de var, Amerika’da örnekleri var.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bu konuda sayın arkadaşlarımızın soruları olacaktır, eminim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Çok olacak hem de.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Çok teşekkür ederiz, sağ olun sunumunuz için.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU
BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Şu anda, Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkanı Sayın Nihat Işık, Başkan Yardımcısı Murat Kul, Çanakkale-Tekirdağ Bölge Birliği Başkanı Naci Karabiber, Su Ürünleri Mühendisimiz de Kübra Sıla Söylemez...

Buyurun.

5.- Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul’un, balıkçılık sektörü ve entegre olduğu iş kolları, sorunlar ve çözüm önerileri ile müsilağın balıkçılık sektörüne etkileri hakkında sunumu

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
MURAT KUL – Sayın Başkan, değerli hazırun; Murat Kul, DEMBİR Başkan Yardımcısıyım, ayrıyeten Deniz Ticaret Odası Balıkçılık Meslek Komite Başkanımı.

Ben balıkçılık sektöründen bahsedeceğim biraz, teknelerimizden. Şöyle bahsedeceğim: Tabii, Marmara’nın yasak olması gibi, işte birçok bölgenin yasak olması gibi sıkıntıların zararı kime geliyor? İlk önce bize geliyor. Neden olmaması gerektiğini anlatacağım.

Türkiye denizlerinde endüstriyel balık avcılığı gırgır, trol ve ortasu trolü adı verilen balıkçı tekneleriyle yapılmaktadır. Bu teknelerin boyutları 20 metre ile 65 metre arasında değişmektedir. Bir gırgır teknesinin maliyeti 1,5 milyon ile 50 milyon arasında değişmektedir. Balıkçı teknelerimizin

yüzde 80'inin materyali sacdır. Üretim yüzde 90'ını sağlayan, her birinin içinde en fazla 35, en az 15 kişinin bulunduğu 681 adet gırgır balıkçı teknesi, 512 adet trol teknesi ve buna bağlı 200 adet yardımcı teknedir balıkları taşıyan; bu rakamlar değişebiliyor.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Bunların farkını çok duyuyoruz yani trol, gırgır. Aralarındaki fark nedir?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Şimdi, orada bir görüntü var, orada göstereceğim size onu, açılımını yapacağım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, iyi olur.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Türkiye’de balıkçılık Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz Türk kara sularında, Marmara Denizi ve boğazlar çevresinde olmaktadır. Boğazlarda sadece 2-3 millik alanda avcılık yapılır, boğazların yüzde 90’lık bölümü avcılığa kapalıdır. Şunu vurgulamak gerekirse Türkiye’de sayısal olarak 18.790 tekne vardır, bunun yüzde 90’ı endüstriyel teknedir ama bunlar 681 adet, 512 adet. Diğer tekneler de, 16-17 bin tekne de küçük ölçekli teknedir; içinde 2 ila 8 kişinin olduğu, 1 ila 12 metre arası olan teknelerdir.

Bu görüntü, gırgır ağı dediğimiz çevirmeli ağ. En üstteki gırgır ağıdır, genelde bu balıkçılığımız yapılır. Ortasu trolü vardır, hemen gırgırın altındadır. Trol de ondan aşağı yukarı hemen dip trolü vardır, onun altında bir görüntüdür. Bu, Türkiye’de yapılan avcılıkların biçimidir yani nasıl, ne yapıldığı, işte gırgır avcılığı, ortasu trolü, trol avcılığı. Bunların hepsini, Bakanlığımızın bize verdiği 1380 sayılı Kanun çerçevesine uyarak bu avcılıkları yaparız. Bir de kanun kitabımız vardır, o kitaba göre hareket ederiz.

Balıkçı sektörünün entegre olduğu iş kolları... Sadece bunu balıkçı teknesi olarak düşünmeyin, balıkçı gemisi yapan tersaneler, motoru satan, balık bulucuyu satan, balık ağı satan, balık işleme, konserve, balık unu, ambalaj sanayi, balık yemi sanayi, soğuk muhafaza, nakliye ve pazarlama gibi birçok sektörle entegre olmuştur. Özetlemek gerekirse balıkçılık sektörü, balığı avlayan tekne ve av araçları, avlanan ürünün muhafazası, nakliyesi, işlenmesi ve pazarlanması gibi bir dizi sektörle entegre olmuş ve bu sektörlerin lokomotifidir.

Sektörel olarak sanayi kolları nedeniyle 200 bin, kendisi ve denizlerde çalışanlarıyla 250 bin ferde iş sağlayan, aile yapısını da göz önünde bulundurursak 1,5 milyon ferde iş ve aş sağlayan bir sektördür.

Karadeniz, Türkiye balık üretiminin yüzde 60'ını karşılar, Marmara Denizi ve diğerleri takip eder bununla beraber. Tabii, bu veriler her yıl değişir balıkların üremesine göre. Yılda 450-500 bin ton balık tutulur, bunun yaklaşık 240 bin tonu hamsidir ve diğerleri gelir. Hamsi aslında büyük bir kalemdir bizim için.

Ülkemizde balıkçılık sezonu 1 Eylülde başlar, 15 Nisana kadar devam eder. Avlanma yasağının başlama nedeni ise balıkların göçleri ve havyar dökme zamanlarının gelmiş olmasıdır. Biz balıkçılar olarak, bu süre zarfında denize gereken özeni göstermeyi ve korumacı olmayı dört buçuk ay boyunca bu fabrikaları kapatarak gösteriyoruz. Yani ben aktif balıkçılık yapıyorum, bizim teknemizde 30 kişi çalışıyor. Nisan 15 geldiğinde ben bu tekneyi kapatıyorum. Ha, kazandığım varsa kazandığımı yiyorum, yoksa Ziraat Bankasının kapısını çalıyorum.

Son yıllarda yapılan tekne... Bu arkadaşımız yurt dışına götürüyor, biraz sektörü görelim diye söyledim, ülkemizde de var. Bu, teknelerimiz.

Az önce burada şeyden bahsettik; bütün akıntı denize akıyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bize diyor ki: “Üç gün içinde, kırk sekiz saatte gel, siz deponuzu doldurunuz, pis şeyler yaptınız, atığınızı var, atığınızı gelin.” Yani bütün pislik Marmara Denizi’ne akıyor, biz kırk sekiz saatte gelip bütün pisliği bizden alma... Eskiden on beş gündü, bu bizim için çok büyük bir sıkıntı.

Deniz ürünlerindeki azalma nedenleri, çevresel etkenler, yasa dışı avcılık, tekne sayılarındaki artış, bilinçsiz avlanma -biz de doğru değiliz, dört dörtlük değiliz, dörtte 3'lük kesimimiz var; bugün taksilere de baktığımızda onlarda da sıkıntı var, bizim içimizde de herkes doğru değil- küresel ısınma, iklim şartları ki bu, müsilağın en büyük nedenlerinden biri. Çevresel etkenler; ıslah olmayan dereler, fabrika atıkları, demirleme alanlarındaki ışık kirliliği -gemilerin bu ışıkları bile balık göç yollarında fark ediyor, köprünün ışığı bile göç yollarında fark ediyor, biz istiyoruz ki 15 Nisandan sonra bu ışıklar kısılsın- belediyelerin arıtma tesislerinin yetersiz olması, bunlar gibi birçok neden bulunmaktadır. Bir balıkçı teknesinin ağı yani öyle bir şeyle karşılaşıyoruz ki bazen, ağı içinde çöple beraber çıkarıyoruz.

Balıklar eylül-ekim-kasım ayında kıyı bandından giderler yani biz bu eylül-ekim-kasımda ne yakaladık yakaladık, ondan sonra avlanma potansiyeli balıkçılıkta düşer.

Kaçak ve yasa dışı avcılıkla mücadele... Sağ olsun, 1380 sayılı Kanun çıktı, şimdi yasa dışı iş yapana... Sayın Genel Müdürüm de burada, hakkını yiyemem, teşekkür ediyorum kendisine de, çok uğraşıldı yani yanlış bir şey yaparsan tekneyi direkt devlet elinden alıyor.

Son zamanlarda kampanyalar oluyor, ülkemizde insanlar her türlü iletişim, medya kanallarını kullanarak balıkçılar hakkında... Sonuçta biz bundan geçimimizi sağlıyoruz, yüzyıllardır bu işi yapıyoruz, yeni yapmıyoruz. İşte, boğaza biri olta atmaya geliyor, ondan sonra fotoğrafları gönderiyor, şikâyet ediyor; oraya geliyor, restoranda yemek yiyor, “A, bunların ne işi var?” diyor. Yeni gelmedik, biz yıllardan beri oradayız.

Bugün ülkemizde en büyük balıkçı olarak ifade edilebilecek balıkçı motoru, istihdam ettiği insan sayısı ve satış miktarı olarak değerlendirildiğinde, kanunlarımıza göre ancak küçük ölçekli işletme sınıfına girebilir. Bu tip işletmeler yani KOBİ’ler ekonominin bel kemiğini teşkil etmektedir.

Sorunlar... Önceki yıllarda sadece Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığıyla muhataptık, şimdi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Sahil Güvenlik İçişleri Bakanlığına geçti, onlarla muhatabız. Tabii, bizim ülkemizde de gerçi küçük bir bilim kurulumuz var ama daha kapsamlı olmalı; gerçekten balıkçılık politikasına ihtiyaç var bizim ülkemizde de. Türkiye’nin en kısa zamanda canlı sucul kaynaklarının sağlıklı yönetimi için yeniden yapılanmaya gitmesi gerekir; inşallah olacaktır.

Türkiye’de balık tüketimi... Sevmiyoruz, ne bileyim yani öğretemedik ilkokulda çocuklara; evde de pişirmiyor şimdi hanımlar kokuyor diye. Şimdi yeni yeni pişirme yerleri çıktı, inşallah onlar pişirecek edecek, böyle getirecek. Ama Karadeniz’de çok tüketiyormuşuz, 25 kilo. Güneydoğu Anadolu yemeye başladı. Ben geçen sene tuttuğum balığın yüzde 80’ini Kayseri’ye göndermişim, yiyorlar yani. Yıllık kişi başı da büyük şehirlerde 16 kiloymuş, inşallah, daha iyi olur, şimdi sevdiririz yani bir kampanya başlatırız.

Balık sağlıklıdır, protein var. Ne bileyim, etçil bir toplumuz, balık da pahalı değil. Şimdi şu algı da var: Televizyonda her mikrofonu alan “Balık ucuzladı mı? Balık ucuzladı mı?” Ya, bunun bir maliyeti var, etin kilosunun 70-80 liradan başladığı yerde balık 40 lira, 50 lira, 30 lira, bunlar normal çünkü en büyük giderimiz ÖTV’siz yakıt alıyorduk, o da piyasayla aynı oldu, sıkıntı büyük.

Müsilağ... Yani bundan en çok etkilenen biziz. Bizler balıkçılar olarak otuz yıldır bununla karşılaşıyoruz, yeni bir şey değil yani biz bunu biliyorduk ki altı saat, yedi saat denizlerden ağıımızı alamadığımız oldu, belki bir gün, iki gün denizden ağ alamadık yani 30 kişi ona asılıyor, alamıyor.

Doğal olarak geçen sene Marmara avcılığı kapalıydı çünkü ondan dolayı biz denize açılmadık, balık da tutamadık. Müsilaj olduğu zaman balık avlayamıyoruz, ekonomik olarak bölge balıkçısı zarar gördü. Sadece Marmara değil, biz Karadeniz'den kalkıp Marmara'ya da geliyoruz, Marmara'daki balıkçı Karadeniz'e de gidiyor, Ege'ye de yani biz geziyoruz. Baktığınız zaman, biz Hopa'dan Samandağ'a kadar o kıyıları dört beş ay boyunca gezeriz yani balık neredeyse onun peşine gideriz. Bizim avladığımız balıklar pelajik balıklardır. Pelajik balıklar, göçmen balıklar yani sabit bir yerde durmazlar, hep göç ederler, biz de onun peşinde koşarız.

Müsilaj olayında balıkçılar olarak bugüne kadar düzenlenen toplantılarda fazla müdahil edilip söz alamadık. Yani bir sene olacak neredeyse. Yani, herkes çağırıldı, en sonra kaldık; olsun. Yine de biz balıkçıyız, herhâlde bu adamlar denizde dediler, bizi çağırmadılar, şimdi buradayız.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Yani sona kalmadınız, onu söyleyelim. Daha Bakanlıklarımız var sizden sonra. Daha Orman ve Çevre Şehircilik Bakanlığı gelecek, söyleyeyim.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – O zaman teşekkür ederiz Sayın Başkanım.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürümüz haftada bir analiz aldırıyor yani bir açıklama yapıyor. İnsanlar balıktan uzaklaştı. Şimdi, çıkıyor bir hoca anlatıyor, diyor ki: “Kasımda müsilaj başlayacak.” Ben bekliyorum şimdi, o hocayı yakalayacağım kasımda müsilaj olmazsa. Hocam, hani... Yani insanlar balıktan soğumaya başladı. Evde çocuklar ne zaman soracak diye korkuyorum, arkadaşları soruyor da hanımın, herhâlde yani... Yiyin diyorum, bir şey yok, biz otuz yıldır yiyoruz, bir şey olmuyor yani.

Eylül ayında deniz suları fazla soğuk olmadığı için balıklar toplanmaz. Yani Marmara'da biz bir-bir buçuk ay zaten avcılık yapamıyoruz, ondan sonra yapıyoruz. Bu dört buçuk aylık yasağı biz daha önce balıkçılar olarak istedik, aldık. Marmara Denizi'nde korumalanmak istenmekte, biz buna karşıyız. Evet çünkü bundan ekmek yiyoruz ve çalıştığımız sürede zaten şurada dört, beş ay. Bu, buranın haritası; burada -çok özür dilerim- gördüğünüz gemi yoludur, burası yasaktır. Bu kıyıda 24 metre yasağı vardır, burası yasaktır, şura yasaktır, İmrallı Adası yasaktır. Şu girişte zaten yüzde 90'lık alan yasaktır. Yani bizim kullandığımız, Marmara'da avcılık yaptığımız yerler gerçekten kısıtlıdır. Yani birçok yer yasaktır burada.

Midye çiftliği, balık yetiştirme çiftliği; bu Türkiye'de olmalı, biz kesinlikle buna karşı değiliz. Başkanım da burada, arkasındayız ama son zamanlarda bizim avlandığımız sahalara bunlar yapılmaya başlandı. Biz, yapılmasın demiyoruz, bize danışsın. Bizim ağ saramadığımız yerler vardır, taşlık dediğimiz, erişken dediğimiz -balıkçı tabiriyle- saramadığımız, ağ atamadığımız yerler vardır. Buraya yapılabilir, sorun değil ama baktığınız zaman bugün Karadeniz'de olsun, diğer bölgelerde olsun bizim avlanacağımız... Yani gitgide sahamız daralıyor, yani bu bizim için çok büyük bir sorun ama kesinlikle karşı değiliz. Olacaktır, ülkeye ekonomik olarak para gelecektir ama bu bizim sahalarımızda olmamalı diye düşünüyoruz. Aslında, bizim asıl konumuz, tartışmamız gereken balık ve balıkçı değil diyoruz. İstanbul'da 134 dere var... Tekrar tekrar, hızlı geçiyorum çünkü vaktinizi almıyorum, herkes bunları anlattı. Bunları temizlememiz lazım ilk önce.

Denizler ortak paydaşımız, dediğim gibi, hep beraber sahip çıkmamız gerekiyor. İlk önce biz sahip çıkmalıyız, biz buradan ekmek yiyoruz. Gelecek nesillere... Ben üçüncü nesil olarak bu işi yapıyorum. İsterim ki peşimizden gelene bırakalım, temiz bir deniz bırakalım, temiz bir doğa bırakalım, insanlara da afiyetle yiyeceği bir balık bırakalım; balık olmazsa zaten balıkçıda olmaz, o yüzden her ikisi de olmalı diye düşünüyorum.

Dinlediğiniz için de çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, biz çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Bu ÖTV’siz akaryakıtı da unutmadan söyleyeyim. Bu, bizim için çok büyük problem. Ucuza alıyorduk, bizi ayakta tutan tek şey buydu. Balıkçının bugün beklediği -yani bütün partilere buradan sesleniyorum, A ve B partisi olarak düşünmüyorum- bize yapabileceğiniz en büyük iyilik yani bu sektör ayakta kalacaksa burada bize çok büyük yardımcı olmanız ve artık KDV mi alınmayacak, ne olacak, inşallah bir adım atılır.

Tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Biz de teşekkür ediyoruz, sağ olun.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya ve Su Ürünleri Mühendisi Mine Canikli, Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özerdem Maltaş ile Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Değerli arkadaşlar, üç birlikten sunum aldık. Sorusu olan arkadaşlarımız ve muhataplarını da bildirirlerse seviniriz.

Evet, Sayın İlhami Özcan Aygun, Tekirdağ Milletvekilimiz.

Buyurun efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, hep beraber Marmara’yı gezdik. Marmara Adası’ndaki midye tesisini de gezdik. Şimdi, Marmara Denizi’ndeki ağır metal durumu ortada. Balıkçılık Genel Müdürümüz de burada, her hafta örnekler aldığınızı ifade ediyorsunuz. Şimdi, ben merak ediyorum. Tamam, midye suyu temizliyor ama o ağır metaller nereye gidiyor? Onu anlamış değilim.

Diğer bir konu da -yine Sayın Genel Müdürümle daha önce de paylaştık- Şarköy’de mavi bayrağın olduğu sahada hemen kumsalda, plajda midyeyle ilgili bir tesis kurulması gündemdedi. Şimdi, az önce konuşan Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Birliği Başkan Yardımcısına teşekkür ediyorum, yerlerin konuşularak belirlenmesi ve uygun olmayan, diğer alanlara zarar vermeyen yerlerde inşası konusunda. Şimdi, ben merak ediyorum, insanların yerleşim alanında denize girdiği ve mavi bayraklı alanda midye tesisinin kurulması ne derece doğru sizce? Artı bir de dediğim gibi Marmara’da kurulacak tesislerde alınan örnekler ne derece sağlıklı? Teşekkür ediyorum.

Şunu da söyleyeyim ÖTV’yle ilgili: Değerli arkadaşlar, sadece sizin sorunuz değil. Bizler ilk günden beri söylüyoruz. ÖTV hem sizin sorunuz hem de çiftçilerimiz de aynı şekilde. Siz de üretim yapıyorsunuz, sağlıklı gıdanın teminini sağlıyorsunuz. Aynı şekilde, tarım yapan, çiftçilik yapan çiftçilerimize de sizinle beraber ÖTV’siz mazotun verilmesi doğru. Şu anda ÖTV tamamen lağvoldu, o zaman bir çözümün bulunması gerekiyor. Bakanlıkların oturarak hem sizin sektörü hem de tarımı bizim masaya yatırıp hem ÖTV’yi yok etmemiz lazım, gerekirse ilave desteklerle de sizin girdi maliyetlerinizin en büyük kalemi olan yakıt girdisinin aşağı çekilmesi konusunda sizlerle hemfikiriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Evet Özerdem Bey, buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Şimdi, ağır metalle ilgili, Sayın Vekilim, bizim yetiştiricilik şeklimiz tamamen, şamandıralar var suyun üzerinde halatlarla...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Gördük.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Gördünüz. Yani onun tabanla arasında 10 metre olmalı yani onun bir tabanla falan şeyi yok, o midyeler büyüyünce.

Şimdi, Tarım Bakanlığımız, Sayın Genel Müdürüm, sağ olsun Bakanlık destekliyor bunu. Yılın her haftası hem yetiştiriciliğin yapıldığı sudan... Tesis kurulmadan önce zaten bir yıl boyunca izleniyor. Önce tesis kurulmadan bir yıl izleniyor, ondan sonra zaten izinler veriliyor. Hem sudan hem de midyelerden örnekler alınıyor. Bunlar hem ağır metal hem de diğer bütün su kalite kriterleri açısından işte, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ve yetiştiricilik, alıcı ortam, bunlar açısından inceleniyor yani kesinlikle hiçbir şey yok, zaten ihraç ediyoruz. Nereye? Mesela Avrupa Birliği şu anda şey yapmıyor, donuk alıyor ama zengin Körfez Ülkelerine ciddi anlamda gönderiyoruz. Hiçbir şey yok...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Bakınız, şeye karşı değilim. Benim söylemek istediğim şu cümle var: O zaman bir şey, sizin vermiş olduğunuz cevap... Avrupa Birliği neden almıyor? “Avrupa Birliği üyesi ülkelere vermiyoruz.” Dediniz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Onlara da satıyoruz. Mesela, o şeyden ötürü, bizim işleme tesislerinde süreçle ilgili bir şey. Ama balık satıyoruz, bunun dondurulmuşlarını satıyoruz yani onlar da gidiyor, onda bir sıkıntı yok. Dünyanın diğer ülkelerine gidiyor yani hiçbir sıkıntı yok. Üretim, ağır metalle ilgili, diğer kalite kriterleriyle ilgili hiçbir sıkıntı yok.

Şarköy’deki midye şeyiyle ilgili de... Şarköy’de böyle bir tesis kurulmadı yani...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başvuru var.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Bizim kesinlikle tesislerimiz... Tarım Bakanlığınca alanlar belirleniyor, bunlar da turizmin olmadığı yerler, kesinlikle turizmin olmadığı yerler ve mümkün mertebe avcılık yapılmayan yani küçük kıyı balıkçısının, işte büyük balıkçıların bunların kullanmadığı alanlarda seçiliyor, bu alanlar da yapılmaya çalışılıyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Balıkçılık Genel Müdürümüz burada, eğer ben yanlış bir şey söylüyorsam başvuruyla ilgili, Şarköy’deki...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Başvuru her yerde olabilir ki. Her yere başvurabilir vatandaş.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Muhakkak. Özür dilerim, Turizm Bakanlığından uygun görüş almadan vermeyiz. Ayrıca, muhakkak onun plajdan uzak olmasına... Hatta -gittiniz, gördünüz, galiba- Koyun Adası’nın arka tarafına gizledik. Gerçi Türkiye’deki en büyük Koyun Adası’nı gördünüz ama insanların görüşünden uzak yerleri tercih ediyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Ama bu konuyu biliyorsunuz, sizinle de telefonda görüşmüştük.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Hatırlıyorum. İzin vermeyiz yani plaj önlerine.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Tam vatandaşın yaşam alanı içerisinde.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Başvuru olabilir, başvuru herkese...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Sayın Vekilim, yani dört beş tane şeye göre. Yani bir, yerleşim yeri olmayacak mesela bizim kurduğumuz yerlerde. İki, plaj kesinlikle olmayacak ön tarafında. Bir de halkın günübirlik kullandığı alanlarda da oraları biz gerçekten istemiyoruz, yetiştiriciler olarak o alanları istemiyoruz. Hatta, şimdi çok daha açık alanlara gidiyoruz balıkta falan. Çok daha açık alanlara gidiyoruz ki turizmin falan olduğu bölgelerde zaten öyle bir talebimiz de yok, sağ olsun, Bakanlığımız zaten belirliyor o alanları.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, teşekkür ederiz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Kayda geçti. Kayda geçmesi benim için daha iyidir, ben geçtiğini görüyorum. Çünkü böyle bir talep vardı, bizler de müdahil olduk çünkü yaşam alanı içerisinde böyle bir işletmenin var olması o insanların da yaşam alanlarını engelleme konusunda büyük sorumluluk.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Ali Şeker, İstanbul Milletvekilimiz, buyurun.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sunumları için teşekkür ediyorum.

Sizlerle, sektörün temsilcileriyle biz sahada da görüştük, balıkçılarla temasımız daha önce de oldu.

Şimdi Marmara Denizi'nde en büyük zarar gören gruplardan biri balıkçılar. Yalnız, Marmara Denizi de artık verimini gittikçe düşürüyor. Hem müsilağın sebep olduğu balıkların, yumurtaların, larvaların daha küçükken ölmeleri ve balık yuvalarının olduğu o dalyanların falan neredeyse tamamen dolguyla kapatılması Marmara'yı çok ciddi manada balık açısından fukaralaştırdı. Müsilağla birlikte bu dönem o yavru balıkların olmayacağı ve popülasyonun daha da azalacağı bekleniyor. Bu açıdan balıkçıların desteklenerek, tabiri caizse Marmara'nın nadasa bırakılmasıyla ilgili bir planlama konusunda ne düşünürsünüz? Ama bu sadece sizin sırtınızda değil, devletin de mutlaka balıkçılara destek vermesi şeklinde bir programla olmalı. Büyük teknelerin Marmara'da avlanması küçük balıkçılara çok ciddi bir zarar veriyor yani meslek olarak geçmişten beri bu işi yapan küçük balıkçı ailelerin "Bize balık kalmıyor." şeklinde bir haklı serzenişleri var yani Marmara Denizi'nde bu kadar büyük gemilerle av yapılması sıkıntı doğuruyor.

Bu fitoplanktonların çoğalması, bunları yiyecek balıkların ortamda kalmaması, fitoplanktonların -daha çok zooplanktonların da beraberinde- daha da çoğalmasına... Ve sonuçta müsilağa yol açan etmenlerden biri de aşırı avlanma. Bu konuda bir yandan kirlilik, bir yandan küresel ısınma, bir yandan aşırı avcılık; bunların hepsinin birlikte kontrol altına alınması gerekiyor ve gelecek kuşaklara da balıkçılığın tür ve sayı bakımından çok olarak bırakılabilmesi için de tedbir almamız gerekiyor. Bu konuda hepimize bir sorumluluk düşüyor. Bu koruma, özellikle işte nadasa bırakma konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tabii ki mazot konusunda destek olunmalı. Yani sonuçta, tarım, hayvancılık, balıkçılık; bunlar Türkiye'nin gerçekten gıda güvenliği açısından da desteklenmesi gereken alanları ama burada da bu işin artık, büyüklerine karşı küçükleri de korumak gerekiyor, doğayı da korumak gerekiyor.

En son görüntüler vardı boğazda, işte "Her dönem biz orada zaten yapıyoruz." diyorsunuz yani balığa kaçacak yer bırakmama şeklinde kamuoyuna bir yansıma oldu. Biraz daha kontrollü avcılık doğru olan değil midir?

Bir taraftan, yetiştiricilik konusunda başka bir alan var. Onlar doğrudan -zaten Marmara’da yok o artık- Marmara dışında. Yetiştiricilik ile balık avcılığı var. O büyük tekneler Marmara dışında, Ege’de, Karadeniz’de daha çok olsa daha iyi değil mi?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Şimdi Sayın Vekilim, biz bu denizleri dört buçuk, beş ay nadasa bırakıyoruz. Dört buçuk, beş ay bir fabrikayı kapattığınız zaman o işletmenin ne hâle geleceğini görüyoruz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Desteklenmesi gerekir diyoruz, onu da belirtiyoruz zaten.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Şimdi, bu sene aşırı derecede bir lüfer bolluğu var denizlerimizde, lüfer, çinekop bolluğu var; on dokuz yıldır görülmemiş bir şey. Balıkların üreme şekilleri tamamen şöyle olur: Deniz suyu... Karayel rüzgârları eserse 15 Nisandan sonra balıklar Karadeniz’e çıkar. Neden çıkar? Üremek için, çoğalmak için çıkarlar. Eğer karayel rüzgârları eserse, deniz suyu sıcak olursa bunların yumurtaları tutar. Bir balık milyonlarca yumurta bırakır ve bunun içinden 3 tanesi veya 5 tanesi tutar. Bu şekilde yumurtası tuttu bu lüferin, oldu; geçen sene de bir şekilde vardı, deniz suyu sıcak oldu, balık göç etmedi, boğazın içinde kaldı, tekrar Karadeniz’e çıktı, oldu. Bu, hava şartlarından dolayı değişir. Müsilajın yüzde 70’inin olma sebebi de geçen sene lodos rüzgârları çok esti ve deniz suyu soğumadı. Deniz suyu soğusaydı, bu, bu kadar etkili olmayacaktı. Çünkü biz bunlarla yıllardır karşılaşyoruz. Ben daha önce, bu olay olmadan önce, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temizlerken bir “tweet” attım, dedim ki: “Az kaldı, yok olacak.” Dedi ki: “Neden arkadaşlar, niye?” Gündoğrusu poyrazlar esmeye başladı, gündoğrusu poyraz rüzgârları esince o kendini yavaş yavaş Marmara’dan dışarıya atmaya başladı ve bu bir şekilde azaldı. Bu bir çare mi? Hayır. Bu, bizim için bir fırsat oldu, bahane oldu. Bu bahaneyle biz bu dereleri ıslah edeceğiz. Ergene’nin pisliği varsa onları temizleyeceğiz.

Avcılık konusuna gelince Sayın Vekilim, biz dört buçuk, beş ay... Hani, “Büyük tekneler.” diyorsunuz, baktığınız zaman, bu teknelerin içinde 30 kişi var, aileleri var. Ha, bugün, devlet destekler, bedelini öder amenna, çekeriz bir kenara, bekleriz. Baktığınız zaman, burada hava şartları da var. Biz yirmi dört saat bu denizlerde değiliz. Baktığınız zaman, hava şartlarıyla beraber çalıştığımız gün sayısı belki üç, dört aydır. Yani maliyetler arttı, sıkıntılar büyük. Ben isterdim ki.. Şimdi bugün müsilajı konuşuyoruz; bizim daha büyük sorunlarımız vardır, çalıştırdığımız işçilerin sorunu vardır. Denizcilik Kanunu farklıdır, SSK’ye gittiğiniz zaman dışarıdaki insanlar farklı çalışır, denizdeki insanlar farklı çalışır. Bunların -hayat tarzı- yaşam standardını bizim yükseltmemiz için biz bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ama ne kadar başarılı oluyoruz? Ha, dediğim gibi, tartışılabilir, bana devlet destek olduktan sonra, ben bir kenara çekilirim ama benim tek kazancım bu. Benim elimde 42 metre tekne var; Eylül 1 oldu mu, Eylül 1’e kadar hazırlık yaparım, denize gitmeden, elemanlarımı alırım. Cebine –bizde “avans” derler, “polatka” deriz- 5 bin lira, 10 bin lira koyar, evine bırakır, tekneye gelir. 1-0 yenik denize çıkarım. Nedir? 1 milyon lirayı harcarım, 1 milyon borçlu denize çıkarım. Bir kere, çıkmadan önce 2 tanker akaryakıt alırım, depoları doldururum. Sadece 2 tanker akaryakıtı geçen sene 140 bin liraya alıyordum, şimdi 300 bin liraya alıyorum yani benim en büyük giderlerimden biri. E, çalışanların maaşı var, kaptanların maaşı var, ağ giderimiz var. Baktığınız zaman, biz ağ attığımız zaman, “Deniz hop balığı getir.” diye bir şey yok. Ağ yırtılıyor, takılıyor. Bugün bir ağın kilosu olmuş 150 lira. Baktığınız zaman, 150 liradan başlayan ağ kiloları var. Biz tonlarca, 100 ton, 50 ton, 20 ton ağ kullanıyoruz. Bunlar bir sıkıntı. Ha, bu sektörün ayakta durması lazım.

“Küçük balıkçı.” dediniz, bir sektörü korumak için, bir sektörü yok etmek de yanlış diye düşünüyorum. Tabii ki amenna, onlar da ayakta kalacaktır, biz de destek olacağız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Siz onları yok etmeyin, onlar sizi yok etmesin.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
MURAT KUL – Tabii ki.

Biz aynı tavanın balığıyız baktığınız zaman, farklı değiliz, onlar da olacaktır; bir şekilde mücadele ediyor herkes, buradan bir ekmek yemeye çalışıyor, bizim de kazanç kapımız. Allah’tan bir Moritanya açıldı, arkadaşlarımızın birazı son yıllarda oraya gitti, 40-50 tekne. Bizim daha başka ülkeler bulmamız lazım, başka ülkelere gitmemiz lazım. Tabii ki bugün baktığınız zaman, devasa tekneler yine yapıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sınırlandırma gerekmiyor mu tekne sayısına? Bir karne, yeni tekne...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
MURAT KUL – Bu tartışılabilir ama buna baktığınız zaman, büyük, kapsamlı. Dediğimiz gibi, bu, buranın konusu değil. Buna bir bilim kurulu kurulmalı ve bunun içinde balıkçılar, bilim insanları, sizler olmalı; buna hep beraber karar verimiz. Çünkü ben şurada konuşurken çok dikkat ediyorum yani bizim sektör farklıdır, şimdi derim ki: “Burada kota gelsin.” Sektörümün yüzde 50’si beni taşlar, “Niye istedin?” der; yüzde 50’si de alkışlar, “Çok güzel yaptın.” der. Yani sıkıntılı, adım atarken.

Şimdi, düşünüyoruz, dediğim gibi, bugün müsilaaj için buradayız, Marmara için buradayız. Biz de ayakta kalmak zorundayız. Yani yasak, yasak, yasak; nereye kadar? Biz de bundan ekmek yiyoruz. Baktığınız zaman, Marmara’nın birçok yeri yasak. Ha, yasak olsun, koruyamadığımız yer de bizim değil. Şimdi bu yasaklarla beraber yeni tip insanlar çıktı; hiçbir şeyi yok adamın, gelmiş, bir tane tekne almış, kaçak girebiliyor, korkmuyor. Ya, beni atacak rüzgâr diye korkuyorum, ruhsatıma 3 kere işlese bu, devlet alıyor, tekne el koyuyor ama bu adamların gözü hiçbir şey görmüyor. Yani koruyamadığımız yer de bizim değil.

Ben Gürcistan’a gittim, orada avcılık yaptım, koruma alanı ilan etmiş adam, koruma alanından gemi bile geçmiyor; bırakın olta atmaya, gemi geçmiyor. Diyor ki bana: “2 mil açığa gideceksin, öyle gideceksin, devam edeceksin.” Aynısı İmralı’da var, İmralı öyle. Ha, balık popülasyonu ne kadar arttı bilemem ama bunların da araştırması lazım. Biz sekiz, on sene önce Kocaeli’yi koruma alanı yaptık, Büyükçekmece’yi koruma alanı yaptık. Buralarda neler değişti? Gerçekten balık oldu mu? Olduysa yapalım ama bugün baktığınız zaman, midye çiftlikleri, balık çiftlikleri kuruluyor; buralar da hep koruma alanı oldu doğal olarak, anlatabiliyor muyum. Karadeniz’e çıkın, bakın, tabii ki bunlar olacak, midye çiftlikleri, balık çiftlikleri; kesinlikle karşı değil, bunun üstüne vura vura söylüyorum ama bizim avlak sahalarımıza girildi, buralar hep koruma alanı oldu yani iyice kısıtlandık.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ederiz.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK - Başkanım, ilave yapabilir miyim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK - Büyük balıkçı teknelerimizin, 50 metrelik teknelerimizin avladıkları balıklar zaten belli, yüzde 90’ı hamsi. Benim kendi tekne 42 metre, yüzde 99’u hamsi, yüzde 1’i sardalyedir. “Balık bitti.” diyorsunuz ya, işte larvaları falan, bizim avladığımız balık istatistiklere bakarsak zaten yıllara göre değişiyor, farklılık gösteriyor hamsi ama azalma yok. Biz avlıyoruz hamsiyi, ertesine sene biraz daha düşük oluyor veya biraz daha fazla oluyor; bu, değişiklik gösteriyor. Yani demek istediğim, bizim gırgır teknelerin avladığı balık hamsi, onun üzerinde yoğunlaşıyor.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sonra lüfer herhâlde.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK - Lüferi avlayamıyoruz zaten çünkü 24 metre yasağı var.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Ben de bir şey söylemek istiyorum Su Ürünleri Kooperatifleri Merkezi Birliği olarak.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Buyurun Ramazan Bey.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Şimdi, Türkiye’de av-avcı dengesi bozuldu. Yani güçlü bir sektörümüz var, her havada denize gidilebiliyor, her havada balıkçılık yapılabilir. Şimdi Sayın Vekilim “Marmara’yı bir nadasa bırakalım.” dedi, ben de diyorum ki nadasa bırakmak değil, dünya bunu çözmüş, dünyadakiler av kapasitesini biliyor, stokları da hemen hemen biliyor “Kardeşim, senin bu stoklardan çekeceğin balık miktarı bu, tonajını doldurduğunda bağla tekneni, git çoluk çocuğunun yanına.” diyor. Biz de diyoruz ki, evet Türkiye’ye neden uymasın? Şu andaki yasamız, son çıkan Su Ürünleri Kanunu -Allah razı olsun çıkaranlara, destek verenlere- diyor ki: “Bölgesel balıkçılığa ve kota uygulamasına geçebilirsiniz.” Bu da nedir? Sürdürülebilirlik adına uygulanabilecek bir kota sistemidir. İnanın balıkçıların söylediği çok doğru, 15-20’şer milyon liralık paralarla yatırım yapıyorlar ama yatırımın karşılığında denizde balık varsa değerli, denizde balık yoksa o yatırımın karşılığı yok. Onun için, ben şuna da inanıyorum: Bütün balıkçılar aslında sürdürülebilirliği yapmak, uygulamak istiyor. Burada Bakanlığın biraz daha elini taşın altına koyarak, bütün balıkçılarla, bütün paydaşlarla toplantı yaparak nasıl bir çözüm yoluna gidilir, sürdürülebilirlik nasıl sağlanır... Her tarafı yasak etmekle değil, doğru çözümlerle balıkçılığı yaparsak ben diyorum ki hem denizlerimiz rahat eder hem balıkçılarımız rahat eder hem de balıklar kaçabilecek yer bulduğu gibi, sürdürülebilirliği sağlayacak stokların kendisini yenilemesini sağlamış olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Emine Gülizar Emecan, İstanbul Milletvekilimiz.

Buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben 3 birliğin sunumu için de teşekkür ediyorum hepinize. Hakikaten, özellikle Komisyonumuzun da konusu olan müsilağdan en fazla etkilenen sektör balıkçılık sektörü oldu, sunumlardan bunu çok daha iyi anladık ve bunun üzerine politikaların da kesinlikle üretilmesi gerekiyor.

Ben sondan başlayarak başa doğru gitmek istiyorum açıkçası. Sayın Kul’un sunumundan bir soru sormak istiyorum. “Balıkçılığın yüzde 90’ı endüstriyel yani gırgır ve trolle yapılan balıkçılık.” dediniz. Marmara’nın rakamı mı yüzde 90 yoksa Türkiye genelinde mi?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Türkiye genelinde yüzde 90.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Marmara da dâhil anladığım kadarıyla.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Marmara dâhil, evet.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Şimdi, tabii, gırgır ve trolle yapılan avcılığın biraz daha agresif olduğu, yasa dışı avcılığın küçük balıkçılığı öldürdüğüyle ilgili sonuç olarak bizlerin de kafasında bir ön yargı var yani bunu itiraf etmemiz gerekiyor ama bundan yapılmaması anlamını çıkarmayın, bu söylediğimden yani karşı olduğumuz için değil ama... Tekrara girmek istemiyorum, hakikaten konuşulan şeyler önemli, bu anlamda sürdürülebilirlik, belki tekrar bir... Mesela Su Ürünleri Yasası çıktı, memnun olduğunuzu söylediniz ama o yasanın biz bazı konularda eksik olduğunu da

düşünüyoruz muhalefet partisi olarak ve muhalefetimizi de yaptık o dönemde. Sizin söylediğiniz “Acil, balıkçılık politikasına ihtiyacımız var.” sözü de bu yasanın çok yeterli olmadığını, aslında belki yeni eklemeler, değiştirmek demeyelim de belki yeni eklemeler yapılması gerektiğini gösteriyor. Bütün tarafların bir arada olduğu, birlikte tartıştığı, denizdeki müsilağ sorunundan belki, hem ona bağlı hem de bağımsız olarak balıkçılığın yeniden bir ele alınması gerektiğini ben görüyorum yapmış olduğunuz açıklamalardan.

Bu yasa dışı avcılık ve bilinçsiz avlanma... Yani bizde neden öyle bir algı oluştu? Daha önce belki denetimlerin biraz eksik yapılması belki biraz agresif yapılması. Bugün, anladığım kadarıyla, biraz daha bu noktada çalışmalar iyi ama küçük balıkçılar yapılan bu çalışmalardan memnun mu? Yani mesela şu anda yürütülen denetimlerden siz memnun musunuz bu anlamda, size şu andaki etkisi nedir? Bu soruma da bir cevap verirsiniz sevinirim.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Şimdi “Denetimler hiç yapılmıyor.” dersek haksızlık etmiş oluruz. Denetimler yapılıyor ama yeterli mi? Maalesef, büyük bir alanımız var. Tabii yeterli değil ama son günlerde, bizim Genel Müdülden aldığımız bilgilere göre, çok iyi, koruma kontrol tekneleri yapılıyor, içine de personel konulduğu zaman denetimler dört dörtlük olacaktır. Bu konudan da şu anda umutluyuz, bu tekneler olup denize açılmasından ama şu anda yüzde yüz yeterli dersek denize de haksızlık yapmış oluruz. Evet, yapılıyor yani denetimlerimiz yapılıyor.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Burada çok özür dileyerek...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Tabii.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Şimdi küçük balıkçı ile sportif balıkçıyı karıştırmayalım. Şimdi, şöyle bir şey var: Adam oltasını alıyor, Boğaz’a geliyor, oltayı atıyor. Ben hadi bir önlük giyeyim doktor olabilir miyim veya bir öğretmen olabilir miyim ama her önüne gelen bu denize paydaş oluyor. Avrupa’da bir oltayı alıp gittiğin zaman diyor ki sana: “1 kilo tutabilirsin bu denizden.” 15 Nisandan sonra biz oltaları denize atıyoruz mesela. Biz bunu tartışmıyoruz. Neden? Gerek yok, insanlar hobisini yapsın, zevkini alsın. 15 Nisandan sonra bu balık havyarlı, ben istesem bunun şeyini yaparım yani, çıkartırım “Tutulmayacak.” derim. Ya, ben o keyfe de karışmam, adam gitsin oltasını atsin ama dün akşam televizyona çıkarmışlar, çağırmışlar basını “Ya, bunlar var ya, bizim balıkları...” Ben yüzyıllardır buradayım, yüzyıllardır burada balık tutuyorum. Sen keyif yapmaya geldin, oltayı attın, bir de kabiliyetsizsin, tutamıyorsun “Hep bunlar tutuyor.” diyorsun, milleti de şey yapıyorsun. Diyorum ki balıkçıyım ben, böyle yapıyor bana. Niye böyle yapıyorsun, bu benim mesleğim diyorum. Yani onları da yaşıyoruz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Biz orada değiliz, o değil, “küçük balıkçılık” derken aile balıkçılığı, teknelerle yapılan balıkçılık.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Biz o insanlarla beraberiz. Ben 100 kasa balık tuttuğumda, o küçük tekne geldiğinde çıkartıp tekneden 5 kasa balık atıyorum ki içine hadi bunu alın, sizin masrafınız çıkmamıştır bu da bizden olsun diye. Biz kimseyi geri çevirmemiştir. Dediğim gibi, son zamanlarda yeni nesil geldi, büyüklerimiz öyle yapardı, biz öyle gördük, 3-5 kasa verirdi ama yeni nesil hop düğmeye basıyor “Çekil oradan.” dedikleri de oluyor, bunu da söyleyeyim, yalan demeyeyim, bununla da karşılaşılıyor ama insan yapısı, başka bir şey değil ama birbirimize sahip çıkacağız, sportif amaçlıyla karıştırmayacağız. Kesinlikle küçük balıkçı mağdur olmasın, diyorum, yani, biz aynı tavanın balığıyız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Benim kastettiğim kesinlikle o değildi. Ben Sayın Özkaya'yı muhatap alarak, onun temsil ettiği balıkçıları muhatap alarak sormuştum sorumu yani olta balıkçılığı bizim gündemimizde olan bir konu değil, onu söyleyeyim. Dediğim gibi, karşı değiliz onu söyleyeyim ama bugüne kadar denetimlerin eksik yapılmış olması, sonuçta yanlış balıkçılık yapılmış olması Marmara'yı etkilemiş nokta. Yani bu bir gerçek. Şimdi, bunun üzerine bu günden sonra ne yapabiliriz? Hem sizin sektörünüzü desteklemek -bakın, desteklemek- adına hem de sizin sektörünüzü... Biz burada Komisyon olarak muhalefetiyle iktidarıyla zaten bunu arıyoruz.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Sayın Vekilim, çok özür dilerim, bizim teknede 4 tane cihaz var; BAGİS, AİS, VMS, bir tane daha vardı, adını unuttum, yani takip modülü, benim aldığım mazottan tutun, limana girer çıkarken nereye demir attım, beni buradan, Ankara'dan izliyor yani eskisi gibi değil, her şey değişti; bir yere gidemem, adım atamam. Bana telefon açıyor yani özellikle açıyor mesela Daire Başkanı arıyor “Neredesin?” Bak, sen buradaymışsın, izliyorum buradan.” diyor, onlarla da karşılaşıyoruz yani artık bizi görebiliyorlar, denetim çok arttı. Ha, rahatsız olan da var, olmayan da var. Ne kadar iyi? Bunu bize gelecek gösterecek. Dediğim gibi, biz de bir şeyler olsun istiyoruz, biz de “Denizi harhur bitirelim.” demiyoruz ama dediğim gibi, içimizde farklı insan var, işte küçüğü, büyüğü tutmayalım, idare edelim, yapalım ama nereye kadar? Çok tekne var, hangisini idare edeceksin? Birine “Böyle olması lazım.” diyorum, biri “Çok iyi yapmışsın, iyi olur.” diyor, diğeri “Sen bunu niye söyledin?” diyor, ya ben de şaşırıyorum. Gerçekten Başkanlık yapmak balıkçılığa da zor yani ne bileyim Marmara'yı yasak ederseniz ben istifa edeceğim, gideceğim, sakın ha.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yok. Sonuçta, 200-250 bin kişinin istihdam edildiği bir sektörden bahsediyorsunuz, o anlamda hakikaten önemli.

Şimdi, midye yetiştiriciliğiyle ilgili... Yani midye yetiştiriciliğinin özellikle Marmara Denizi'nin, deniz suyunun temizlenmesi açısından önemli olduğunu biz o yapmış olduğumuz gezideki ziyaretimizde de dinledik, gördük. Yani sonuç olarak desteklenmesi gerekiyorsa bu Komisyondan zaten o karar çıkacaktır mutlaka. Ben de takip ediyorum yani bende çok merak uyandıran bir alan oldu bu midye yetiştiriciliği. Ayrıca, özellikle, çiftlik balığı yetiştiriciliğinin denizlere vermiş olduğu bir kirlilik var. Yani bir de böyle bir sorun var, bunun midye yetiştiriciliğiyle birlikte tolere edilip edilemeyeceği konusu mesela bende merak konusuydu. Geçen hafta, Profesör Doktor Yeşim Büyükaş yapmış olduğu sunumda bununla ilgili bir konuya da değindi. Yani midye yetiştiriciliği, balık yetiştiriciliğinin bir arada olmasıyla denizlerin kirlenmesi ya da korunması anlamında daha dengeli bir üretim yapılabileceğini söyledi. Siz, buna katılır mısınız, ne düşünüyorsunuz?

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Kesinlikle katılıyoruz.

Şimdi, zaten önce şeyi söyleyeyim, keşke dalma imkânınız olsaydı da altını bir görseydiniz. İnanın, Marmara'da olmayan bütün balıklar, çeşit çeşit. Sayın Başkanım söylüyorum, bu tür çiftlikler var ya koruma alanı. Yani midye çiftlikleri, balık çiftlikleri. Kesinlikle oraya dalma şeyleri yapıyor, turlar geliyorlar. Binbir türlü, Marmara'da, hiçbir tarafta göremeyeceğiniz şeyleri orada görüyorsunuz.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ ÇANAKKALE TEKİRDAĞ BÖLGE BİRLİĞİ BAŞKANI NACİ KARABİBER – Ben de görmüyorum hocam...

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Gösterelim size Başkanım, gösterelim. Ben gösteririm kesinlikle, yarın gösterelim mesela.

Sayın Vekilim, “polikültür üretimi” diyorsunuz yani yetiştiricilik yanında... Bir sefer “kırletme” demeyelim de.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Birlikte üretilmesi.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Yani yapılan her faaliyetin bir etkisi var, etkimiz oluyor, etkimiz yok diyemeyiz.

Şimdi, en büyük şey yem, yemler gerçekten dolarla geliyor. Yani adam onu kameralarla izliyor, kafesinin dibine geldiğinde kesiyor. Yani “Hiçbir türlü bizim denize etkimiz yok.” diyemeyiz, o canlı onu alıyor, bir etkisi var, mutlaka bir çıktısı var. Polikültür üretimi Bakanlığımız da destekliyor yani bunu bize ısrarla öneriyorlar, bizim de zaten onlardan bu tür taleplerimiz çok ve yapanlar da var. Şu anda, Karadeniz’de başladık, Muğla’da başladık, polikültür üretimi yani midye yetiştirici çiftliklerinin kenarlarına akıntı yönüne göre suyun giriş ve çıkışlarına böyle midye şeyleri kurmak iyi, örnekleri var tabii.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Bu arada, mazot fiyatlarının etkisi hakikaten önemli ve üzücü çok hızlı bir şekilde artmış olması birçok sektörü, sayın vekilimizin söylediği gibi tarım sektörünü de çok fazla etkiledi. Yani belki hem denizcilikte hem de tarımda yeni önlemlerin alınması gerekiyor, bunu biz de dile getireceğiz mutlaka.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK - Mazota geçen sene...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Evet, farkındayız. Mazot değil tabii tek başına artan şu an Türkiye’de, birçok şeyin, işte doların artması, birçok şeyin fiyatının artması... Yani şimdi oraya, o konulara girmeyelim ama mazot fiyatının artmış olmasının sektörün üzerindeki etkisini anlayabiliyoruz.

Ben, son olarak müsilaajla ilgili bir soru sormak istiyorum. Özellikle, en fazla ve en hızlı etkilenen sektör balıkçılık sektörü olduğuna göre... Çünkü müsilaaj denizi kapladığı anda işte lavraların, yumurtaların üstünün kaplanması, denizin oksijen, güneş ışığıyla arasına bir set verilmesi, işte balık popülasyonunun azalması derken... Sizden önceki sunum yapan bazı bilim insanlarının da bize söylemiş olduğu, öneriler bölümünde söylemiş olduğu bir şey; acilen bir erken uyarı sisteminin kurulması. Yani evet, müsilaaj olmasın diye kirlilikle mücadele, uzun vadeli önlemler tabii ki bizim Komisyonumuzun konusu ama kısa vadede de eğer kasımda tekrar müsilaaj bekleniyorsa, mesela böyle bir beklenti varsa ya da başka bir ayda, bir erken uyarı sistemiyle denizin yüzeyinin tamamen kaplanmadan, onun fark edilip temizleme işleminin hızlı bir şekilde başlaması; bu konuda ne düşünürsünüz? Ben 3 birliğe de bu konuyu sormak istiyorum yani faydası olur mu balıkçılık için?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Çok özür dilerim, ben bu konuda bir söz alayım.

Ben, bir toplantıya gittim bundan bir buçuk ay önce, İstanbul’daydı TAGEM’in toplantısı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü. “I-FISH” diye balık izleme cihazları yaptılar, birçok bölgeye de koydular, Karadeniz’de var, Marmara’nın girişinde var, birkaç yerde var. Bu cihazın içinde bir kamera var, sonar var, balıkların nasıl göç yaptığı hatta su üstü radarı var, kim nereden, ne geliyor. Orada, bu salıyı gördüm ben yani o kameranın içinde gördüm. Yani TAGEM’le bir proje geliştirilebilirse, o cihazdan başka getirilebilirse, o bazı noktalara konulabilir. Genelde Marmara’nın kıyısında oluyor, bir noktada var hatta onun görüntüleri biraz o kurulum şirketinden, yazılım şirketinden geç geliyormuş, o istenebilir. O, çok iyi bir proje aslında, orada o balıkların geçişi, işte

müsilağın nasıl geleceği... Hatta gerekirse, işi bittiyse Karadeniz’dekiler alınıp Marmara’nın belli bir noktasına konulabilir; Su Ürünleri Genel Müdürüm onlarla herhâlde iletişime geçer, bu konuyu çözer diye düşünüyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yani “Kaza geliyorum demez.” sözüne karşılık müsilağ “Geliyorum.” diyor. O gelişi hani önceden...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – O kameradan görebiliriz yani bize yol gösterebilir. Yani hiç değilse o göstersiz yani afaki biri söyleyip de göstermesin “Kasımda olacak.” diye. Balık satılmıyor efendim, yani gerçekten insanlar etkileniyor, siz bile etkilenirsiniz, ya ben bile kendim şüphe etmeye başlıyorum acaba yemesem mi.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Haklısınız, doğru.

SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI RAMAZAN ÖZKAYA – Evet, biz de katılıyoruz arkadaşımıza.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Katılıyorsunuz. Yani “Bu erken uyarı sisteminin etkisi ve faydası olur, yapılması lazım.” diyorsunuz.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ –Erken uyarı sistemi olduğunda biz belki hasat yapacağız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Tabii, deşarjın dışında bakın. Bu sorum zaten... Bu derin deşarj konusu problem, arıtma tesislerinin, sanayi tesislerindeki arıtmaların kurulması; bunların zaten yapılması gerekiyor ama bunlar hep uzun vadede yapılacak şeyler, bu benim söylediğim daha kısa vadede, en azından balıkçılığı kurtaracak bir önlem olabilir belki.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Depremi önleyemiyoruz ama müsilağı önleyebiliriz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Evet, önleyebiliriz.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, İzmir Milletvekilimiz Sayın Hasan Kalyoncu, buyurun efendim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Sunumlarınız için sizlere de teşekkürlerimi sunuyorum.

Şimdi, balıkçılığın müsilağ üzerinde etkili olduğu söyleniyor, aşırı avlanma vesaire fakat şimdi ekosistemde bir şeyler değiştiği zaman, taşları yerinden oynattığınız zaman bu birbirini tetikleyen reaksiyonlar şeklinde devam ediyor. Yani bu bir süreç beraberinde getirir fakat benim merak ettiğim bir şey var, az önce bu lodos ve karayelden girdiniz, oradan soracağız.

Şimdi, Marmara Denizi’nde 2,5 santigrat derece yükselme var, bu oradaki balıkların üreme alanlarını ve balıkların tercihlerini değiştiriyor mu, değiştirmiyor mu? Yani bir de şöyle bir şey var: Şimdi, avlanmadan bahsediyoruz, benim açımdan baktığınız zaman yani balıkçılık en azından, hayvancılık kadar önemli ülke açısından. Bu sebeple, şimdi 2,5 derece, iklim değişikliğinin devamında bu artacak, artış gösterdiği zaman hangi balık türleri oralarda bulunmaya... Mesela, hamsiyi ilerleyen süreçlerde bizim Doğu Karadeniz sahillerinde mi bulacağız yoksa Rusya’dan mı getirmeceğiz? Yani balıkçılık sektörü, bu iklim değişikliği, rüzgârların değişimi ve su sıcaklığının artışıyla Marmara’da nasıl etkileniyor? Birinci sorum bu.

İkincisi, bu müsilaj üzerinde direkt aslında yani kirlilemediğiniz zaman aşırı avcılık yaparsanız yine ekosistemde taşları yerinden oynatırsınız. Aşırı avcılık ve kaçak avcılık, bunların hepsine zaten karşıyız. Bakanlık da bunu denetliyor, en son Su Ürünleri Kanunu’nu da bayağı yaptırım getirdi. Sizce müsilajın üzerinde balıkçılığın etkisi var mı? Siz sektörden olduğunuz için soruyorum, benim bildiğim bir konu da sizden de duymak istiyorum. Ben sorularımın böyle hepsini sorayım, ondan sonra arkadaşlar cevap versin, karşılıklı da olabilir, fark etmez ama ben sormaya başlamışken devam edeyim.

Şimdi, buradaki Komisyonun tek amacı Marmara değil, bazen bunu kaçırıyoruz. Diğer denizlerimizde, mesela İzmir Körfezi’nde de benzer olay var. İzmir Körfezi’nde zaman zaman “red tide” olayları var. Şimdi, İzmir Körfezi’nde en son ne var? Deniz marulu çoğalması var. Deniz marulu da normalde diğer dünya ülkelerinde salatada kullanılan, yenilebilen, tüketilebilen bir bitki. Deniz marulu aşırı derecede çoğaldı, aslında müsilajla benzer etkilere sahip. Müsilaj da organizmaların bir şekilde, ya rekabet ya da stres koşulları altında üretildiği ve daha sonra içerisine diğerlerinin katıldığı bir madde.

Şimdi, bu diğer denizlerimizde de görülüyor, bunun yanında iç sularımızda da var. Şimdi, siz sadece denizlerdeki balıkçıları temsil etmiyorsunuz değil mi, iç su balıkçılığında da üretimde var mısınız yani onu da bir sorayım ben?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
MURAT KUL – Ben genelde denizi... Yani bildiğim, uzmanlık alanım o.

HASAN KALYONCU (İzmir) – İç su balıkçıları yok mu, burada yok mu?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI
MURAT KUL – Yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) – O zaman soruma devam edeyim, şimdi, göllerde de benzer durumumuz var. Demin, az önce Sayın Genel Müdürüme bir şey sordum bu konuda. Su azalmasıyla iç su balıkçılığında da azalma var, barajlarda su azaldığı için birçok balıkçının da üretimi durdurması durumu söz konusu. Bunun yanında aynı ötrofikasyon olayı iç sularımızda da tetiklenmeye başladı. Bunun sebeplerinden biri de şu: Şu anda özellikle kurak mevsimlerde bizim akarsularımızda arıtma tesisinden gelen sular akmaya başladı çünkü doğal kaynaklarımız kurumaya başladı. Bu sefer sadece atık su arıtma tesislerinden çıkan sular geliyor ve göllerimizde su miktarı azaldığı zaman kirliliğin bir yoğunlaşması da söz konusu. İç su balıkçılığının da üretimde epeyce yeri var galiba Türkiye’de yani iç su balıkçılığı da çok önemli. Bununla ilgili bir önlem veya iç su balıkçılarının problemlerini anlatacak kimse var mı? Bu konuyu da soruyorum çünkü müsilaj olayı Marmara’da görüldü ama ülkemizin birçok yerinde ötrofikasyon sonucu oluşan deniz marulu oluşumu; “red tide”, içeride, iç sularda siyanobakteri kaynaklı toksik oluşumlar; bunların hepsini biz yaşıyoruz. Şu anda göllerimizde, doğal göllerimizde de benzer sorunlar çıkmaya başladı.

Şimdi, diğer bir sorum, balıkçılık açısından sordum, bir de deniz, su ürünleri açısından... Bu sıcaklık değişimlerinin midye yetiştiriciliği ve diğer denizel ürünler açısından etkisi ne olacak? Ayrıca bu sıcaklık değişikliğinin devamında gelecek yıllarda... Bunu daha önce dile de getirdim, Sayın Bakana da söyledim burada, zaman zaman da söylüyorum. Şimdi, buharlaşma hızı artıyor, Karadeniz’e nehirlerle gelen tatlı su miktarı azalıyor, Karadeniz’in tuzluluk oranı da yükselmeye başlıyor. Mesela Marmara’da bunu gözleyebilirsiniz aslında, tuzluluktan hiç bahsedilmiyor da Marmara’da tuzluluk değişimleri var mı? Mesela buraya sunuma geldi arkadaşlar, sordum: “Elinizde kimyasal analiz var mı?” Hiç kimse kimyasal analiz göstermedi ama tuzluluk değişimi var mı acaba? Bu değişimler hem balıklar açısından hem diğer su ürünleri yetiştiriciliği açısından sektörü nasıl etkiliyor yani bu sektörü nasıl etkiliyor?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Sayın Vekilim, bunlara, hepsine sırayla ben de gitsem. Biz balıkçıyız yani o kadar... Balık hafızası var bizde. Yazdım, buraya not aldım.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Birisi yazsaydı...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Yazdım yazdım, yazıyorum da...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tek tek mi devam edeyim? İki sorum var.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Tamam Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – İki sorum var; bunlardan birincisi, Marmara havzasında denizden tatlı su elde edilmesi balıkçıları etkiliyor mu? “Neden?” diyeceksiniz, atık olarak tuz geri nereye boşaltılıyor Marmara Denizi’ne mi boşaltıyor? Çünkü bir ara İstanbul Belediyesinin böyle projeleri de vardı. O atık tuzu nereye boşaltacaklarını merak ediyorum ben, asıl problem o yani çünkü suyu arıttığı zaman atık bir tuz oluşumu var. Bunu nereye boşaltıyor? Marmara’nın içine muhtemelen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Kocaeli’ye sormak lazım...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Vallahi soruyoruz, ister Kocaeli’ye ister İstanbul’a ister başka yere, her yere soruyoruz.

Şimdi, balıkçılığa etkileri açısından soruyorum. Bir de bu erken uyarı sistemleri... Burada hocalarımız da söylüyor işte, erken uyarı sistemi, erken uyarı sistemi... Bence balıkçılar erken uyarı sistemi zaten.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Evet, burada haklısınız, doğru.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Balıkçılara sordukları zaman, dipte, yüzeye çıkan zaten dipten oluşunların yüzeye doğru gelişme şeyi, yüzeyde ölü, balıkçıya sorsanız...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Uzun bir süre olmayacağını düşünüyoruz biz.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Balıkçıya sorsalar erken uyarı sistemi olarak balıkçılar çalışıyor zaten, onu söylerler, onda hiçbir sıkıntı yok. Yani bu erken uyarı sistemleri çok da bir şeyi değiştirmeyecek, deniz yüzeyi ne hâlde, bu da on beş gün sürüyor.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Resmi olacak belki.

HASAN KALYONCU (İzmir) – On beş gün sürüyor.

Şimdi, İstanbul’daki yüzey temizliğine baktı, on beş gün içerisinde yüzey temizlendi, gitti. Zaten aşağıdaki önemli, bizi ilgilendiren temizlemediğimiz kısım. Mesela şu anda İzmir Körfezi’nde de benzeri var. Yüzeydeki deniz marulunu topluyor, aşağıdaki devam ediyor.

Teşekkür ediyorum efendim.

Atlayacağız bir şey olursa ben müdahale ederim.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Sıkıntı yok.

Sayın Vekilim, tabii, ilk üçe cevap vereceğim, dördüncüye “Balıkçyıym, uzmanlık alanım.” der, su ürünleri mühendisleri, arkadaşlarımız verir.

Evet, iklimsel sıcaklık, deniz suyu sıcaklığı... Balıklarımız bir kere Marmara'ya havyar dökmüyor, havyarını bizim balıkçının eski tabiriyle... Bir Balık Hali eski Müdürü var, Deveciyan diye, 1965-70 yıllarında bir kitap yazmış, inşallah o kitabı bir okursunuz. “Balıkların çıkışı vardır, anavasya ve dönüşü, katavasya.” demiş orada. Anavasyada balıklar havyarını dökmeye Karadeniz'e gidiyor. Neden? Marmara ve Ege ısındığı için -bizim orada “yayla tabiri” derler, serine gider- serine gidiyor, orada havyarını dökmeye gidiyor, orada milyonlarca havyar döküyor, birkaç tanesi... Tabii ki iklimsel baktığınız zaman Ege ısındı, Akdeniz ısındı, Kızıldeniz'deki balık, balon balığı Akdeniz'e geldi; Akdeniz'deki, Ege'deki balık Marmara'ya geldi. Geçenlerde bir arkadaşımız av attı, içinden 1.500 kasa bu “benekli tombik” dediğimiz, orada çıkan, palamuda benzeyen bir balık çıktı yani Marmara'da görülmemiş bir şey bu. Karadeniz'e gitti, dönüşte yakaladı bunu yani bu, sıcaklanmayla beraber Karadeniz'e geçiyor.

Hamsi tartışılır, hamsi şöyle tartışılır: Ben HES'lere karşı değilim, tabii ki olacak, ülkemiz gelişsin ama eskiden bu akarsular akardı, akarsular aktığında özellikle hamsi, akarsuların aktığı yere gelirdi, oradan planktonlar, yemler dağlardan gelir, toprakların içinden gelir...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ama orada müdahale edeyim, düzelteyim. HES'ler akışı önlemiyor zaten, yatağı değiştiriyor, hamsi de içeri girmediği için sorun yok orada. O, iklim değişikliğinden kaynaklı.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Şimdi, Sayın Vekilim, dereler eskisi gibi de akıyor. O hayvan eskiden oralarda durabiliyordu...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Çamur akıyor, çamur! Dere var, su yok.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Hava var, yağmur yok; aynı hesap.

Siz devam edin efendim.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – ...biraz daha göçü yavaş gidiyordu. Bu balık genelde göç eder, sabit bir yerde durmaz. Gürcistan'a gider, oradan tekrar döner, Bulgaristan'dan, İğneada'dan gelir. Mesela hamsi dört yıl yaşar, insanlar bunu bilmez, en fazla beş yıl yaşar, Genel Müdürüm yanılmıyorsa, yanlışım yoksa. Mesela biz küçük hamsiyi tutmaya karşıyız, tabii ki tutmayacağız ama iri hamsiyi kesinlikle tutmamız lazım çünkü üç yıl sonra, dört yıl sonra bu hayvan ölecek, yaşamayacak. Bir şekil bunu kazandırmamız lazım, belki balık unu yapacağız, balık yağı yapacağız, halkımıza sunacağız, bir şekil kazandırmamız lazım. Ama dediğim gibi ısınmayla beraber denizde, işte, geçen gün...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Isınma Marmara Denizi'nde balıkçılık açısından neleri değiştirdi?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Yani mesela uzun yıllardır kılıç balığı görmedik, kılıç balığını yakaladık Boğaz'da, işte, “tombik balığı” dediğimiz balığı yakaladık. Yani ısınmanın zararı da olabilir, iyi bir etkisi de olabilir, aşağıdaki balıklar yukarıya gelmiş olabilir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Onlara “istilacı türler” diyoruz zaten.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL - Ben yıllardır bunu söylüyorum: İklimsel. Her şeyden önce işte hep bize, balıkçıya suç attılar: İşte “Denizleri bitirdiniz, denizleri şöyle yaptınız...” Göçler gerçekten değişti. Baktığınız zaman, ekim ayında, kasım ayında havalar çok sıcak gitti yani bu sıcak gitmeyle beraber balıklar göç almadı veya balıklar o kıyı bandında durmadı, serin yerler aramaya başladı, ya Rusya'ya gitti, tekrardan geri geldi. Mesela, örnek vereyim: Geçen sene İğneada'da hamsi oldu boğaz bölgesinde. Neden oldu?

Aşırı derecede poyraz rüzgârı esti, deniz suyu 20 dereceyken 10 dereceye kadar düştü, balık o soğukluğa geldi, bunları da yaşadık. Ama bir o kadar da lodos Marmara’da esti, müsilağ oldu, oradaki balıklar... Burada tamamen bir denge var. Dengeyi ne yaptık? Baktığınız zaman, eskiden Marmara’da o havzada 8-9 milyon kişi yaşıyordu, şimdi 30-40 milyon kişi o havzada yaşıyor, bütün atıklar oraya gidiyor. Işık kirliliği... Mesela, baktığımız zaman, balık ışıktan çok etkilenir, göç yolunu değiştirir. Eskiden sahillerde bu kadar ışık yanmazdı, bunlar değişti. Bunlar bizim için tabii ki büyük etken. Bizim zararımız yok mu, biz dört dörtlük müyüz? Biz dört dörtlük değiliz, dört üçlüz, bizim de yanlışlarımız var, bizim de yanlış yaptığımız yerler var -balıkçı arkadaşım fazla yok, bunu söylüyorum, yine beni taşlarlar dediğim gibi- ama aklın yolu bir, balığın olması için bizim de olmamız lazım, bir şekilde dengede tutmamız lazım. İklimsel... Biz ne için buradayız? Marmara’yı daha sıcak yapmayalım, dereleri akıtmayalım denizlere diye buradayız hepimiz. Ama dediğim gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı diyor ki: “Bana kırk sekiz saat sonra gel.” Niye geleyim? “Bütün pisliği yaptınız, tekneye, depoya doldurdunuz, denize atarsınız, gelin.” diyor. Ya, bütün Marmara’nın Marmara’ya akıyor, beni niye çağırıyorsunuz? Eskiden on beş günde bir çağırıyordu beni.

HASAN KALYONCU (İzmir) – O öyle olmaz yani öbür taraflar öyle diye sizi de çağırmayacak değil, çağırması güzel bir şey.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL - Sayın Vekilim, şöyle de var: Altyapı yok, kanun çıkarıyoruz. Mesela diyor ki bana: “Pisliği getir, limanlarda ver.” Tamam, vereyim. Tanklarımız eskisi gibi değil, büyük. Tekneyle çıktım boğazdan, o kâğıdım da bitmiş, on beş gün dolmuş, o kâğıdı almam gerekiyor, pisliği vermeme gerekiyor. İğneada Limanı’na gittim, dedim ki kooperatife: “Teknede şu pislik var, alın, kurtarayım. O kâğıdı bana vermeniz lazım, 24 bin lira cezası var.” “Git başımdan, alamam, benim depom yok.” dedi. Ya, ben nereye vereceğim? Belediyeye gittim, “Bana bir vidanjör gönderin, bu pisliği alsın, evrakımı verin.” dedim “Benim vidanjörüm yok, Çorlu’dan vidanjör çağıracağım.” dedi. Ben balığı bıraktım, işi bıraktım, gemide 30 kişi var, pisliğin peşindeyim nereye nasıl vereceğim diye.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Balığa çıkmadan kenardayken o işlerin hepsini halledip öyle çıkın. Bak, ben sizin sorununuzu çözdüm.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL - Sayın Vekilim, bunu on beş gün yaparsanız bu balıkçı size duacı olur, ben de altına sizin isminizi yazacağım. Yani bunu on beş gün yaptırabilirsek gelmişken, müsilağı... Sayın Vekilim, bunu yaparsak, siz de destekçi olursanız, şu on beş gün...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Tank kapasitesiyle ilgili olarak... Personel sayısı...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Yeni tekneler büyük şimdi Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Genel Müdürüm burada. Bunu Çevre ve Şehirciliğe iletir herhâlde, o konuda...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Ben gittim, Genel Müdürümle görüştüm Çevre ve Şehircilik Bakanlığında.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Balığı bırakıyorsunuz, pisliğin peşine düşünüyorsunuz.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Evet, balığı, işimizi gücümüzü bırakıyoruz, bunu nereye versek diye uğraşıyoruz çünkü Sayın Vekilim, 24 bin lira, az bir para değil ki... Arabayla radara girseniz 350 lira cezası var, biz o pis suyu vermedik diye 24 bin lira ceza. Zaten ne kazanıyoruz denizden? Balığı koyduğumuz kutu

var ya, strafor kutu; inanın, dolar çıktı, 8,5 lira oldu. Bin kasa balık tutsam 8,5 lira onu koymak için fabrikaya veriyorum. Giresun'dan kamyon buraya 8,5 liraya geliyor yani 18,5 lira. Satılıyor, balığından adam yüzde 13 komisyon alıyor, yüzde 13'ü de ona veriyorum. Yani 100 bin liralık balık sattığım zaman bana 50 bin lirası kalıyor, 50 bin lirasını veriyorum. Mazotu söylemedim... Çalışanlar 4 bin lira, 5 bin lira... Dediğim gibi, bizde de sıkıntı büyük. SSK'lı adam çalıştırmaya çalışıyorum, adam gelmiş, yeşil kartı var, nasıl çalıştırırım? Birisi geliyor... Yani sıkıntı büyük.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Genel Müdüre iletirseniz sıkıntıları çözer.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Sayın Genel Müdürüm biliyor, hep anlatıyorum ama işte çözüm sizde Sayın Vekilim.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bizde niye? Vekillerde en fazla kanun çıkarma var.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ortalama kaç günde deponuz doluyor? Yani on beş günden fazla bir süre olmalı ki on beş gün...

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – On-on beş gün... Kocaman depolarımız var. İşte, mutfak hesap etmiş adamlar... Yani denizde o kadar adam her gün banyo yapmıyor ki, iki günde, üç günde bir banyo yapıyor, kullandığı kocaman bir deposu var, ona baktığınız zaman... Her şeyi bıraktık, bizim deponun şeyine düştük yani. “Kırk sekiz saatte gelin.” diyor ya, böyle bir şey olur mu Sayın Vekilim?

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Pardon, özür diliyorum da biraz karşılıklı sohbete döndü gibi gözüküyor. Ben kısa bir müdahale edeyim müsaadeniz olursa...

Hasan Hocam, yalnız bu işin sorumlusu sizsiniz gibi geliyor bana...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Soruları sordum, soruya cevap vermedi geçti, tankeri...

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Bir sürü soru sordunuz deminden beri Hasan Hocam.

Buyurun.

SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ MERKEZ BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKAN YARDIMCISI ÖZERDEM MALTAŞ – Şöyle: Tabii, küresel ısınma iç suları da etkiledi, denizlerimizi de etkiledi, doğru. İç sularda da şöyle: Biz yetiştiricilik yapıyoruz, üretim var. Olan yerlerde verilen alanlar çok azaltıldı, biz de o alanlarda yapmamaya çalışıyoruz. Sistemler değişiyor, balık türleri de değişiyor, yetiştirilen türler de değişiyor. Atıyorum, mesela alabalık yetiştirdiğimiz yerlerde artık yapamıyoruz, daha sıcak iklimde yetişen, sıcak sularda yetişen türleri yapıyoruz. Tabii, sistemler değişti, yarı kapalı gibi sistemler düşünmeye başladık. İşte, sağ olsun Bakanlığımız da bu konuda ilave destek veriyor yani kapalı sistemlerde, yarı kapalı sistemlerde yetiştiricilik yaparsanız ilave destek veriyorlar, biz de bunları kullanmaya çalışıyoruz. Denizlerde, mesela bütün Anadolu'da “Türk somonu” diye son iki yılda bir tür geliştirildi, -sağ olsun Bakanlığımız önyak oldu buna- ve yok satıyoruz yani Norveç somonunun amcası, oğlu gibi düşünün yani o türün bir... Şöyle: Onu biz Karadeniz'de yapıyoruz ve Karadeniz'in açıklarında yapıyoruz, iç sularımızdan balıklar buralara gidiyor yani yavru balıklar, yumurtalar büyüyor iç sularımızda, sonra -250 gram, 300 gram, 400 gram- bunlar denize iniyorlar ve Karadeniz'de, açık denizde bunları biz Türk somonu hâline getiriyoruz. İşte buralara giden balıklara iç sularda kapalı sistemler yapmaya başladık -yarı kapalı sistemler- ve destek olduğu için de şu anda ona uyum sağlamaya çalışıyoruz.

Teşekkür ediyorum.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – İlhami Bey bayağıdır bekliyor sabırla. Teşekkür ediyoruz İlhami Bey’e de size de Değerli Hocam.

Buyurun İlhami Bey.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum. İlerleyen saatler, yorulduk.

Şimdi, ben, Merkez Su Ürünleri Kooperatif Başkanımı geriye doğru bir döndürmek istiyorum, ta 6/11/2019’a. Kanunun çıktığı günü hatırlarsınız, gece yarısı bir kanun çıkardık burada hep beraber.

Ben öncelikle Sayın Genel Müdüre teşekkür ediyorum. Balıkçılıkla ilgili çok uzun yıllar sonra bir kanun çıktı, yapıldı bazı şeyler. Ama ben burada sizin bir üye kooperatifinizin sıkıntısını dile getirdim, hatırlıyorsunuz... Dedim “Başkan, golü yedin.” O cümleyi hatırladın mı? “Golü attılar sana, bu saatten sonra...” Yarım saat, kırk dakika sonra “Ya vekilim, doğruymuş, haklıymışsın...” Bu barınaklarla ilgili, maalesef işte serbest... Sadece kooperatiflerde değil, diğerleri de gelip şey yaptığı zaman “Alabilir.” ibaresi var. O gün biz çırpındık ama anlatamadık, aynen geçti. İbrahim Pehlivanoglu, bizim Süleymanpaşa Su Ürünleri Kooperatifi Başkanımız. O Süleymanpaşa’daki barınağı az kaldı belediyeye kaptırıyordu. Ben Sayın Genel Müdüre teşekkür ediyorum, geldiler buradan çözdüler işi, yoksa yereldeki baskıyla beraber belediye oraya başka işler yapacaktı. O zaman, bizim Merkez Su Ürünleri Kooperatifindeki arkadaşlarımız, balıkçılarımız, sizin üyeleriniz o geceki bizim mücadelemize rağmen... Sizler de sonradan müdahil oldunuz. Böyle bir anekdot var, bilginiz olsun. Ama iş çözüldü, Sayın Genel Müdüre teşekkür ediyorum hassasiyetinden dolayı ama Ankara’dan çözüldü. İnşallah, sizler böyle sıkıntılarla bir daha karşılaşmazsınız diyorum çünkü siz bu işi yapanlarınsınız, sizin teknelerinizi çekeceğiniz yerlere ihtiyacınız var ama birileri de oraları başka amaçlarla kullanacak. “Benim param var veya gücüm var.” deyip orada sizleri yok etmesine bizler göz yummayacağız.

Ayrıca, ben gelen 3 kooperatifimize de teşekkür ediyorum. O akşam büyük bir mücadele yine verdik -Sayın Genel Müdürüm burada- su ürünleri mühendisleriyle ilgili. Sizleri kutluyorum, su ürünleri mühendislerini istihdam ediyorsunuz. Ama kanunda çok zorlandık, son dakikada zar zor su ürünleri mühendisliğini de kanuna soktuk.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok, su bilimleri mühendisi...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Yok, su ürünleri mühendisi...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Beraberdik...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Hocam, sulandırma şimdi işi... Sayın Genel Müdürüm burada...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Tamam, beraberdik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – O gece saatlerce mücadele verdik burada, sizler de en sonunda “okay”lediniz. Ben o konuda da sizi kutluyorum, en azından gençlere ve eğitim alan böyle bir üniversitede...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – İlhami Hocam, ikisi de girmemiş Kanuna.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Girmedik maalesef, yer almadık.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Suçlular, hepsi karşı da o zaman. Biz, o gece, burada mücadele yaptık sonuna kadar. Biz mücadele yaptık ama sizin hakkınızı savunamadık o zaman, özür diliyoruz. Ama sizi kutluyorum su ürünleri mühendislerine vermiş olduğunuz değerden dolayı.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY - İlhami Bey, teşekkür ederiz de yine sataştınız yani.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Biz teşekkür ederiz Hocam, biz sadece doğruları söylüyoruz ve devam edeceğiz.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY - Evet, buyurun Hasan Hocam.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, o gün Komisyondaki toplantıda özellikle siz “su bilimleri mühendisi” diye bir şeyde ısrar ettiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Su ürünleri mühendisi o.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Hayır, tutanaklar var, tutanaklardan çıkartırız.

Su bilimleri mühendisliği sadece bir üniversitede, bir fakültede var, Türkiye’nin hiçbir yerinde yok. Bilimsel bir gerçek bu. Su ürünleri mühendisliğinden ayrı olarak, su bilimleri mühendislerini oraya getirip kanuna soksaydık eğer, su ürünleri mühendislerinin işi çok zor olacaktı.

Şimdi, bu fakülteden mezun olan çocuklar bize geliyorlar, diyorlar ki: “Bizim meslek tanımımız yok, biz hiçbir yere de başvuramıyoruz. Su ürünleri mühendisi kadrosu açıldığı zaman, su bilimleri mühendisleri buraya başvuramıyor.” Asıl problem şu: Türkiye’de meslek kanunları yok; su ürünleri mühendislerinin de yok, öbürünün de yok.

Bir şey daha söyleyip bitiriyorum. Öğretmenliğin de meslek kanunu yok. Onun için bu tip şeylerde hiç ısrar etmeyiniz Beyefendi.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY - Her iki vekilimize de teşekkür ediyoruz.

Başka söz alan milletvekilimiz herhâlde yok. Bayağı geniş bir müzakere oldu.

Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Merkez Birliğinden Özerdem Maltaş Bey’e, Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Özkaya Bey’e, Deniz Ürünleri Avcıları Üreticileri Merkez Birliği Başkan Yardımcısı Murat Kul Bey’e teşekkür ediyoruz sunumları için.

En azından balık konusunda epey bilgilendik, hamsinin yaşını öğrendik değil mi Hocam?

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Küçük de olsa bir bilgi vermemiz bizi mutlu etti.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Gayet güzeldi.

Teşekkür ediyoruz, çok sağ olun. Bundan sonra da inşallah çalışmalarımıza katkılarınızı bekleriz.

Çok sağ olun, var olun.

Evet, sunumu yapacak olan heyetimiz değişiyor arkadaşlar. Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünü dinleyeceğiz inşallah.

Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü yetkililerimize teşekkür ediyoruz; hoş geldiniz.

Genel Müdürüm buyurun.

III.- SUNUMLAR (Devam)

6.- *Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürü Mustafa Altuğ Atalay’ın, küresel ısınma, Marmara Denizi’nde balıkçılığın durumu ve müsailaj sorununa yönelik olarak Bakanlık olarak yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu.*

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Hoş bulduk, sağ olun.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim, değerli hazırun; Genel Müdürlüğüm ve şahsım adına saygıyla selamlıyorum sizleri.

Sayın vekillerim, sizler de bilirsiniz ki en son konuşmacı olmak biraz zordur. Neden? Çünkü her şey söyleniyor ama ben de, sizleri sıkmadan, söylenenlere mümkün olduğu kadar cevap vererek ve tekrara düşmeden anlatmaya çalışayım.

Birinci olarak, hani Marmara'ya girmeden dünyada durum ne, bunu açıklamak gerekiyor. “Küresel ısınma” dediğimiz şey aslında bir realite olarak karşımıza çıkıyor, bu yüz binlerce yıldır var; Anadolu eskiden buzullardaydı fakat son yıllarda bunun hızlandığını biliyoruz. Ancak bilimsel çalışmalar gösteriyor ki bu küresel ısınmadan dünyada en fazla etkilenecek yer; bir, Kuzey Kutbu, arkasından Karadeniz ve Akdeniz en öncelikli etkilenecek yerler. Bunun belirtileri de gözükmeye başladı; 1972 yılından bu yana Ege Denizi 1,61 santigrat derece, Sanayi Devrimi'nden bu yana Akdeniz 1,4 santigrat derece, Karadeniz son altmış yılda 2 santigrat derece, Marmara Denizi de son kırk beş-elli yılda 2,5 santigrat derece ısındı. Tabii, çok ciddi bir değişiklik bu ve önlenemiyor da. İnsanoğlu olarak bunu önlemek son derece zor.

Tabii ki ekosistem de değişiyor yani fauna ve flora, bitkisel ve hayvansal tür çeşitliliği de buna bağlı olarak değişiyor. Marmara'nın Akdenizleşmesinin yüzde 17 oranında tür çeşitliliği bakımından, Karadeniz'in de Akdenizleşmesinin yüzde 2,4 oranında gerçekleştiğini bilim adamları söylüyorlar. Bu oranlar bazı bölgelerde yüzde 2, bazı bölgelerde yüzde 2,4 olarak söyleniyor çalışmalarda ve istilacı tür sayısı, hepsi belki istilacı değil ama yabancı tür sayısı da 600'e ulaştı, bunlara planktonlar da dâhil. Yine Marmara Denizi'ne dönecek olursak; Marmara Denizi'nde 507 bitki türü, 36 deniz kuşu, 249 balık türü, 2 sürüngen türü, 6 memeli, mercan resifleri olmak üzere yaklaşık 3 bin farklı denizel tür yaşıyor. 2005 yılında yabancı tür sayısı 48'ken 2011 yılında 68'e çıktı, 2020 yılında da 126 yabancı istilacı tür Marmara'da görüldü.

Buradan balıkçılığa geçerseniz -bu genel bilgilerden sonra- son yirmi yılın balıkçılık verisi, sarı olanlar Türkiye'deki toplam balıkçılık; genelde 400 bin ton ile 750 bin ton arasında gerçekleşiyor. Marmara'daki avcılıkla kıyaslayalım dedik, onu da mavi çizgi olarak belirttik ve yüzde oranlarını gösterelim yani Marmara'daki avcılığın Türkiye'deki avcılığa oranınıda alttaki çizgilerle yıllık olarak verelim dedik. Marmara'da avcılık 2020 yılında en düşük seviyeydi, 20 bin tonla gerçekleşti. Bir de şunu söylemek gerekir: Bu istatistikler doğru mu? Bire bir doğru değil lakin uzun yıllardır aynı metotlarla gerçekleştirildiği için bize aslında bir işaret de veriyor yani bu açıdan da metot bakımından önemli bilimsel çalışmalarla belirleniyor ama balıkçılarımızdan biz genelde doğru veriyi alamayız ve bire bir bunu aktaramayız istatistiklere. İstatistiği de zaten TÜİK yapar.

Geçen sene 2020'de 20 bin ton olmasının sebebinin iki şekilde açıklayabiliriz: Bir, müsilağa bağlı, elbet etki var ama asıl bunun azalmasının müsebbibi Meclistir. “Nasıl?” diyeceksiniz tabii ki? Teşekkür ederiz, işte kanunumuz 2019 yılında geçti, 2020 yılında uygulamaya girdi ve Marmara'da ışıkla avcılığı yasakladık. En büyük etki budur aslında. Marmara'da ışıkla avcılık neden yapılır? İşte, hamsinin sürü oluşturmaları için su sıcaklığının 20 derecenin altına düşmesi lazım, 17 derece ve civarına. Eğer düşmezse ışık yakarsınız, ışıkla toplarsınız ve ondan sonra yakalarsınız. Bunu yasakladık, dolayısıyla Marmara'daki hamsi miktarı azaldı. Doğru bir yolda gidiyoruz, balıkçılarımız da bundan çok şikâyetçi değiller çünkü bu sefer yakaladıkları balık daha fazla para etti. Yani 2020 yılında balıkçılar az balık yakalamaktan dolayı şikâyetçi değillerdi ama müsilağa birlikte tabii ki ağların zarar görmesi ve diğer masrafların artması söz konusu olunca işler farklılaştı.

Şimdi, hep yasaklardan bahsediyoruz. Marmara Denizi'nde gerçekten aslında önemli yasaklar uygulanıyor. İşte, ışıkla avcılık yasak, üreme ve beslenme bölgeleri kısıtlandı -özellikle İzmit Körfezi, Gemlik Körfezi- trafik alanlarıyla birlikte 24 metre yasağı, gırgırın uygulandığı 24 metre derinlik mesafesi, dip trolü yasak, orta su trolü de yasak, Marmara'da -hiçbir şekilde- ruhsatlı bir trolle bile avcılık yaparsanız teknenize el konulur yani ne kadar büyük olursa olsun; ciddi yasaklar var. İşte, dört buçuk ay avlanmak yasak, balık yetiştiriciliğine kesinlikle izin verilmiyor yani korunması gereken hassas bir bölge, ona da dikkat ediyoruz. Deniz patlıcanı avcılığı Marmara'da yasak, onun gibi diğer canlılar da yasaktır yani Marmara'da deniz patlıcanı avcılığı yapamazsınız; Ege'de yaparsınız, o da kotaya bağlıdır. İzlenmiş alanlar haricinde -yani devlet gider, bir bölgeden su numunesi alır, canlı numuneleri alır, eğer uygunsu orada çift kabuklu toplayıcılığına müsaade edilir, bu yerler de son derece kısıtlıdır, azdır- Midye ve diğer çift kabukluları toplayamazsınız; bu, Marmara'da da çok büyük bir alanı yasak kapsamına alıyor.

Diğer bir konu, belki bire bir balıkçılığın konusu değil, maden kanununun, çevre kanununun konusu olması lazım ama Marmara Denizi'nden kum ve çakıl çıkarılmasını yasaklayan tek yasal mevzuat Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığının Düzenlenmesi Tebliği'dir. Yani 1996'da Bakanlık olarak bu konuya... Her hafta da veya her ayda da bu tebliğin değişmesi için "Biz kum çıkaralım." diye de baskı yapılır ama 1996'dan beri bunu değiştirmedik, değiştirmeye de niyetimiz yok. Işıkla avcılığın yasaklanması da hakikaten Marmara için büyük bir fayda sağladı.

Şimdi, müsilağa gelirse, Sayın Vekilim de bahsetti, herkes bahsediyor; aslında 2019 yılında biz balıkçılarımızdan aldığımız bilgiler ve gözlemlerimizle 2020'nin ve 2021'in müsilağa geçeceğini tahmin ettik. Tabii ki 2008'de de oldu, 2007'de de oldu. Bu denli bir müsilağ beklemiyorduk açıkçası ama balıkçının bu işten zarar göreceğini, balığın da mağdur olacağını fark ettik. Ne yaptık? Hemen TAGEM'e güdümlü bir proje sipariş ettik, parasını veriyoruz yine Bakanlığımızın bir enstitüsüyle; biraz önce bir başkanımız da bunu ifade etti, Marmara'da, çeşitli lokasyonlarda önceden kameralarla, analiz kitleriyle bunu inceliyoruz, bütün verileri alıyoruz. Sayın Vekilim tuzluluk oranlarından bahsetti, bunların ölçümünü saatlik saatlik alıyoruz yani bunların hepsi yapıyor. Bu veriler çerçevesinde, baktık ki iş balıkçının zarar görmesine gidiyor Ziraat Bankasına, TARSİM'e ve ilgili diğer kuruluşlara, kredi verenlere, balıkçıların borçlarının ertelenmesi, farklı kolaylıklar sağlanması için ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığına uyarılarda bulunduk. Yanılmıyorsam, müsilağın başımıza dert olacağını ve önemli bir şekilde geleceğini Meclise, Çevre Komisyonuna ilk anlatan yine biz olduk, yine böyle bir kürsüden, böyle bir toplantıda durumu ifade ettik ve hani, müsilağ artık aşikâr duruma gelince de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı gerekli tedbirleri aldı, 22 tane eylem planı gerçekleştirdi, belirledi. Biz de bunlardan...

Bir de şu anketten bahsetmek istiyoruz: Tabii, balıkçılarımız nasıl etkilendi, nasıl zarar gördü? Biz, aslında her yıl yaklaşık 15 bin balıkçının anketini alırız, toplarız, bire bir inceleriz ama müsilağa yönelik ayrı bir anket çalışması yaptık; 7 ilde, 90 yerleşim biriminde, 266 balıkçıyla görüştük. 6 metreden küçük teknelerin üç yüz altmış beş günün sadece seksen altı gününde çalışabildiğini fark ettik, 12 metreye kadar olan tekneler yüz üç gün çalışabildi yani büyük tekneler, 24 metreden büyük tekneler de yüz kırk bir gün çalışabildiler, zaten yasakları çıkarırsak onların çalışabileceği gün sayısı da iki yüz yirmi beş. Yaklaşık 4.799 tane tekne var Marmara'da, Marmara içinde avcılık yapan, kayıtlarda olan ve 22.200 kişi de çalışıyor. Tabii ki diğer bölgelerden de bir bu kadar daha geliyor, yaklaşık 40 bin kişi bire bir balıkçılık yapıyor. Bir de "balıkçı" deyince sadece, şu anda, avlanana kastediyorum. Bunun satıcısı, nakliyecisi ve diğerleriyle Marmara Bölgesi'nde balıktan geçinen, balık avcılığından geçinen yaklaşık 100 bin kişilik bir popülasyon olduğunu, bir çalışan olduğunu hesap ediyoruz. Bunlara "En

fazla neden zarar ettiniz?” diye sorduk, tabii ki en büyük masraf yüzde 53,8’le ağlardan zarar ettiler, ağları kaybettiler, ağları temizleyemediler, yakıt masrafı yüzde 40’a yakın arttı, tayfa masrafı ve diğer masraflar devam ediyor.

Canlılarda nasıl değişim oldu, bunu izledik. Yine hem kendi araştırmalarımızla hem balıkçıların gözlemiyle hem TAGEM’le yaptığımız projeyle; üniversitelerle de sıkı diyalog içerisindeyiz. Midyelerde neredeyse yüzde 30’a yakın ölümler olduğunu fark ettik, mercanların çok ciddi zararlar gördüğünü fark ettik, balık yumurtalarında, larvalarda yine ciddi miktarda azalmalar olduğunu da bilimsel çalışmalarda tespit ettik.

Hareketli balıklarda yani pelajik balıklarda ciddi bir azalma gözükmedi, hatta bu yaz oltacı ve küçük balıkçılar avcılığa devam etti “Bu yaz kadar bizim fazla balık tuttuğumuz yaz olmadı.” dediler. Neden? Çünkü hem tekneler çıkmadı hem müsilaaj vardı, balık da çoktu ama oltayla balıkçılık da yapanlar -ki küçük balıkçılar, 12 metrenin altındaki balıkçılar yıl boyu devam edebiliyor balıkçılığa- iyi avcılık yaptılar denize çıktıkları sürece; oltacılar özellikle iyi para kazandılar. Ama demersal balıklar yani hareket edemeyen balıklar da yine zarara uğradı, onu da belirtmek istiyoruz.

Bu, biraz önce bahsettiğim 22 eylem planının 6 tanesi benim Bakanlığımı, Tarım ve Orman Bakanlığını ilgilendiriyor. Bu 6 faaliyetin de 3 tanesi bire bir benim Genel Müdürlüğümü ilgilendiriyor. Birinci eylemimiz, bu kaybolan ağların temizlenmesi faaliyetiydi. Farkındalık oluşturmak için tabii ki Sayın Bakanımızla birlikte daldık ve çıkardık. Onun haricinde, pek çok alanda hayalet ağı bulduğumuz yerde temizliyoruz. Yani takdir edersiniz ki bu da ciddi bir bütçe gerektiriyor yani dalcaksınız, ekipmanınız hazır olacak, denizdeki her faaliyet gibi dalmak ve bu ağları da temizlemek ciddi bir maliyet istiyor. Bu faaliyetimizi devam ettireceğiz, bulduğumuz her ağı çıkaracağız. Önümüzdeki hafta da havaların uygun olması hâlinde, yine İstanbul’da ağlar tespit edildi, onlar da çıkarılacak.

Yine üzerimize düşen görevlerden bir tanesi avcılığı makul ölçülerde yaptırmak. Bunun için, bir, denetimini yapacağız; iki, yasal değişiklikler yapacağız. Denetim konusunda, yine yüce Meclisimizin vermiş olduğu yetkiyle... Biz söylemiyoruz, INTERPOL’e geçti Türkiye’nin balıkçılık konusundaki başarısı. Bugün de yine Avrupa Birliğinin ilerleme raporuna da bakar isek --daha yeni yayımlandı- “En iyi ilerleme balıkçılığın korunması ve geliştirilmesi konusunda sağlanmıştır.” diye hem INTERPOL’ün hem Avrupa Birliğinin belgeleriyle...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bu bahsettiğiniz Marmara’da mı?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Bütün Türkiye çapında.

Marmara’ya gelecek olursak, Marmara’da 2020 yılında 33.814 denetim yapılmış, kaçak avcılık yapan 101 tekneye el konulmuş. Bunlar ya trol veya kaçak midye avcısıdır. Şu anda elbette ki yine iyi para ediyor hem midye... Midyede bu yasakların hızla artması ve denetimin artması piyasayı yükseltti, piyasa yükselince yine talep var ama ciddi bir başarı sağlandı, 101 tane tekne az değil. Bunları da satmıyoruz, ya bilimsel bir kuruluşa bağlıyoruz veya imha ediyoruz. İmha görüntüleri de var aslında, onu da paylaşabilirdik. 2021 yılında da 65 tekneye el koyduk, gitgide azalıyor. Bunlar elbette ki olacaktır ama çıkardığımız kanunla bu ciddi bir şekilde azaldı. Balıkçılarımız cezaların biraz ağır olmasından şikâyet etse de kurala uyan balıkçılara ciddi bir yük getirmiyoruz.

Bu sene ne yaptık müsilaajla bağlantılı olarak? 27 Ağustosta tebliğ değişikliği yaptık. Çanakkale bölgesinde, özellikle mercan resiflerinin bulunduğu yerleri tamamen avcılığa kapalı hâle getirdik. Ayrıca, “dökme balık” olarak tabir edilen... Yani balığı büyük miktarda yakalarlar balıkçılar, straför kutulara koymak yerine hemen kamyonun kasasına boşaltırlar ve balık unu fabrikasına gönderirler,

tonlarca balık, balık unu ve balık yağı şekline dönüşür. Bu, sanayinin bir gereğidir, balık unu, balık yağı endüstride kullanılır ama bizim asıl hedefimiz insan gıdası olarak tüketilmesi ve Marmara’da çok balığın yakalanmasının önüne geçilmesi. Neden? Çünkü zaten insan gıdası olarak değerlendirmek çok daha büyük bir amaca hizmet ediyor. Marmara’da dökme balık avcılığını ve dökme balık taşınmasını yasakladık, bu da önemli bir faktördü. Her zaman olmuyor ama mesela, 2018’de çok hamsi yakalandı, büyük bir kısmın un fabrikalarına gitmişti, onu engellemek de denize büyük bir rahatlık getirdi.

Diğer hususlardan bir tanesi de şu: Koruma bölgeleri içerisinde resif yapıyoruz. Aslında midyeler, biraz önce bahsettiğimiz gibi, o bölgeyi koruma alanı yapıyor. Bir de “resif” dediğimiz doğal kayaların arasına balıklar saklanır hem büyük balıklardan hem de balıkçılardan korunurlar; bunu eğer doğal olarak bulamıyorsanız bazı bölgelerde inşa edersiniz ve denize bırakırsınız, faydalı olduğu bilimsel çalışmalarda ortaya konulmuş. Bunlardan İstanbul bölgesine attık, antitrol de attık. Yani eğer kaçak balık avcılığı yaparsa yani gırgır da bırakırsa, trol de çekerse ağ o büyük taşlara... Bu büyük taşların bir tanesi yaklaşık 3,5 ton ağırlığında, bir bloğa 30 ile 60 arası bırakılıyor, bunları yerleştirdik adalar bölgesinde. Kalkan balığını yetiştirmek son derece zordur, Bakanlık olarak yetiştiriyoruz ve denize bırakıyoruz, levreği ve diğer balıkları da bırakıyoruz. Burada tabii temsili bıraktık ama yine de önemli faaliyetler. Midyeye arkadaşlarımız dikkat çekti yine, midye son derece önemli bir husus, onu da teşvik ediyoruz. Yani özellikle, halkın rahatsız olmayacağı -şamandıralar gözüktüyor- halkın yüzmesinin engellenmeyeceği, balıkçıların ve turizmciilerin, yatların girmeyeceği bölgelerde midye çiftliklerini ne kadar artırabilirsek o kadar fayda sağlayacağını düşünüyoruz. Doğal olarak aslında bunlar bir filtre merkezi. Her hafta da hem midyeden hem de suyundan numune alınır ve akredite laboratuvarlarda analiz edilir.

“Bunlar yenilir mi, yenilmez mi?” Çok net ifade ediyorum ki bugüne kadar müsilağdan kaynaklı yenilmesine engel herhangi bir unsura rastlanmadı. Nereden biliyoruz? Müsilaj olsa da olmasa da çok uzun yıllardır Bakanlığımızdan yetkililer her iki haftada bir balık ve diğer canlıların numunesini alır, akredite laboratuvarlarda analizlerini yapar ve rutin olarak devam eder bu. Bugüne kadar çok nadirdir yenmesine engel teşkil edecek bir husus bulunduğu. Müsilajın çıktığı tarihten itibaren iki haftada bir olan analiz sıklığını haftada bire indirdik yani daha sık analiz yapmaya başladık ve 7 ilde, farklı günlerde. Dolayısıyla, her gün neredeyse balık analizi yapıldı, bugüne kadar müsilağdan kaynaklı, yenmeye engel teşkil edecek herhangi bir veriye ulaşılmadı. Belki hani, Çernobil ile Sayın Bakanımızla, dönemin Bakanıyla ilişkilendirilebilir; ben sık sık balık yiyorum, midyeyi de ailemle birlikte gönül rahatlığıyla yiyorum ama nereden olduğunu bilmek şartıyla, balığı da hiç tereddüt etmeden, her yerde yiyorum, pek çok hocamız da bunu belirtiyor. Bunu ifade etmek için, balıkçılarımızın satışının rahatlaması, halkın daha rahat balık alabilmesi için iki Bakanımız Marmara’da gazetecilere balık ekmek dağıttı. Bunları kendimize ve analizlerimize güvendiğimiz için yaptık ve balık satışları da nispeten artıyor. Tabii ki balık önemli bir protein kaynağı, azaltmamak gerekiyor. Özellikle bazı bilim insanlarımız televizyona çıkıp müsilağ çıktığı zaman ağır metallerden kaynaklı zehirlenmeyi sanki müsilağa bağlar gibi anlattılar; hiçbir alakası yoktu, bunu ifade etmek için özellikle böyle bir faaliyet gerçekleştirdik.

Balıkçılar zarar etti bu müsilağdan, ne yapabiliriz? Anketler düzenledik. Ne kadar zarar ettiler? Elbette ki zararlarını karşılamamız gerekir. Büyük balıkçıların zararlarını karşılamak çok zor, bir de 2020’den çok da zarar etmediler. Ama küçük balıkçılar zarar etti. Ne yapalım? Elimizdeki imkânlar çerçevesinde, yine 2021 yılı içerisinde, biz Mart ayı içerisinde başladık ama devletin çarkı; işte, bütçesini bulacaksınız, kararnamesini çıkaracaksınız, tebliğini uygulayacaksınız, balıkçıya ilan edeceksiniz, ilanlardan sonra icmalini hazırlayacaksınız... Bugün balıkçıya vermeye hazırız, 3.447 balıkçıya 8

milyon 165 bin lira bugün ödeyebiliriz fakat yine ödemiyoruz. Neden? Yine yüce Meclisimiz bir kanun çıkardı, desteklemeden alınan vergiyi iptal etti, o yasalaştığı an, Resmî Gazete’de yayımlandığı an kesinti olmadan ödeyelim diye bekletiyoruz, her şeyiyle hazır.

“Marmara’da balık çeşitliliği ölüyor?” 1915’te Hal Müdürü Deveciyan’ın yazmış olduğu bir kitap vardır, orada çok detaylı bir şekilde anlatılır “Oradaki balıklar yok oldu.” diye hep söylenir. 1990’da Marmara’da 56 tür balık avcılığı yapılmış yani 1990’da 56 farklı tür ticari avcılık yapılmış, 2000’de 62 tür, 2010’da 58 tür, 2020’de de 62 tür ticari olarak avlanmış ve kayıtlara geçmiş. Yani balık miktarında dalgalanmalar oluyor, azalmalar oluyor ama “Nesli tamamen yok oldu.” diyeceğimiz -Allah’a şükür- bir balık yok. Burada bir video var, oynatmayalım ama “Boğaz’da kılıç balığı gözüktü.” diyor. Şunu da ifade etmek isterim: Son otuz yıldır Marmara’ya uskumru girmiyordu, bu sene balıkçılarımız, özellikle olta balıkçılarımız uskumrudan iyi para kazandılar; yine, Meclisimizin çıkarmış olduğu o kanun ve bizim de yapmış olduğumuz denetimlerle birlikte. Burada balıkçılarımızın görüşleri vardı ama şey alınacağını bilmiyordum bu kadar, balıkçılarımızın görüşlerine başvurulmazsa diye röportaj yaptırmıştık. Bize de hep karşı çıkan balıkçılarımızdır, sert balıkçılarımızdan çekmişler. Genelde balığın iyi olduğunu söylüyorlar fakat şu midye çiftliğinden bir parçayı göstermek istiyorum müsaadenizle. Neden? Çünkü dedik ya “Midye larvaları gelişmedi, diğer balıklar öldü.” Bu, son haftanın görüntüsü.

(Video gösterimi yapıldı)

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Bu, midye çiftliğinden. Hiç midye olmadı geçen aya kadar. Bunlar midyeler, yapıyor. Siyahları görebiliyor musunuz bilmiyorum ama şimdi eline alacak. Bunların her biri midye spat veya larvası. Aslında son bir ayda da ciddi oranda kendini toparlama, hem balık larvalarında, yumurtalarında hem de doğal canlılıkta geriye dönüş var. Dolayısıyla çok da karamsar olmamak adına bunu göstermek istedim.

Kısaca böyle arz ettim. Tekrardan dolayı, oldu birkaç kere, özür dilerim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Genel Müdürümüze biz de teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Tabii, buradaki sunumlarda, biz, hatta bazı milletvekili arkadaşlarımız da söylediler, Marmara’daki balık çeşitliliğinde bir azalmadan bahsedildi ama sizin istatistiklerinizde böyle bir şey gözüküyor, hatta artış gözüküyor.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – TÜİK verisi efendim.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – 56’dan 62’ye kadar bir artış gözüküyor. Efendim?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – TÜİK verisi.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – “TÜİK” dediğin zaman Sayın Genel Müdürüm, yandık o zaman.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – TÜİK’e de kurumlardan gidiyor sonuçta yani balıkçılardan gidiyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sayın Şeker, TÜİK’in nasıl rakamlar...

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Tamam, karşılıklı şey yapmayalım İlhami Bey, söz isteyeceksiniz zaten, vereceğiz birazdan.

Şimdi, söz vereceğim ama vermeden önce ben de bir şey sormak istiyorum. Sizinle birlikte Erdek'te midye hasadı yapmıştık diyelim, Bakanımız da gelmişti ama şimdi oralarda da müsilaç var. Balıkesir Erdek'teki bu çiftlikler bundan ne kadar etkilendi? Mesela, midye konusunda ne durumda oralar, Yalova gibi mi?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Yalova gibi Sayın Vekilim, çok etkilendiler ama şimdi düzeliyor. Mesela, yine Komisyon olarak gittiğiniz Koyun Adası'ndaki çiftlik daha az etkilendi. Bir de şu da var: Yalova'nın İstanbul'a bakan tarafı daha az etkilendi ama Gemlik Körfezi'ne bakan tarafı daha fazla etkilendi. Yani bu, farklılık arz ediyor ama midye çiftlikleri son derece olumsuz şekilde etkilendi fakat etkilenmesiyle birlikte midye iyi para ediyor şu dönemde hem ihracat konusunda hem şeyde. Dolayısıyla ekonomik olarak da hayatlarını devam ettiriyorlar.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Onlar tüketilebilir durumda yani o zaman?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Efendim, hepsinin analizini yapıyoruz. Yani özellikle midye çiftliğinden alınan midyelerin muhakkak analizi yapılır, mümkün değil onların analizsiz satılması.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA CANBEY – Eyvallah, teşekkür ediyoruz Genel Müdüre.

Şimdi sorulara geçiyoruz.

Genel Müdüre müze bayağı soru var, hazırlık iyi Genel Müdüre.

Başlıyoruz, ilk sorumuz Hayrettin Nuhoğlu Milletvekilimizde.

Buyurun Sayın Vekilim.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdür, sizi dinledikten sonra artık balık yemeye başlayacağım, bu açıdan teşekkür ederim. Ne var ki Komisyonumuza sizden önce, evvelki haftalarda sunum yapan bilim insanları çok ağır tablolar, karanlık tablolar çizdiler. Hatta bir tanesi, önemli bir deniz bilimcisi 200 adet istavrit üzerine yapılan analizlerin hepsinin tehlikeli çıktığını ifade etti ve bu görüşü ifade eden pek çok bilim insanı çıktı, hâlen de devam ediyorlar. Siz, devletin en üst kurumunun Genel Müdürü olarak farklı düşünce beyan eden bu bilim insanlarıyla görüşmeyi hiç düşündünüz mü? Düşündüyseniz ne zaman görüşecekseniz, düşünmediyseniz görüşmeyi bir planlamaya alacak mısınız? Birinci sorum bu.

İkincisi: Her ne kadar “Marmara Denizi balıkların göç yoludur, dolayısıyla etkiliyor.” falan gibi iddialar çok dile getirildiyse de hâlen Karadeniz ağırlıklı hamsinin kesinlikle masum olduğunu söyleyebilir misiniz? Soracağım bu iki sorudur.

Teşekkür ederim.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Efendim, ikinci soruyu doğru cevaplayabilmek için tekrar eder misiniz? Yani “masum” derken sağlıklı mı?

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Evet, hamsi masum sayılır mı yani temiz midir, o anlamda soruyorum.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, bu, Çernobilli çayın içilmesi gibi, hiç tereddüt etmeden ben yiyorum. Hocalarımızla da sık sık görüşüyorum. Hatta televizyona çıkıp “Ya, bu müsilaçlı balığı yerseniz şöyle olur.” diyen hocalarımıza açıyorum telefonu ve soruyorum: “Hangi veriye göre bunu söylüyorsunuz?” “Ya, genel olarak, hani tedbir olarak... Bir de oradan cımbızlandı, televizyona çıktı.” Peki, burada, o balığın yenmemesi gerektiğini söyleyen hocamız hangi veriye göre... Ben diyorum ki: Bakanlığımın yapmış olduğu

analizler var. “İstavrit balığında bakteri var mı?” dersiniz, var. Yani bakteriye hayvansal hastalık olarak bakar isek bu balıklarda rahatsızlık var mı? Var ama insan gıdası olarak yani pişmiş şekilde bunu yediğiniz zaman hiçbir şey olmaz. Dolayısıyla insan sağlığını riske atacak herhangi bir unsura şu anda rastlanmadı; rastlansa, emin olun, hiç tereddütsüz gereğini yaparız Sayın Vekilim. Yani pişirdiğiniz zaman... Levent Artüz Hocamız muhtemelen söylemiştir. Ben Levent Artüz Hocamızla da konuştum, bilmiyorum, belki gıyabında konuşuyorum ama...

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Hayır, o ifade etti özellikle 200 adet istavrit üzerindeki çalışmayı.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – İstavritte Levent Artüz Hocamızın da şeyi var. “Peki, Hocam, siz yiyor musunuz?” dedim, “Dün gece yedim.” dedi. Yani telefonla konuştum, dedim ki: “Hocam, siz yiyor musunuz? Bu balığın bakteri taşıdığını, özellikle sindirim sisteminde...” “Ya, ne alakası var? Onu daha dün gece yedim, bu balık yenir.” dedi hatta. Ha, gene tavsiye ediyorum, suşi yapmayın, bunu televizyona çıktığım zaman da söylüyorum ama pişirip yediğiniz zaman herhangi bir şey -suşiyi normalde de tavsiye etmiyorum- yok. Hocalarımızın da ifadelerini tahmin ettim. Ben tereddütsüz yiyorum, hamsiyi de yiyorum, özellikle Karadeniz hamsisini çok daha rahat yiyorum. Müsilaj olsa da olmasa da Bakanlığımız her iki haftada bir farklı yerlerden balık numunelerini alır, analizlerini yapar, tedbir alınması gereken bir şey var ise tedbir alırız ama bugüne kadar bir kere oldu, o da çok geçmiş yıllarda, başka bir şeydi ki tedbirini aldık, ondan sonra tekrar normale döndü. Yani bugüne kadar balıkta anormal herhangi bir şeye rastlamadık, kendim de üç gündür balık yiyorum, bugün öğlen de balık yedim, endişe de duymuyorum verileri bildiğim için.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK – Vekilim, zaten bu müsilaj bu sene veya 2020’de olan bir olay değil, 94’te oldu, 95’te oldu, 2000 yıllarında oldu. Biz müsilajın içinden balık alıp yedik, olsa zaten bize bir şey olurdu. Yıllardan beri biz müsilajın içinden yiyoruz balıkları, hiçbir sıkıntı yok. Her gün yiyoruz, öğle yemeği balık zaten.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, bu farklı görüş belirten bilim insanlarını tekrar mı çağırırsak, ne yapsak yani dinlese?

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – En sonunda değerlendirme toplantısı alırız.

HAYRETTİN NUHOĞLU (İstanbul) – Bu kadar farklı görüş...

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Ben teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, aslında planlamam sizin sununuza mutlaka yetişmek üzerineydi ama inşallah, tutanaklardan dersimi çalışır gibi okuyacağım onların hepsini.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Estağfurullah Sayın Vekilim, tekrar ederim ne zaman uygun olursanız.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Eyvallah, çok teşekkür ederim, sağ olun. Çok da güzel bir sunum olmuş arkadaşımızın iletmesine göre.

Şimdi Sayın Rıdvan Turan, Mersin Milletvekilimiz...

Buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, bu yasak avcılıkla ilgili ciddi bir sorun yaşıyoruz. Büyük tekneler için söylediğinizi cari kabul edelim ama onun dışında yani avlanmaması gereken pek çok tür avlanıyor. Ben, mesela, bunu, daha önce Su Ürünleri Yasa Teklifi geldiğinde de Komisyonca dile getirdim, her

fırsat bulunca da dile getiriyorum ama bu iş hâlâ devam ediyor. Örneğin, bunlardan bir tanesi orfoz avı. Orfoz avı zaten yasak. Benim bizzat böyle gözlerimle gördüğüm, Sahil Güvenliğe ihbar ettiğim vakalar var. Hem gece hem tüple hem de orfoz avı. Şimdi, bu kadar insafsızlık olamaz yani bu artık ihanetle eş değer bir şey. Bunlara ilişkin ben yeterli bir tedbirin alındığı kanısında değilim.

Yine, yasak avlanma yöntemleri var. Hâlâ gidin tırı vırı her balıkçıda bulursunuz. Mesela sahili olan her yerde ıgırpla avlanırlar. Şimdi, gidin mesela Çanakkale’de sahil olan bir yere, herkes ıgırıp çeker, herkes de bunun yasak olduğunu bilerek yapar yani. Bir kamyon balığı toplarlar çoluk çocuk, minik balıklar da dâhil olmak üzere, ondan sonra da balık niye yok? Bunları tartışırsınız. Mesela, pinalar hâlâ süs objesi olarak değil mi? Denizatları kurutulur, denizyıldızları... Bunların avlanması, toplanması yasaktır. Deniz patlıcanları... Yani, Mersin’de, kendi seçim bölgemde, balıkçıda böyle el kadar orfozlar, tezgâha koymuşlar hatta kavga ettik adamlar, sonra kaldırdı, bir tarafa götürdü. El kadar orfozları ya! Bunlar sorulduğunda “Genellikle onlar başka ülkelerden geliyor.” falan diyorlar, kuyruklu yalan, böyle bir şey değil. Bayağı bildiğiniz avlanıyor bu hayvanlar ve ondan sonra da satılıyor. Bu konuda genel olarak Bakanlığın, özellikle de sizin Genel Müdürlüğünüzün daha cevval olması gerekir diye düşünüyorum. Ben balık avlıyorum ve dalış da yapıyorum, zıpkınla da avlanıyorum. Mesela, kendi avlandığım yerde 7, 8 tane orfoz var, hepsinin adı var. Korumaya çalışıyorum ama yani günün sonunda evine gidiyorsun, geceleyin avlanıyorlar. Yani koordinatlar da verebilirim size, resifleri de söyleyebilirim tek tek yani. Bundan daha açık söyleyebilirim, noktasına kadar söyleyebilirim. Sürüyor ve bu Edremit Körfezi’nde özellikle artık ifrata kaçmış durumda yani işin bir tarafı bu.

Diğeri şu: Şimdi, bu Karekin Devociyan 124 türden bahsediyordu biliyorsunuz. Biz, şu anda, daha doğrusu siz 50’lerden bahsediyorsunuz. Ben çok daha altında olduğunu bir dalgıç olarak bizzat müşahade ettiğimi söyleyebilirim. Yani kimi türler yok. Mesela strangolos diye bir balıktan bahsetsek buradaki arkadaşlarımızın belki yüzde 90’ı strangolusu hiç görmemiştir, bilmiyordur, tanımıyor. Buna benzer şeyler kayboluyor ve biz onların kayıplarını hissetmiyoruz. Vaka, 1960’ta, Moda burnunda insanlar -yakalayan da daha yaşıyor yani- böyle devasa istakozları elleriyle yakalıyorlardı. Şimdi, gidin, moda burnunda istakoz bulun. Kabuklular için bu böyle, pek çok balık açısından bu böyle. İşte, en son 2019’da 5 tane orkinos Bandırma tarafında karaya vurdu, sonra gömdüler onları, ondan sonra doğru dürüst bir orkinos görmüşlüğümüz yok.

Bakın, şöyle şeyler oluyor, ben size söyleyeyim: Şimdi, bakın, oksijenin dönemsel olarak artmasına bağlı olarak Akdeniz türlerinin Marmara’ya girdiğini görüyoruz. Yani görebilirsiniz, dönemsel olarak orada bir orfoz görebilirsiniz, kılıç görebilirsiniz. Özellikle hava koşullarına bağlı olarak Çanakkale Boğazı’ndan Akdeniz suyu bastığında yüksek oksijenli, Biga’dan bu tarafa kadar, hatta İzmit Körfezi’ne kadar görmeye alışık olmadığımız türleri görebiliriz, Akdeniz türlerini de görebiliriz ama bu balık popülasyonunda tür çeşitliliğinin artışı anlamına falan ne yazık ki gelmiyor.

Bir de bazen şöyle şeyler oluyor: Bir bakıyoruz, ya tekneler gerçekten dolu geliyor, bu da aslında başka bir açıdan ele alınması gereken bir şey. Yani denizlerde kirlilik başladığı andan itibaren besin zincirinin kırılmasına bağlı olarak bazı türler çok artıyor, bazıları azalıyor, yok oluyor, bazı türler de çok artıyor. Predatörlerin yok olmasıyla ilişkili yani büyük yiyiciler ortamda olmazsa daha küçüklerin popülasyonu artacaktır yani buraya bakarak da... Mesela, şöyle şeyler oluyor, bir tane bir şey görüyoruz, ya işte ortam canlı. Ya, gerçekten hepimiz istiyoruz ortamın canlı olmasını, daha da fazla olmasını, daha eski günlere dönülmesini ama yani ben, hani, sektöre çok dışarıdan bir insan değilim, aşağı yukarı kırk yıldır suyla uğraşıyorum; denizlerle, akarsularla, göllerle, her boyutuyla. O nedenle böyle sıkıntılı bir durumumuz var. Yani düşünün, Marmara’da 10 kilo, 12 kilo sinaritlerin çıktığı dönemler vardı. Yine kırlangıç... Adalı balıkçılar anlatıyorlar, ben görmedim yani kırlangıç avladığım oldu ama o boyda,

böyle 9 kilo, 10 kilo kırlangıç avladıklarından bahsediyorlar. Şimdi, genel olarak bir sıkıntılı durum var. O sebeple, bence, yani bu konuda Genel Müdürlük olarak da Bakanlık olarak da biz vekiller olarak da biraz daha mevzunun üstüne düşmeliyiz diye düşünüyorum. Müsilajdan kaynaklı olarak balık yemek diye bir durum elbette yok. Hatta müsilajın ekstra kabuklulara da bir faydası yok ama mesela niye cik cik yiyemiyoruz biz? Kum midyesi niye yiyemiyoruz? Kum midyesi yiyemiyoruz. İhraç ettiğimiz kum midyelerinde Avrupa Birliğinin bir gıda portalı var, biliyorsunuz, orada paralitik ve enterik zehirlerin olduğu söyleniyordu; yıllardan beri zaten ihracatı yapılmıyor kum midyesinin, denizin dibinde, kendi kendilerini çoğaltıyorlar. Paralitik ve enterik toksinler barındırıyorlar, yine fitoplanktonlardan kaynaklı. Yani böyle şeyler yiyemiyoruz, sakın da yemeyin yani kum midyesi falan bulursanız. Ben eskiden yiyordum yani makarnasını falan yapıyordum, çok da güzel bir şeydi.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI BAŞKANI NİHAT IŞIK – Ayda bir kere yiyorum yani.

RIDVAN TURAN (Mersin) – İhracatı yasak şu anda. Bakın, Avrupa Birliği kum midyesini niye almıyor? İhracat yasak, ithalat da yapmıyorlar bu sebeple. İsterseniz biraz takip edin, yeniden bu konuyu “check” edelim.

Hocanın istavritlerde bakteri bulunmasıyla ilgili şeyi de yenilmemesi üzerine değil. Ben de kendisiyle konuştum, yiyor; ben de yiyorum, içinde ağır metal olduğunu bilerek yiyorum. Nereden biliyorum onu? Ben Bakanlıktan çok rica ettim, Su Ürünleri Yasa Teklifi geldiğinde o zaman da rica ettim, “Ya, şu verileri bizimle bir paylaşın.” Mesela, dip balıklarındaki durum nedir? Şimdi, ben, istavrit, hamsi yerim mesela ama birisi bana diyelim ki kırlangıcı getirse bu Marmara’dan çıkmış diye, ben hayatta yemem onu. Bilirim çünkü toksinlerle, ağır metallerin hemhâl olduğunu, özellikle de çok yıllık balıklarda bu birikimin daha fazla olduğunu bilirim, bence siz de yemeyin. Bu, hocanın anlattığı şey, iki şeyi birbirinden ayırmak gerekir. Müsilaj başlı başına balıkların yenmemesi için bir faktör değildir fakat esas anlattığı şey vibrio bakterisi olması sebebiyle. Biliyorsunuz, vibrio, insanda da hastalık yapan bir bakteri grubunun soyadı yani kolerada bu ekibin üyesi, vibrio parahaemolyticus da bu şeyin üyesi.

Onun esasen söylemek istediği şey şu: Ben uzun sohbet ettiğim için biliyorum. Diyor ki: “Elbette bu piştiğinde ne olacak? Bakteri ölüp piştiğinde, en nihayetinde fakat bakterilerin ekzotoksinleri vardır, bu toksinler ısıtmayla ölmez. Yani vibrio bakterisi bir yerde mevcutsa siz o balığı pişirerek toksini yok edemezsiniz, bakteriyi yok edersiniz.” İkinci söylediği şey de şu: Bu vibrionun artması balıklarda bir pandeminin tetiklenmesine sebep olur, bu da bizim balık stoğumuzu önemli ölçüde azaltabilir. Bunları yiyecek predatör balıklar -işte, ne diyelim- akyadır, lüferdir, orkinostur. Bunlar Cebelitarık’a kadar, hatta lüfer Saragossa Körfezi’ne kadar gidiyor, “Saragossa Körfezi’ne kadar taşıyabilir yani bölgesel bir pandemiye tetikleyebilir.” diyor, yoksa “Yemeyin.” diye bir şey söylemiyor. Bu iki şeyi bence birbirinden ayırmak lazım. Ben de yiyorum, vallahi, dayanamadığım için yiyorum yani yoksa böyle canıgönülden, çok da iyi olduğu için değil ve emin olun, içinde ağır metallerin, toksinlerin, bilmem nelerin olduğunu bilerek. Nereden biliyorum, biliyor musunuz? Sizden önce, İstanbul Üniversitesinden bir hocamız, İstanbul’un farklı yerlerinde -10 farklı yerde yaptıkları- olta usulüyle yakalanmış balıklarda tespit ettikleri ağır metallerden bahsetti, Sayın Başkan hatırlayacaktır. Yani burada konuşuyoruz, ben dışarıda da beni arayanlara “Aman, sakın yemeyin.” falan demedim. Kabuklularda söylüyorum, “Kabukluları yemeyin.” diyorum ama “Balıkları yemeyin.” demiyorum ben de. Bir ekonomik taraf var ama insan sağlığı açısından da başka tarafları var.

O açıdan –uzattım, farkındayım, kusuruma bakmayın- bence bu kirlilik sorununu ortadan kaldırmak ve daha böyle, gönül rahatlığıyla deniz ürünlerini tüketmek için başka yeni tedbirlere ihtiyaç var. Müsilaj bunlardan bir tanesi kuşkusuz, daha doğrusu müsilajla belirgin olan şey yani kirlilik, denizin ısınması, oksijensiz kalması. Bir taraftan Ergene, bir taraftan İstanbul’un atıkları, tarımsal toksinler vesaire bunların her biri bir görüntüsü. Ve dünyada şöyle biraz dolaştım, hani, coğrafyaya da baktım; Marmara Denizi kadar özel flora ve faunaya sahip bir deniz herhâlde yok, su rejimleri açısından da böyle. Ben biraz daha hassas olmalıyız diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY –
Cevaplayayım müsaade ederseniz.

Sayın Vekilim, ilk önce orfozla başladınız. Orfozun avcılığı tamamen yasak ama ülkemizin 8.300 kilometre kıyı şeridi var, özellikle Akdeniz Bölgesi ciddi koyları, körfezleri içeriyor. Denetim yapmak görevimiz, hakkıyla yapmaya çalışıyoruz. Yeni kurulmuş bir genel müdürlüğümüz, büyük teknelerin hepsi arkadaşımızdır ama hepsi bizden korkar denizde. Son yıllarda, yine Meclisin verdiği yetkiyle ciddi bir caydırıcılık sağladık. Emniyet, Jandarma, Sahil Güvenlik, zabıta, muhtar, deniz polisi; hepsi bu denetimde yetkili ama her koyu, özellikle gece vakti denetlemek dünyanın hiçbir yerinde mümkün değil Sayın Vekilim ama daha da artırmak için elimizden geleni yapalım.

RIDVAN TURAN (Mersin)– Haklısınız Sayın Genel Müdürüm, özür dilerim, sözünüzü keseceğim ama muhtar, köyünde kimin yaptığını biliyor. Biz, mesela kaç tane resif olduğunu biliyoruz. Tamam, sahil çok büyük ama bu “orfoz” denilen balık sahilde durmuyor ki evi barkı var, o evden de bir yere gitmiyor yani bir resifte o yaşıyor. O resiflerin sayısı çok değil. Buna ilişkin daha ivedi bir denetim yöntemi mutlaka olmalı.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, ben şunda da size fazlasını ifade edeyim: Bir orfoz bir mağaraya yerleşiyor -daha küçük el kadar- “İki sene sonra sana bu orfozu getireceğim.” deyip satıyor balıkçı, onu biliyoruz, takip ediyoruz. Yani orfoz büyüyecek; o mağaradan gidip onu gidecek, alacak. Yerini bu kadar iyi bilen... Ama gece vakti denizin bir köşesinde dalyor, onu ne zaman, hangi gece yakalayacak; çok zor. Bunun için orfozun... Belki çok eleştiriliyoruz, özellikle Meclisteki eleştiriler, muhalefetin eleştirileri hemen gazetelere düşüyor; balık ithal eder duruma geldik. Dolayısıyla bu tür balıkların aslında ithal edilmesini de teşvik bile ediyoruz. Varsın denizimizde dursun o balık, orfoz hiç yakalanmasın, getirelim dışarıdan.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Üstüne bir bandrol yapıştırın, kurban olayım, ben her balıkçıyla kavga etmekten artık, telef oldum ya. Yani “İthaldir.” diye bir şey olsun üstünde de.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – O da bir tedbir, doğru. Hassasiyetiniz için de teşekkür ederiz ama emin olun, özellikle ticari avcılıktaki başarımızı INTERPOL belgeledi. Yani lahoz serbest, keşke onu da biraz daha yasaklasak ama ciddi bir şey getirdik.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bir de aslan balığını falan yiyen bir tür orfoz, böyle bir üstünlüğü de var.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Evet, var. Dolayısıyla orfoz şu anda yakalanıyorsa yasaktır yani avcılığına tamamen yasak getirdiğimiz... Ev onun yasağını da yine ben getirdim, nasıl bir baskıyla karşılaştım bilmiyorum ama...

RIDVAN TURAN (Mersin) – O kadar iyi bir şey yapmışsınız ki kutluyorum sizi.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Yine de daha iyi denetimleri yapmak için elimizden gelen tedbirleri artıralım ama çok zor bir şey.

Deniz patlıcanı Marmara’da komple yasak, pına ve diğerleri de yasak ama hepsi para ediyor. Yani deniz patlıcanını Çin’de satarsanız 600 dolardan satılıyor, muazzam bir para. Midye; bugün bildiğimiz kara midyenin 30 tanesini topladınız mı 15 lira, bir çuval doldurursanız bir günlük harçlığınız çıkıyor.

Denizde bütün kurumlar her ne kadar... Özellikle İçişleri Bakanlığı bizden fazla aktive oldular, onlar da işin farkında ve belki bu tür konuşmalar o farkındalığı da artırıyor. Onun için size de teşekkür ederiz.

Kavga ederseniz balıkçılar serttir, aman şey yapmayın, polisin denetimde vekili de ayracağını sanmıyorum.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Genel Müdürüm, bizler nazik, beyefendi insanlarız ya.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Efendim, orkinosun azaldığından bahsettiniz. Balıkçılarımız çok şikâyetçidir, hem avlatmayız hem de “Çok fazla çoğaldı, balıklarımızı yiyorlar.” diye. Orkinos da arttı son sene de yani tane tane biliyorlar yani balıkçılar iyi biliyorlar efendim.

“İstakoz.” dediniz, doğru, haklısınız, azalıyor fakat Karekin Deveciyan’ın yazmış olduğu kitap 1915 tarihli. 1915’ten bu yana Marmara’daki değişimi sadece balıkçılık ve denizle açıklayamayız. Yani sıcaklık değişimi bile 2,5 derecede son elli yılda Marmara’nın. Dolayısıyla tür değişikliğinin olması ve tür sayısının azalması kaçınılmaz bir gerçek. Bundan 30 bin yıl önce Anadolu’da mamut avlıyorlardı. Yani su sıcaklığı değişimi devam ettikçe ki edecek yani bunu biz istesek de... İnsanoğlu daha dünyaya gelmemişken bile ısınma başlamıştı fakat çok hızlandı.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Genel Müdürüm, çok haklısınız ama “antroposen dönem” diye tarif ettiğimiz dönemde, örneğin, mamutları insanlar yok etmediler, o süreç son buzul çağıının bitmesiyle başladı ama şu anda ısınma da antroposen kökenli, denizlerin kirlenmesi de plastik atıkların çoğalması da. Artık, insan türü belki de var olduğu andan bu zamana kadar ilk kez doğayı geri dönüşü olmayacak biçimde dönüştürdü, olumlu ve olumsuz manada söylüyorum. O sebeple, mesela, Marmara’daki türlerin farklılık göstermesiyle, mamutun yok olmasını ya da dinozorlara gidelim, 65 milyon yıl öncesine, onların yok olmasını benzer mütalaa etmemek gerekir diye düşünüyorum ben.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Efendim, karşılıklı diyalog oldu ama ben mamutun yok olmasıyla ilgili insanların etkisini makale olarak size sunayım, hatta gazete haberleri de var; bıçak izleri mamut şeylerinde var. Dolayısıyla bire bir bağlıyorlar; insanoğlu devamlı doğaya etki etmiştir, etmeye de devam ediyor. Keşke hamsileri hiç avlamasalar ama hamsiye de ihtiyacımız var.

Efendim, kum midyesinin ihracatıyla ilgili... Orada, özellikle bunu Avrupa Birliğine de anlatmaya çalışıyoruz. Kum midyesinin ihracatı serbest fakat dondurulmuş olarak; 4 tane fabrika şu anda ihracat yapıyor, kayıtlarını hemen getirebiliriz, Türkiye’den kum midyesini Avrupa Birliği alıyor fakat canlı olarak almıyor. Orada da şu var -hani komşumuz bir ülke, burada kayıtlara gireceği için söylemeyeyim-komşumuz bir ülkenin siyasi angajmanıya: Türkiye’den sandala bindirdiğiniz kum midyesi Enez’e geçtiği zaman yine Türk midyesi olarak İtalya pazarlarında gözükmüyor ama Türkiye’de 2 lira olan o kum midyesi toptan, çuvalın içinde 10 euroya satılıyor Yunanistan’a geçtiği zaman, ama bunu dondur, paketle, o zaman Avrupa Birliği rahatlıkla alıyor. Yani bu şeyden dolayı, sağlıktan ötürü,, emin olun, endişe etmeden siz yine makarnanızla yemeye devam edin.

RİDVAN TURAN (Mersin) - Avrupa Birliğinin Gıda ve Yem Acil Uyarı Sistemi'ne takılmış olan paralitik ve enterik toksinlerden dolayı kum midyeleri var. Daha geçen gün toksinlerle ilgili bir program yaptım da ondan inceleme fırsatım oldu, bu karşılıklı bilgileri bir teyit etmekte fayda var diye düşünüyorum.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Hazırlıklıyız, dersimizi çalışıyoruz. Bütün şeyler, toksinle ilgili alglerin varlığını emin olun inceliyoruz, varsa da yasaklarız ama bugüne kadar tespit edilmedi. Bunların hepsi devletin akredite laboratuvarlarında, bana bağlı değil. Ha, nadir olur mu? Olur. Domaik asiti üreten algler var mı? Var, tespit ediyoruz, o alg var, yalan değil ama domeik asit var mı çift kabukluda? Tespit edemedik, bulursak tespit ederiz. Bazı analizleri açıklamıyoruz yani aslında hiçbir analizi açıklamadık. Neden? Çünkü, sizin de söylediğiniz gibi, ağır metal var mı? Var. Bazı canlılarda tespit ediyor muyuz? Evet, tespit ediyoruz ama bunları sizler de biliyorsunuz, hepsinin limiti var, hiçbir limitin üzerinde değil ve genellikle ağır metal iç organlarda, karaciğerde falan biriktiği için onlar da balıkta yenmiyor dolayısıyla kasta ağır metale biz rastlayamadık yani rastlamadık; olursa da tedbirini alıyoruz. Bir kere oldu, onu da söyleyeyim. Bunu basına açıklarsak şöyle bir algıdan da korkuyoruz: “Bakın, cıva varmış hamside.” işte “Kurşun varmış lüferde.” Midesinde ve tolere edilebilir limitlerin altında yani ama bunu basına anlatmak, izah etmek, vatandaşın tekrar balık yemesini sağlayabilmek çok zor bir iş. Dolayısıyla açıklamamak -Eğer varsa bir şey gerekli tedbiri alıyoruz- böyle bir nedenden dolayı. Ama siz isterseniz -Gıda Kontrolde veriler- size ulaştırılam.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Çok isterim, ulaştırın, çok isterim, ben bir türlü ulaşamadım. Kimseye de söylemem. (Gülüşmeler)

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Başka atladığım soru kaldı mı Sayın Vekilim? Not aldıklarım bunlardı.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Müzeyyen Şevkin, Adana Milletvekilimiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Benim Rıdvan Vekilim kadar balık kültürüm geniş değil, ancak yiyecek kadarını biliyorum ama benim de bir iki sorum olacak izninizle.

Siz Marmara'da 249 balık türü olduğunu ifade ettiniz ama biz Müsilaj Komisyonu kurulmadan önce Tekirdağ'da bir balıkçılık kooperatifini ziyaret etmiştik, orada balık türünün 5'e düştüğünü, hatta avlanmak için Marmara'da artık avlanamadıklarını ya Karadeniz'e ya da Ege'ye açılmak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdi, bunu Komisyonunda da zaman zaman dile getirdim. Bu 5'e düştüğü balıkçıların ağzından duyduğumuz bir şey, 5 türe kadar düştüğü, siz 249 tür olduğunu ifade ettiniz, bunu bir açıklayabilir misiniz rica etsem?

Bir de bu “hayalet ağlar” dediniz, bunları dalıp çıkarmak yerine bunların denetimi yapılamıyor mu acaba atılmamasıyla ilgili, balıkçılık yaparken doğal mıdır hayalet ağ oluşumu, onu merak ettim?

Kum çıkarılmasını yasaklamışsınız. Evet, son derece önemli bir şey ama Sayın Genel Müdürüm, stabilize dökülmesini yasaklamayla ilgili bir şey var mı? Yani hafriyatların Marmara'ya döküldüğünü biliyoruz. Yani en az kum çıkarılması kadar bu stabilizenin dökülmesinin de bence bu deniz dibi canlılarına zarar verdiğini düşünüyorum açıkçası.

Çok konuşuldu ama yine de “Müsilajın midyeye zararı yok.” dediniz ama ağır metal açısından zaten açıkladınız ama ben notlarımda olduğu için yine de sormuş olayım.

Teşekkür ederim sunumunuz için.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, teşekkür ederim.

Tür sayısında, mesela bu 249'un içinde hiç aklınıza gelmeyecek, çok küçük, belki insanların hiç fark etmeyeceği balık türleri var, ticari olarak önemli değil ama ekosistemin parçasıdır ve ekolojik olarak önemlidir, onlarla birlikte 249 balık var. Yansıttım ekrana, ticari olarak avcılığı yapılan, 2020'de 62 tür var, 2010'da 58 tür... Bunun azalmasını, çoğalmasını, değişimlerini takip edebiliriz ama türlerin azaldığını ve tamamen yok olduğunu söyleyemeyiz. Yine çok net bir şekilde ifade ediyorum ki: Yunanistan iyi bir örnek gösterilir hep bize, Yunanistan'dan çok daha korumacıyız. Bu hangi türde? Kıkırdaklı balıklardan yani vatoz gibi, köpek balığı gibi hatta yunus gibi balıklar dâhil, çift kabuklular dâhil Avrupa Birliğine şu anda biz tavsiye veren konumundayız yani Avrupa Birliği veya Akdeniz Balıkçılık Örgütü -önemli bir örgüttür- bizim tavsiyelerimiz doğrultusunda hareket ediyor ve Akdeniz'de Türkiye olmadan herhangi bir başarı sağlanamayacağını da kabul ediyorlar. Bu tür sayısında değişim olacak.

Hayalet ağ şöyle: Hiçbir balıkçı ağını bırakmak istemez. Bir gırgır ağının maliyeti yaklaşık 2-3 milyon lira vardır diye tahmin ediyorum yani kaybettiği zaman ciddi miktarda canı yanar.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKANI NİHAT IŞIK – Günlerce arıyoruz kaybettiğimiz zaman, bulamıyoruz.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Bazen bulunmaz. Daha küçük ağlar da küçük balıkçıların, isteseler de çekemiyor veya başka bir tekne gelip onu sürükleyip atıyor, bir kayanın üzerine yapıyor. Onu bulup çıkarmayı biz görev addettik. Yine dünya üzerinde başarılı işler olarak gözüken, pek çok makalede veya çevre örgütünde takdir topladığımız, ödül aldığımız projeler kapsamında bunlar. Bir de yeni bir uygulama daha getiriyoruz, balıkçılarımız buna da kızıyor ama her ağa bir marka bağlayacağız, teknenin plakası var, hangi teknede oluyorsa o küçük plakalar 50'şer metre aralıklarla o ağlarda olacak, dolayısıyla kaybettiği zaman hangi teknenin kaybettiğini bulacağız. Balıkçılar bunu büyük ihtimal verir ama bazen o plakasız veya küçük, etiketsiz ağlardan bulduğumuz zaman onları da toplayacağız sahipsiz ağ diye, o da caydırıcı bir unsur olarak gelecek. Ama bunların her birini yapmak hem maliyet açısından hem de "Balıkçıya destekleme verelim." deyip, bütçesini bulup balıkçıdan bu bilgileri almak bile altı ay alıyor, herkesin istediği bir işte. Bu tür işler zaman içerisinde, yine sizin vermiş olduğunuz yetkiyle, Meclisin vermiş olduğu yetkiyle adım adım daha iyiye gidiyor.

Kum, çakıl çıkarılmasıyla ilgili tedbir aldık, dökü bırakılmasını da her ortamda sabote ediyoruz, en azından şerhimizi koyuyoruz, yapılmaması gerektiğini, yapılacaksa bazı durumlarda gene Marmara'daysa Çınarcık Çukuru var 1.100 metre derinlikte, ta o bölgeye gidilmesi... Tabii, ticaret insanları da en kısa yoldan, kaçak veya bir şekilde bunu aşmaya çalışıyor ama bulduğumuz zaman hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hem biz... Balıkçılarımız da mesela bu konuda nasıl müsilajda uyarı sinyali ilk olarak verdilerse, kaçak dökü olduğu zaman benim telefonum gece on birde, on ikide çalar, rahat ulaşırlar veya il müdürlüğüne, ilçe müdürlüğüne de ulaşırlar. Gerekli tedbiri almaya çalışıyoruz o konuda.

İsterseniz bir kere daha söyleyeyim kayıtlara girmesi açısından ama ağır metali de takip ediyoruz, şu ana kadar herhangi bir olumsuzluğa rastlamadık. Bulunmakla birlikte, hepsi limitlerin altında.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın İlyas Şeker, Kocaeli Milletvekilimiz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm, çalışmalarınızdan dolayı, verdiğiniz bilgilerden dolayı.

Dünkü gazetelerde vardı, İzmit Körfezi’nde Başiskele Sahili’nde ciddi anlamda ölü denizanası olduğu konusunda resimler de var, bunun nedeni nedir öğrenebilir miyiz, araştırdınız mı, bilginiz var mı?

Bir de biz, yazın İzmit Körfezi’nin ta uç noktasına kadar yani çıkmaz sokağına kadar yunus balıklarının geldiğini görüyoruz, yunus balıkları niye girer körfeze, niye gelirler? Bu konuda bilgi istiyorum.

Teşekkür ederim.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, teşekkür ederiz.

Şimdi, özellikle, denizanası gibi böyle çok hızlı hareket edemeyen canlılar veya iç sulardaki balıklar, televizyon haberlerinde de görürüz yani her hafta, belki benim odaklandığım konu, balıklar ölürlər, yani “Ölü balık bulundu, analizler yapıldı, neticesi sonra açıklanacak.” Genelde bunlar yağmurlardan veya farklı akıntılardan kaynaklanan ısı değişimiyle veya o anda oksijenle bağlı bir akıntıyla bir şekilde ani değişikliğe karşı koyamadıkları zaman ölürlər. Şu anda biz analizleri yapmaya başladık ama bizim analizler çıkıncaya kadar gündem soğuyacaktır. Dolayısıyla aslında balık ölümü yok, sadece denizanası var. Muhtemelen ani bir sıcaklık değişimi olan akıntı geldi, onlar kaçamadıkları için de denizanalarının ölmelerine neden oldu ama sonuçları buluruz. Hâkim rüzgarlar da tam bu dönemlerde akıntıyı sıkça değiştiren bir şeydir, mevsim geçişlerinde yaşanması doğaldır, biz bunu doğal olarak karşılarız.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani gelen bir bilgi notunda da buna benzer ifade kullanılıyor, mevsim geçişi, deniz sıcaklığıyla ilgili olduğu, böyle bir bilgi notu aldım ama...

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Benim birimimden hazırlanmadı efendim o bilgi notu.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Sizden değil, Ankara’dan değil, dışarıdan aldım.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Yani muhtemelen öyledir. Analizler denizanasında zor olur ama balıklardan yaptığımız analizlerde genelde bu sonuçlara varıyoruz, yani oksijenin azalması veya su sıcaklığındaki ani değişimden kaynaklanıyor.

Yunus balıklarının İzmit Körfezi’ne girmesinden memnuniyet duyuyoruz, rahatlıkla demek ki dolaşabiliyorlar, bolca o bölgede balık var demektir. Yunus balıkları küçük balıkları, işte palamut gibi, istavrit gibi, hamsi gibi balıkları takip ederler.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani körfezde balık sayısı arttı mı?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Onu gösteriyor. O bölgede -biraz önce de bir slayt daha vardı, orada yasak koruma alanlarını daha belli etmiştik- şu kırmızı bölge komple yasak. Yani büyük balıkçılarımızın hiçbiri giremezler ama girmek için de genelde uğraşırlar fakat giremezler. Orada ancak küçük balıkçılık yapılır, orası koruma bölgesi. Gemlik Körfezi’nde de aynı şekilde var, yine Tekirdağ bölgesinde aşağı doğru uzatıyoruz. Yani trafik hatlarıyla ve diğer unsurlarla, avcılığın yapılamayacağı yerlerle birlikte Marmara’nın yaklaşık yüzde 33’ü avcılığa kapalı, en başta da en büyük alanda yine İzmit Körfezi.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkürler.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Ayşe Sibel Ersoy, Adana Milletvekilimiz, buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ediyorum.

Ben sadece merakımdan soracağım Sayın Genel Müdürüm. İstiridyeden inci üretimi var mı ülkemizde?

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, yok maalesef. İstiridye, ülkemizde aslında Çanakkale ve Ege Bölgesi’nde eskiden son derece bol olan ama şimdi de var olup iyice azalmış olan bir canlı, ticari olarak da çok ciddi para kazandırdığı için devamlı ona da odaklanılıyor ve avcılık baskısı altında bunu geliştirmek için -yine biz sadece midye yaygın olduğu için söyledik- aynı şekilde istiridyeyi de teşvik ediyoruz, istiridyenin de geliştirilmesi lazım. İnci üretimi için Türkiye’deki istiridyeler çok uygun değil, Endonezya’da mesela bu çok yaygındır, denizin ortası alabildiğine, gözünüzün alabildiğine istiridye şamandıraları, çiftlikleriyle doludur ama o istiridyelerden buraya getirmeyiz. Niye? Tür karışıklığı olmasın diye. Biz, kendi ekosistemimize uygun istiridyemizin yetiştiriciliğini tavsiye ederiz, teşvik ederiz hatta ama inci yetiştirmek için değil, sadece ekosistemi korumak için. Maalesef yok yani.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – En ünlü inci markası var “Mikimoto” diye, bilmiyorum biliyor musunuz, Japonya’da üretiliyor ve gölde kültür incisi olarak üretiliyor. Yani işte bir istiridyeyi belki biz 1 liraya satıyorsak inci biliyorsunuz çok çok daha pahalı. Belki desteklenebilir.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Desteklenebilir ama o istiridyeyi biz yine kendi ekosistemimize sokmayız Sayın Vekilim. Çünkü bizim ekosistemimize uygun olan istiridyeyi korumak için. Yoksa, gen karışıklığından, rekabetten kendi doğal türlerimizi kaybederiz.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Belki kendi istiridyemizde daha güzel bir inci üretebiliriz yani ona bakmak lazım, bilmiyoruz.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Doğru efendim, hatta bu konuyla da ilgili -yani inci üretimiyle değil, daha o aşamaya gelmedik- sadece istiridye üretimiyle ilgili FAO’yla da çalışmalarımız var, teşviğimiz de var, yatırımcı da bulursak inşallah teşvik edeceğiz, üreteceğiz ama Bakanlık olarak da bizim görevlerimiz arasında. İnşallah üretir size de gösteririz hatta belki hediye bile ederiz bütün vekillerimize.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emine Gülizar Emecan, İstanbul Milletvekilimiz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Teşekkür ediyoruz öncelikle sunumunuz için. Ben Sayın Rıdvan Turan Vekilimin kaçak avcılıkla ilgili sorusuna bir ek yapmak istiyorum, özellikle midye yetiştiriciliğiyle ilgili. Ben, İstanbul Milletvekiliyim, sahile yakın bir yerde oturuyorum İstanbul’da da, sahilde olabiliyorum. Yani kendi gözümle de görüyorum kaçak şekilde midye çıkarıldığını, özellikle balıkçı barınaklarından, iskelelerin ayaklarından, şuradan buradan çıkarılıyor, başka şekilde de yapıldığını biliyoruz, bunların satıldığı yerler de belli. Yine kayıtlara geçmesin, ben size sunumdan sonra bunu soracağım, söyleyeceğim de hatta ve oradan çıkarılan midyelerin midye restoranlarına satıldığını da biliyorum, bu konuda denetim yapmadığınızı mı düşünmek lazım? Yani İstanbul’da ya da İstanbul ölçeğinde Marmara’da o zaman kaçak midye yetiştiriciliğiyle ilgili yeterli denetimler yapılamıyor, hâlâ herkesin, benim bilebildiğim yerde kaçak midye satılıyorsa, bu, insanların masasına, tabağına geliyorsa... Sizin Bakanlığınızın yetiştirilen kültür midyeleri denetiminizden geçiyor, diyorsunuz ki “Sağlığa zararlı ise satışa çıkmıyor.”

Hiçbir denetimden geçmeden vatandaşın tabağına geliyor bu midye, yani sağlık açısından da çok önemli. Anladığım kadarıyla orada bir denetim eksikliği var. Birinci sorum bu. Yani bu konuda söyleyeceğiniz bir şey var mı?

İkincisi de; Sayın Murat Kul'un bahsettiği bir sistem vardı, erken uyarı sistemiyle ilgili soruma, TAGEM'in bir projesinden bahsetmişti, siz de bahsettiniz TAGEM'in projesinden. Bahsettiğiniz sistem, bu güdümlü proje sistemi, aynı şey mi yani aynı şeyi mi söylüyorsunuz? Eğer gerçekten siz erken bir tarihte bu müsilağı tespit ettiyseniz, eğer bu bir uyarı olarak alınmış olsaydı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, müsilağ bütün Marmara Denizi'ni kaplamadan önce önlemler alınmaya başlanmış olsa idi bugün belki bu sıkıntıları yaşamıyor olacaktık. Alınabilir miydi o dönemde, sizin bu uyarılarınız erken uyarı olarak değerlendirilip bir eyleme geçilebilir miydi? Bunu da yöntemi kullanma açısından da biraz test amaçlı olarak da soruyorum. Biraz da yani ben bir ihmal edilmişlik, birimler arası koordinasyon eksikliği olarak da yorumluyorum bunu.

Teşekkür ederim.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, birinci olarak, midye denetimlerinde tekneyle mi yapıyorlar bu avcılığı yoksa kıyıdan dalıp...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Kıyıdan. Tekneyle yapılanı benim görmem mümkün değil, ben ancak kıyıdan yapılanları...

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Eskiden tekneyleydi, aleni gelip toplayıp teknelerle alıp götürüyorlardı.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Belki o da vardır yani bilmiyorum.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Şimdi o teknelere el koyduğumuz için yani devamlı... Şimdi kıyıdan geliyorlar, apar topar topluyorlar, hemen çuvalara doldurup arabaya atıp kaçıp gidiyorlar. Bunu da engelleyeceğiz fakat...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Satıldığı yerler belli diyorum. Bakın, bunların satıldığı yerler belli yani gittiği yer.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Tarabya ve Sarıyer.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yani siz söylediniz, ben demedim ama.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Orada oturuyorum çünkü.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Evet, Rumelikavağı, biliyorum yani.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY - Kurumlar arası görev dağılımı vardır Sayın Vekilim. Benim denizden çıktıktan sonra yetkim bitiyor ama ben ilgili yerlere söyleyeceğim onları da. Lakin artık eskisi kadar avcılık yapamıyorlar yani toplayıcılık yapamıyorlar. Onda da el koyduğumuz bir dolu şnorkeller, dalış malzemeleri, hepsi... Böyle çok uzun değil, istiyorsanız son bir ayın denetiminde el konulan listesini de size şey yapayım, kestiğimiz cezalar... Bu konuda hani mütevazı olmayayım Sayın Vekilim. Gerekli denetimi yapıyoruz ama para ettiği sürece bu kaçak avcılık devam edecek. Bunu engellemenin tek yolu yetiştiricilik; midye yetiştiriciliği artacak, onun için de teşvik veriyoruz. Her türlü analizi, kontrollü yapılmış, midye çiftliklerinden alınmış, Sayın Vekilimin de söylediği gibi etiketli, "Bu çiftlikten yetiştirilmiş midyedir." şekline getirmemiz lazım,

adım adım bu da oluyor. Söylemedim ama şu gün itibarıyla Marmara’da 45 bin tonluk yetiştiricilik izni verdik, 15 bin tonluk faaliyete geçti. Balıkçılarımız kızıyorlar bize “Bunları veriyorsunuz.” diye ama yapmak zorundayız.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ ÇANAKKALE-TEKİRDAĞ BÖLGE BİRLİĞİ BAŞKANI NACİ KARABİBER – Ona kızmıyoruz efendim, av sahamıza yapıyorlar.

DENİZ ÜRÜNLERİ AVCILARI ÜRETİCİLERİ MERKEZ BİRLİĞİ BAŞKAN YARDIMCISI MURAT KUL – Av sahamıza yapmasınlar da nereye yaparlarsa yapsınlar.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Biraz önce de söyledi balıkçılarımız, bir kısmını memnun ettiğimiz zaman diğer bir kısmının rızasını alamıyoruz yani ama optimize ediyoruz. Kaçak midye avcılığını tamamen bitirmek mümkün değil alternatifini geliştirmedik sürece. Alternatifi de çok hızlı bir şekilde geliyor. O projenin yapıcısı, şu anda temsilcisi de var, TAGEM IFISH Projesi, müşterisi de benim yani hem bütçe olarak hem Avrupa Birliği kaynaklı TAGEM’le bizim aramızda doğrudan bir ilişki vardır, en rahat çalıştığımız, ortak çalıştığımız bir Genel Müdürlüktür. O projenin yapıcısı TAGEM’dir, kullanıcısı da Balıkçılık Genel Müdürlüğüdür, beraber yürütülen bir proje.

Peki, bu erken uyarıları biz fark ettik, gerekli tedbirleri almakla engelleyebilir miydik? Ben müsaade ederseniz bu sefer Genel Müdür olarak değil, doktora, hatta doçentliğe yakın bir seviyede olduğum için bilim insanı olarak cevap vereyim. Engelleyemedik çünkü bu ekolojik bir sistemdi yani 3 tane unsur sayabiliriz müsilağın olması... Hem denizle ilgili biri olarak hem de akademik olarak bu konuda çalışmış biri olarak söylüyorum. Bir, iklim değişikliği yani suyun ısınması; ikinci olarak akıntı durumu yani Marmara suyunun tam hızla boşalmamış olması; üçüncü olarak da bu kadar besin elementi geliyor, kirlilik. 3 unsur birden birleştiği zaman müsilağ oluştu. Burada, son anda durduracağımız kirliliğin etkisi değiştiremezdi bir şeyi, Marmara birden boşalmadığı sürece veya normal rutinde boşalmadığı zaman, su sıcaklığı rutinin üzerinde olduğu zaman gene müsilağ karşımıza alınır.

“Bu kadar çalışmaya rağmen yani devletin bütün kurumları, belediyeler, sizler çalışmasına rağmen bu sene müsilağ oluşabilir mi?” Oluşabilir ama şu günkü şartlara bakıldığı zaman hava soğudu, biraz daha az gözüktüyor bunun riski ama geçen seneki gibi olsaydı... Geçen sene kasım ayının ortasında Karadeniz’de sıcaklık 20 derecenin üzerindeydi, su sıcaklığı, dolayısıyla oradan gelen su da sıcaktı. Bir an önce deniz suyunun soğuması lazım. Zaten yeterli bir besin elementi yani azot ve fosfor var. Eğer aynı şartlar oluşursa gene müsilağ oluşur. İnsanoğlunun kısa sürede temizlemeyle veya şeyle yapabileceği bir önlem yok buna, uzun süreli tedbirler almamız gerekiyor. Benim görüşüm bu ama bunu akademik kimliğimle söyledim, Genel Müdür olarak söylemedim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Orada, “Müsilağın oluşması engellenebilir mi?” şeklinde değil de sorum, oluşmaya başladığı anda yani yüzeyde daha azken, işte, daha geçirimsizliği tamamen kapatmadan önce, daha erken önlem alınıp toplanabilir miydi? Toplandığı zaman bu kadar zarar vermeyebilirdi denizlere, balıklara yani bu yapılamaz mıydı? Şimdi, mesela yeniden bir müsilağ bekleniyor, erken bir şekilde, erken bir tarihte, oluşmaya başladığı anda “Evet, müsilağ oluşmaya başladı ve geliyor, önlemimizi alalım, işte toplama sistemimizi kuralım, işte toplamaya başlayalım.” denildiğinde... Sonuçta denizin dibine çökmeden, belki denizin dibindeki deniz çayırılarının üzerine, istiridyelerin üzerine çökmeden alınması gibi bir önlem alınabilir miydi? Yani sorum oluşmasıyla ilgili değil de bu anlamdaydı.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Sayın Vekilim, yine belki Genel Müdürlüğümün üzerinde bir cevap vereceğim ama bence bu deprem gibi bir şeydi, tedbirler alınabilirdi ama olacaktı ve muhakkak şartlar oluşmuştu. Toplanan da yaklaşık 20 bin metreküp, aslında denizde bir damla yani ne kadar toplarsanız toplayın onu insanoğlunun toplamasıyla... Siz yüzeydekini topluyorsunuz ama biz -takip ettiğimiz için biliyoruz- denizdeki, dipteki görüntüleri de haftalık olarak takip ettik dönemsel olarak, toplamakla bitecek gibi bir şey değildi Sayın Vekilim yani dolayısıyla erken tedbir alsaydık da üç beş sene öncesinden tedbir almaya başlamamız gerekirdi. İnşallah üç beş sene sonrasına etkili olur bugün aldığımız tedbirler.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Evet, teşekkür ederiz.

Bunları özellikle soruyoruz hani söylenen bazı şeyleri test etmek amaçlı, karşılaştırmak amaçlı, kayıtlara girsin diye.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Peki, teşekkür ediyoruz.

Yine de hani 3 unsur var ya, insan olarak bu 3 unsorda en kolay müdahale edeceğimiz yer, kirlenmesini önlemek. Onun için aslında bizim tek yapacağımız şey kirlenmesini önlemek. En azından 3 bacağın birini almış olacağız, diğerlerine de çok müdahale etme şansımız olmadığını düşünüyorum.

Sayın Jülide İskenderoğlu, Çanakkale Milletvekilimiz...

Buyurun İskenderoğlu.

JÜLİDE İSKENDEROĞLU (Çanakkale) – Sayın Genel Müdürüm, öncelikle çok teşekkür ediyoruz hem sunumunuz için hem de denizlerimizle ve canlılarımızla ilgili yaptığımız gayretli çalışmalar için.

Ben kendi adıma, kendi ilimde aslında kaçak avcılıkla nasıl mücadele edildiğine bire bir şahidim ve birçok arkadaşımız gibi hepimiz... Aslında, eminim, balıkçı arkadaşlarımız, özellikle rızkını denizden arayan birçok kardeşimiz bugün kaçak avcılığın karşısındaki en büyük engel. Bu bağlamda da hepimiz bu konuda hepsini destekliyoruz ve birçoğunun brövelerinin nasıl iptal edildiğini aslında çok net görüyoruz. Bu bağlamda teşekkür ediyoruz size yaptığınız bu çalışmalar için.

Biz müsilağın başından beri şunu merak ediyoruz aslında: Evet, artık sebeplerini üç aşağı beş yukarı biliyoruz hepimiz. Ancak önlenmesi ve bir sonraki dönemde bunları yaşamamak adına yani üç sene sonra yine böyle bir müsilağ sorunu yaşamamak adına ne yapabilirizi de merak ediyoruz. Belki de midye tarlalarının çoğaltılması bunun için bir sebep. Eğer midye oluşumunda bunu yememiz sıkıntılıysa sadece müsilağı temizlemek için belli noktalara oluşumun hızlandığı, müsilağın olduğu noktalara midye tarlaları oluşturmak aslında önleyici bir sebep midir? Deniz süngerinin de denizleri çok ciddi temizlediğini biliyoruz. Bu da kullanılabilir. Midye gibi değil deniz süngeri, yemiyoruz, daha sonrasında kullanabileceğimiz için de biz aslında oluşmayı engelleyici bir sebep olarak kullanabilir miyiz? Ben bunu merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum şimdiden.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Ben de teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Midye tarlaları oluşturmayı aslında biz de hedef olarak belirledik. Belki ilk çıkış noktası, bu midyeye oradan teşvik ettik. Neden? Çünkü dünyada pek çok çalışma var yani bazı körfezler çok ciddi şekilde kirlenmiş ve çözümünü bu midye tarlalarını oluşturmakta bulunmuşlar ve başarılı da olmuşlar. Amerika'da yine New York yakınlarındaki pek çok körfezde bu uygulanmış. Midye ve

istiridye yani kısaca çift kabuklular olarak tabir edebiliriz. Biz de buradan başladık yola. Hatta müsilağ oluşmadan, ilk önce İzmir’de başlayalım dedik, İzmir Körfezi’ni... Hem midyesi meşhurdur hem midyecilik meşhurdur hem de midye temizleyebilecek bir yapıdadır. Bunun altyapılarını oluştururken kaçak avcılığını önlemeye çalışıyoruz ama fiyat artıyor. Bir baktık ki ticari olarak çok daha fazla talep var yani bunu biz yapacağımıza vatandaş zaten yapmak istiyor yeter ki biz yolunu açalım dedik ama bazı lokasyonlarda özel tür midyeleri, vatandaşın yetiştirmeyeceği, girişimcilerin yetiştirmeyeceği midyeleri çoğaltıp bizim bırakmamız gerekiyor, onunla da ilgili... Hatta şöyle de bir planımız var: Bu kadar midye yetiştiricisi var, sadece Marmara’da önümüzdeki sene 45 bin ton midye yetiştirilecek, yüzde 10’unu doğal ortamlara bırakma şartı getireceğiz. Yani bir nevi denizin vergisi gibi bunları tekrar bırakmalarını sağlayalım şeklinde. Farklı türlerin de geliştirilmesini... Hatta ilk aşamasını Çanakkale’de yapıyoruz, memleketinizde sayın vekilim. “Midye çiftliği kurmaya izin veriyoruz ama önce kuluçkahanesini kuracaksınız.” dedik. Yani midyeleri ve istiridyeleri kuluçkahaneyle birlikte kurmalarını sağlayacağız. Sadece denizde işte toplayıcılıkla veya gelsin kendisi yetişsin şeklinde değil, bunların kuluçkahanelerinde yavrularını da kendisi üretmeli. Bunları da teşvik ediyoruz.

Deniz süngerinde de keşke aynı metotlarla bu işi yapabilirsek. Deniz süngerinde son on beş senedir ciddi bir hastalık var, o hastalıktan dolayı popülasyonda düşme oldu, avcılığı komple yasaklandı. En çok avcılığı yine Çanakkale bölgesinde yapıldı. Çanakkaleli avcılarımızı darılttık, küstürdük ama yasağımız devam ediyor. Yetiştirmeyle ilgili şu anda bir metodumuz olmadığı için bunu uygulayamıyoruz ama mümkün olduğu kadar deniz süngerlerini korumaya çalışıyoruz.

JÜLİDE İSKENDERÖĞLU (Çanakkale) – Deniz süngeriyle ilgili Biga bölgemizde bu konuda uzman bir balıkçı arkadaşımız var, hatta “Sünger Baba” diye bilinir bölgede de, arkadaşlarımız iyi bilirler. Birkaç proje hazırladı bu konuda, hatta üniversiteyle ortak bir çalışma yaptırmaya çalışıyorum ben, barışsın ve hani belki sayesinde bir nebze denizlerimize faydası olur diye. İnşallah Bakanlığımıza getireceğiz öyle bir proje.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Elimizden gelen desteği veriyor Sayın Vekilim.

JÜLİDE İSKENDERÖĞLU (Çanakkale) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Sayın Rıdvan Turan...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Çok kısa söyleyeceğim.

Sayın Genel Müdürüm, şimdi RASFF Window açık önümde. “Türkiye’den dondurulmuş olarak gönderilen midyelerde ‘diarrhetic shellfish poisoning’ yani DSP toksini bulundu.” diyor raporda. 2021 yılının ilk önüme çıkan... Yani daha detaylı arandığında çok daha fazla şey bulunabilir.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Hangi midyede Sayın Vekilim?

RİDVAN TURAN (Mersin) – “Mytilus galloprovincialis...”

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Kara midye yani Akdeniz...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Akdeniz midyesi...

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Ama diğer midyelerde de... Yani biz analizlerimizi yapıyoruz, güveniyoruz da Sayın Vekilim ama...

RIDVAN TURAN (Mersin) – Ben şöyle bir sorun görüyorum: Benim sizin konunun üzerine düştüğünüzden şüphem yok fakat Türkiye’de tarım ilaçları açısından da böyle bir problem var. 4 yaşında bir çocuk geçtiğimiz haftalarda hayatını kaybetti, duymuşsunuzdur, tarım ilacı bulundu yediği narda. 2 tanesinin Türkiye’de üretilmesi yasak bu toksinlerin yani pestisitlerin ama toksikoloji laboratuvarından gelen sonuç bu. Yani bir şey oluyor, tam onu ben de bilmiyorum. Örneğin, bazı pestisitler Türkiye’de on yıl önce yasaklanmış ama bu RASFF Window’a takılıyor ve o ürün Türkiye’ye tekrar geri gönderiliyor ki “Pestisit var.” diye. O portala bakarsanız bu portalda çok sayıda ürün var.

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA ALTUĞ ATALAY – Bakalım Sayın Vekilim.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Bir de son olarak bir şey söyleyeceğim Başkanım: Şimdi genellikle bizim bu toplantılarımızda “İyiye mi gidiyoruz, kötüye mi gidiyoruz?” -çok şematik olarak söylüyorum- bir “subliminal” tartışma sürüyor. Sanki muhalefet işlerin kötü olduğunu söylemeye çalışıyor, iktidar “her şey iyi” mesajı veriyor. Aslında ne iktidar “her şey iyi” mesajı veriyor ne muhalefet “her şey çok kötü” mesajı veriyor. Benim kişisel olarak hassasiyetim şu noktada: Olduğumuz yerden hoşnut olmayalım, bunu ileriye taşıyalım. Gerçekten denizlerde balığın, börtü böceğin çok olmasından muzdarip olacak kim var ki burada? Kimse yok. “En iyisi olsun...” En iyisi olsun ama “iyi” mesajı, bizim motivasyonumuzu, konuyla kurduğumuz ilgiyi çok fazla böyle rehavete de sürüklemesin istiyorum. Kişisel kaygım bu.

Teşekkürler Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR – Ben teşekkür ediyorum.

Size çok teşekkür ederiz Sayın Genel Müdürüm.

Değerli arkadaşlar, bugün sunum yapan tüm arkadaşlara Komisyon adına teşekkür ediyoruz. Sağ olsunlar, var olsunlar.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Demir’in, gelecek hafta Komisyon toplantısına katılacak bakanlara ve Komisyon çalışmalarını değerlendirme toplantısına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUSTAFA DEMİR - Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımız, kapatmadan önce, 3 Kasım günü Tarım ve Orman Bakanı Sayın Ekrem Pakdemirli Komisyonumuza gelecek, 4 Kasım günü de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum gelecek. Önümüzdeki hafta yani 27 Ekim Çarşamba günü, mutat toplantı günümüzde, rapor hazırlanmadan önce şu ana kadar yapılmış olan çalışmaların değerlendirilmesi ve Komisyon üyesi arkadaşlarımızın rapora yönelik önerilerini de kapsayacak bir danışma toplantısı, bir istişare, bir “think tank” toplantısı yapmayı arzu ediyoruz. O zamana kadar hazırlık yapılırsa eğer...

Bunu yazıyla da bildireceğiz ama şimdiden çalışmak isteyen arkadaşlara da bildirelim.

Teşekkür ediyoruz.

Toplantıyı kapatıyorum. İyi akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 20.07